

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI



TELEVİZYON DİZİLERİNDE MİLLİYETÇİ
SÖYLEMLERİN YENİDEN ÜRETİMİ: İSİMSİZLER,
SAVAŞÇI VE SÖZ DİZİLERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. A. Fulya ŞEN

HAZIRLAYAN
Şule YENİGÜN ALTIN

ELAZIĞ-2018

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

TELEVİZYON DİZİLERİNDE MİLLİYETÇİ
SÖYLEMLERİN YENİDEN ÜRETİMİ: İSİMSİZLER,
SAVAŞÇI VE SÖZ DİZİLERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. A.Fulya ŞEN

HAZIRLAYAN
Şule YENİGÜN ALTIN

Jürimiz, 13.07.2018 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Doç. Dr. A. Fulya ŞEN
2. Dr. Öğr. Üyesi Feridun NİZAM
3. Dr. Öğr. Üyesi M. Barış YILMAZ

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Televizyon Dizilerinde Milliyetçi Söylemlerin Yeniden Üretimi: İsimsizler, Savaşçı ve Söz Dizileri Örneği****Şule YENİGÜN ALTIN****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****İletişim Bilimleri Anabilim Dalı****Elazığ – 2018, Sayfa: VII+97**

Medyanın egemen ideolojiyle olan ilişkisi kitle iletişim araçlarının ilk ortaya çıktığı andan itibaren tartışılmıştır. Ülkelerin siyasi, ekonomik, toplumsal gelişmeleri medya içeriklerinin benzer doğrultuda değişmesine ve medyanın egemen ideolojinin bir aracı haline gelmesine neden olmuştur. Özellikle son iki yıl içinde Türkiye'de yaşanan siyasi gelişmelere bağlı olarak, televizyon anlatılarında milliyetçilik içerikli yayınlarda artış olduğu göze çarpmaktadır.

Bu tez çalışmasında Türkiye'de farklı televizyonlarında kanallarında, aynı dönemlerde başlayan milliyetçilik ve terörle mücadele konularını içeren televizyon dizilerindeki milliyetçi söylemin nasıl, yeniden üretildiğini göstermek amaçlanmış ve bu amaç doğrultusunda üç farklı televizyonda yayınlanan ana fikri milliyetçilik olan İsimsizler, Söz ve Savaşçı dizileri incelenmiştir. İnceleme sonucunda örneklem olarak seçilen dizilerde, milliyetçilik içeren ve egemen ideolojiye ait söylemler olduğu, ayrıca söz konusu dizilerde geçen olaylarla güncel siyasi olaylar arasında benzerlikler olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Milliyetçilik, egemen söylem, TV dizileri, söylem çözümlemesi

ABSTRACT**Master Thesis****Reproduction of Nationalist Discourses in TV Series: İsimsizler, Savaşçı and Söz
Series Cases****Şule YENİGÜN ALTIN****Firat University****Social Sciences Institute****Department of Communication Sciences****Elazığ – 2018, Page: VII+97**

The relationship of the media with the dominant ideology has been debated from the moment that the mass media first appeared. The political, economic and social developments of the countries have caused the media contents to change in a similar way and the media to become a tool of the dominant ideology. Especially in the last two years due to the political developments taking place in Turkey, it is observed that an increase in nationalist content in television broadcast narratives.

In this thesis study, it is aimed to show how nationalist rhetoric in television series, starting in the same period in different television channels in Turkey, including nationalism and anti-terrorism issues, and in accordance with this objective three TV series İsimsizler, Söz and Savaşçı which are broadcasting in different channels were examined. As a result of the study, it has been determined that there are discourses of nationalism and dominant ideology in the selected samples, and that there are similarities between the events in the series and current political events.

Key Words: Nationalism, dominant discourse, TV series, discourse analysis

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLolar LİSTESİ	VI
ÖNSÖZ	VII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İDEOLOJİ, SÖYLEM VE MEDYA.....	4
1.1. İdeoloji	4
1.1.1. İdeolojik Bir Araç Olarak Milliyetçilik	9
1.1.2. Milliyetçilik ve Medya İlişkisi	12
1.2. Söylem.....	13
1.3. Medyanın İdeolojik İşlevi	15
1.3.1. İdeolojik Bir Araç Olarak Televizyon	18
1.3.2. Televizyon Anlatılarında Milliyetçilik	22

İKİNCİ BÖLÜM

2. TV DİZİLERİNDE MİLLİYETÇİ SÖYLEMLERİN YENİDEN ÜRETİMİ: İSİMSİZLER, SAVAŞÇI VE SÖZ DİZİLERİNİN SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ 25	
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	25
2.2. Araştırmanın Varsayımları.....	29
2.3. Kapsam ve Sınırlılıklar	29
2.4. Bulgu ve Analizler	30
2.4.1. İsimsizler Dizisi Çözümlemesi.....	30
2.4.1.1. Dizinin Konusu	30
2.4.1.2. Milliyetçilik İçeren Söylemler	30
2.4.1.2.1. Aktörler	30
2.4.1.2.2. Tanım:	32
2.4.1.2.3. İmalar	35
2.4.1.2.4. Zıt Anlamlılık.....	40
2.4.1.2.5. Örnekler ve Açıklamalar	42
2.4.1.2.6. Kanıt Gösterme	44

2.4.1. 3. Milliyetçilik ve Dini Unsurlar içeren Söylemler	46
2.4.1. 4. Gündemle İlgili Söylemler.....	48
2.4.2. Savaşçı Dizisinin Çözümlemesi	51
2.4.2.1. Dizinin Konusu	51
2.4.2.2. Milliyetçilik İçeren Söylemler	52
2.4.2.2.1. Aktörler	52
2.4.2.2.2. Tanım	53
2.4.2.2.3. İmalar	56
2.4.2.2.4. Zıt Anlamlılık.....	58
2.4.2.2.5. Örnekler ve Açıklamalar	59
2.4.2.2.5. Kanıt Gösterme	61
2.4.2.3. Milliyetçilik ve Dini Unsurlar İçeren Söylemler	61
2.4.2.4. Gündemle İlgili Söylemler.....	63
2.4.3. Söz Dizisi Çözümlemesi.....	68
2.4.3.1. Dizinin Konusu	68
2.4.3.2. Milliyetçilik İçeren Söylemler	69
2.4.3.2.1. Aktörler	69
2.4.3.2.2. Tanım	72
2.4.3.2.3. İmalar	73
2.4.3.2.4. Zıt Anlamlılık.....	75
2.4.3.2.5. Örnekler ve Açıklamalar	77
2.4.3.2.6. Kanıt gösterme	82
2.4.3.3. Milliyetçilik ve Dini Unsurları Birlikte İçeren Söylemler.....	82
2.4.3.4.. Gündemle İlgili Söylemler.....	83
2.4.4. İsimsizler, Savaşçı ve Söz Dizilerinde Üretilen Ortak Söylemler ve Semboller.....	86
SONUÇ	89
KAYNAKÇA.....	92
EKLER	96
Ek 1. Orjinallik Raporu	96
ÖZ GEÇMİŞ	97

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Dizilerin Mayıs 2017 Reyting Sonuçları	25
Tablo 2. Dizilerde Üretilen Ortak Söylemlerden Örnekler	87
Tablo 3. Dizilerde Üretilen Ortak Sembollerden Örnekler	88



ÖNSÖZ

Son iki yıl içinde televizyonda hızlı bir şekilde sayısı artan milliyetçilik içerikli televizyon dizileri, bu tür dizilerin neden bir anda çoğaldığını ve dizi metinlerinde egemen söylemin hâkim olması söz konusu dizilerdeki söylemi, inceleme merakı uyandırarak bu tez konusunu belirlememde önemli bir rol oynamıştır.

Çalışmamın konusunu belirlememden, bitirdiğim ana kadar her adımında bana yol gösteren, desteğini esirgemeyen, yüksek lisans eğitimim boyunca bana kazandırdıklarının, bundan sonraki akademik hayatımda da etkisinin süreceğine inandığım, değerli hocam Doç. Dr. A. Fulya Şen'e teşekkür ederim.

Ayrıca hayatımın her döneminde yanımda olan anneme ve babama beni hiçbir zaman yalnız bırakmadıkları için minnet borçluyum.

GİRİŞ

Medyanın, devletin diğer kurumları gibi bireylerin hayatlarını, devletin ideolojisine göre şekillendirilmesinde önemli bir işlevi vardır. Medya, bu işlevini çoğu zaman bireyler farkında olmadan bilinçsiz bir şekilde gerçekleşmesini sağlar. Radyo, televizyon gibi araçları sayesinde bireylerin zihinlerinde algılar oluşturarak, insanların düşüncelerine yön verir. İnsanlar televizyon izlerken ya da bir haber okurken zihninde yönlendirme sonucu oluşan algıyı kendi fikriymiş gibi algılar. Böylece bir kapitalist toplumsal formasyonun üretim ilişkilerinin, yani sömürülenlerin sömürenlerle, sömürenlerin de sömürülenlerle olan ilişkilerinin büyük bir bölümünün yeniden-üretimi, egemen sınıfın ideolojisinin toplu halde "kafalara yerleştirilmesi" ile kaplanmış birkaç becerinin öğrenilmesi ile sağlanır. Kapitalist sistemin varlığını devam ettirmesi için gerekli olan bu düzen egemen gücü elinde bulunduranların ideolojisine bürünmüş, egemen ideolojinin en temel biçimlerinden biridir (Althusser, 2000:45). Devlet, aile, eğitim her ne kadar ideolojinin oluşmasında etkili olan araçlar olsa da içlerinde en etkili olanı kuşkusuz medyadır. Ülkelerin siyasal, ekonomik, toplumsal gelişmeleri televizyon anlatılarının içeriğine de önemli ölçüde yansımaktadır. Haber programları, açık oturumlar, televizyon dizileri hatta yarışmalardaki söylem bile ülkede yaşanan siyasi gelişmelere göre şekillenebilmektedir. Türkiye'de yaşanan siyasi gelişmelere bağlı olarak, özellikle 2016-2018 yıllarında televizyon anlatılarında milliyetçilik söyleminin yeniden üretildiği televizyon anlatılarının hemen her kanalda karşımıza çıkması ve bu nedenle özellikle aynı anda birden fazla kanalda yayına giren ana konusu milliyetçilik olan dizilerin söyleminin incelenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Türkiye'de yaşanan siyasi gelişmelere bağlı olarak, televizyon dizilerinin içeriğinde değişiklikler olduğu gözlenmiştir. Yaşanan siyasi gelişmelerin televizyon dizilerine belirgin bir şekilde yansıdığı fark edildiğinde, söz konusu dizileri inceleme ihtiyacı doğmuştur. Bu doğrultuda bu tez çalışmasının amacı, Türk televizyonlarında farklı kanallarda aynı dönemlerde başlayan milliyetçilik ve terörle mücadele konularını içeren televizyon dizilerinde, milliyetçilik söyleminin nasıl, yeniden üretildiğini göstermektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Televizyon dizilerinde milliyetçilik söylemine nasıl yer verilmektedir?
2. Ana konusu terörle mücadele olan dizilerin birden bire ortaya çıkışının nedenleri nelerdir?
3. Ana konusu terörle mücadele olan dizilerdeki söylemlerde egemen ideolojinin izleri var mıdır?

Türk televizyon kanallarında 15 Temmuz 2016 yılında gerçekleştirilen darbe girişiminden sonra İslami içerikli bir milliyetçilik barındıran televizyon dizileri, birden çok TV kanalında, prime time denen saatlerde yayına girmeye başlamıştır. Araştırma kapsamında, üç farklı televizyon kanalında yayınlanan, üç televizyon dizisi incelenmiştir. Buna göre, Kanal D'de yayınlanan İsimsizler, Star TV'de yayınlanan Söz ve Fox TV'de yayınlanan Savaşçı dizisi seçilmiştir. Araştırma, seçilen dizilerin birinci sezona ait bölümleriyle sınırlandırılmıştır. Buna göre, Kanal D'de 27 Mart- 19 Haziran 2017 tarihleri arasında yayınlanan İsimsizler dizisinin birinci sezona ait 13 bölümü, Star TV'de 3 Nisan -19 Haziran tarihleri arasında yayınlanan Söz dizisinin birinci sezona ait 12 bölümü ve Fox TV'de 9 Nisan-18 Haziran 2017 tarihleri arasında yayınlanan Savaşçı dizisinin birinci sezona ait 10 bölümü seçilmiştir.

Araştırmanın Önemi

Türk televizyon kanallarında 2017 yılı itibariyle siyasi gelişmelere bağlı olarak, en çok izlenen TV kanallarında, en çok izlenen saatlerde milliyetçilik ve terörle mücadele konulu televizyon dizileri yayınlanmaya başlamıştır. Bu tarihe kadar aynı kanal ve saatlerde çoğunlukla aşk, kadın erkek ilişkileri, aile, komedi konulu diziler yer almaktaydı. İncelenen dizilerin, bugüne dek yayınlanan dizilerden farklı olarak, yoğun şekilde milliyetçi unsurlar içermesi, egemen söylemi bariz bir şekilde yansıtması, güncel siyasi konulara yer vermesi ve henüz söz konusu dizilerle ilgili yayınlanmış bir çalışma bulunmaması araştırmanın önemini arttırmaktadır. Ayrıca, bu çalışma, TV dizilerindeki metinleri çözümleyerek, gündemle ilgili olan söylemleri, gazetelerde yer alan söylemlerle karşılaştırarak söylemlerdeki benzerlikleri göstermesi açısından önemlidir.

Tez çalışmasının "Medya, Söylem ve İdeoloji" başlıklı birinci bölümünde milliyetçilik, ideoloji, egemen söylem kavramları açıklanmış, Türk milliyetçiliğinin ortaya çıkışı, gelişmesi ve medyanın ideolojik işlevinden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde "Bir Televizyon Anlatı Türü Olarak Diziler" başlığı altında televizyon dizileri, dizi türleri ve TV dizilerinin Türkiye'deki gelişimine yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümde ise Kanal D İsimsizler, Star TV'de Söz ve Fox TV'de yayınlanan Savaşçı dizisindeki söylemler, Van Dijk'in söylem çözümlemesi yöntemiyle incelenmiştir. İdeoloji içeren söylemler genellikle metinlerdeki anlamların arkasına gizlidir. Kelimeler, cümleler veya önermeler farklı imalara ve dolaylılıklara sahip olabilir (Van Dijk,1991: 181). Bu nedenle ideolojik söylemler derin bir inceleme gerektirir. Çözümleme yapılırken her üç dizi de, milliyetçilik, milliyetçilik-din, güncel siyasete ilişkin söylemler şeklinde üç ana başlık altında incelenmiştir. Sonuç kısmında üç dizinin incelenmesinden elde edilen bilgiler sonuç kısmında değerlendirilmiştir.



BİRİNCİ BÖLÜM

1. İDEOLOJİ, SÖYLEM VE MEDYA

1.1. İdeoloji

İdeolojinin tek bir anlamı vardır demek yanlış olur. İdeolojiyle ilgili birçok düşünürün farklı anlamlara gelen tanımları mevcuttur. Buna sebep olan durum, toplum bilimcilerin ideolojiyle ilgili açıklamaları değişik sorulara cevap ararken geliştirmeleridir. İdeoloji tanımları arasında en dikkat çekenler arasında, 'siyasî bir inanç sistemi, eylem yönelimli siyasî fikirler kümesi, yönetici sınıfın fikirler, belli bir sosyal sınıf veya sosyal grubun dünya görüşü, sınıfsal veya sosyal çıkarları dışı vuran siyasî fikirler, sömürülenler veya baskı altındakiler arasında yanlış bilinci yayan fikirleri, bireyi sosyal bir bağlamda konumlandıran ve müşterek aidiyet hissi yaratan fikirler' gibi tanımlar vardır (Heywood, 2013:23).

İdeolojinin birçok tanımı vardır demiştik. Raymond Williams, birçok tanımı olan ideoloji kavramını, üç genel ifadeyle tanımlamıştır. Bunlardan birincisi bir sınıf ya da gruba özgü inançlar sistemi olması, ikincisi doğru ya da bilimsel bilgiyle çelişebilecek aldatıcı inançlar sistemi yani yanlış fikirler içermesidir. Üçüncüsü ise anlam ve fikir üretiminin genel süreci olmasıdır (1977:56). Hartley de ideolojiyi, "bir sınıfa özgü veya bir sınıfın çıkarları için olan bilgi ve fikirler" olarak tanımlamıştır. Ayrıca ideoloji cinsiyetle ilgili olarak erkek ideolojisi veya herhangi bir meslek grubunun ideolojisi gibi, sınıflar dışındaki grupların fikirlerine de atıfta bulunabilir. İdeoloji teorik bir kavram olarak Marksizmden gelir (2004:103).

İdeoloji, toplumdaki egemen sınıflar arasındaki çatışmayı ve uzlaşma arasındaki ilişkileri çözümlemeye yarayan bir kavramdır. Bir toplumdaki güçlü olanların kendi konumlarını korumak için, kendilerinden daha az güçlü olanların zararına olan inançlar ve değerler kümesidir. İdeoloji, güç ve çatışma birbirleriyle yakından ilişkilidir. Güce sahip olanlar kendi egemenliklerini korumak için ideolojinin bu işlevinden destek alırlar (Giddens, 2012: 146).

İdeolojiler her zaman toplumsal olarak paylaşılan fikirlerle ilişkilendirilmiştir. İlk olarak, bu tür düşünceler, Fransız aydınlanmasının felsefi hareketinin ardından önerilen yeni bir ideoloji biliminin nesnesi olarak görülüyordu. Daha sonra zamanla, ideolojiler, yöneten sınıfın hâkim düşünceleri olan olumsuz çağrışımlarını kazandı. Bu

tür "yanlış bilincin" daha karmaşık bir versiyonu olarak, ideolojiler daha sonra, hâkim olan gruplar tarafından toplumun niteliği ve içinde yerleri hakkındaki sağduyunun bir parçası olarak kabul edilen ikna edici hegemonik fikirler olarak açıklanmıştır (Van Dijk, 1998:15).

İdeoloji kelimesi ilk olarak Fransız İhtilali'nden sonra bir grup aydın filozof arasında yer alan Antoine Destutt de Tracy tarafından kullanılmıştır. Tracy, bütün diğer bilimlere zemin teşkil edecek yeni bir düşünceler bilimi, bir "ideology" önerdi. Tracy düşüncelerin doğuştan geldiği fikrini reddetti ve düşüncelerin fiziksel duyularla ilgili olduğunu, mutluluğa giden yolun düşüncelerin kökeninin araştırılmasından geçtiğini belirtti. Böyle bir araştırma insanların evrensel ihtiyaçlarını belirlemek açısından önemliydi. Böylelikle insanlar ve doğa uyumlu bir düzen içerisinde yaşamını sürdürecekti. İnsan ve doğa arasındaki uyumu ortaya çıkaran şey, düşüncenin araştırılması yani ideolojidi. Görüldüğü gibi, ideoloji ilk ortaya çıktığı zaman olumlu bir anlamı vardı (McLellan, 2005:8).

Destutt de Tracy'nin belirttiği gibi ideolojiler bir grubun siyasi, dini düşünceleriyle alakalıdır. Milliyetçilik, liberalizm, sosyalizm ideoloji örnekleridir. Bu ideolojilere sahip olanlar dünyayı yorumlarken kendi yaşadıklarını gözlemleyerek bazı genel fikirleri savunurlar. Fikirler ifadesi yerine inançlar ifadesini kullanmak daha yerinde olacaktır. "İdeolojiler bir grubun üyelerinin köklü inançlarıdır. İdeolojilere sahip olmamızda, onları öğrenmemizde etkili olan etken dilin kullanımı ve söylemdir. Söylemimizin büyük bir kısmı ideolojiktir. İdeolojik düşünceleri ilk olarak, anne baba, arkadaş ve yakın çevremizden ediniyoruz. İkinci etken ise televizyon, roman, gazete ve kitaplardır. Birçok söylem türü, topluma ideolojileri öğretme gibi bir amaca sahiptir" (Dijk, Milis, Fairclough vd, 2003:15-18).

İdeoloji kavramı Marx sayesinde yaygınlaşmıştır. Marx, ideoloji kavramını olumsuz anlamıyla kullanmıştır. Bu olumsuz anlama hak verilen açıklamalar için Marksist geleneği incelemek anlamlı olur. Marx ideolojiye olumsuz anlam yüklüyordu çünkü ideolojiyi idealizmle ilişkilendiriyor ve idealizmi de sorunlu bir yaklaşım olarak görüyor ve materyalizmin karşısında duruyordu. Marx'a göre doğru olan materyalizmdi. İkinci olarak da ideoloji, kaynakların eşit olmayan dağılımıyla ilişkiliydi. Toplumsal düzenlemeler şüphe altındayken, bu durumun parçası olan ideoloji de aynı probleme sahip oluyordu. Marx'ın ideolojiyi tanımlaması; toplumsal ve ekonomik

düzenlemelerdeki çelişkileri ve çelişkilerde ideolojinin payını incelemesi ve oturtması zaman aldı. İdeolojinin Marx'a göre net bir tanımı yoktur (McLellan, 2005:12-13).

Marx ideoloji kavramına eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşarak ideolojinin, öncelikle yanıltma ve gizemleştirmeye ilgili olduğunu düşünmüştür. Bir başka yerde de şuna işaret edilmektedir: "Egemen sınıfın düşünceleri, bütün çağlarda, egemen düşüncelerdir, başka bir deyişle, toplumun egemen maddi gücü olan sınıf, aynı zamanda egemen zihinsel güçtür." (Marx & Engels, 2013:53). Daha sonra ideolojiyi sınıf sistemiyle ilişkilendirerek, ideoloji kavramının topluma, yöneten sınıfın fikirlerini dayatmasından ortaya çıktığını ifade etmiştir. Fakat yöneten sınıf kendisinin baskıcı olarak nitelendirilmesini istemez; toplumun, bu fikirlere kendi rızasıyla inanmasını ister. Marx'a göre ideoloji iktidar tarafından belirlenir ve döneme hakim düşünceleri oluşturur. Sınıf çelişkisini ortadan kaldırmaya, sömürülenlerin sömürüldüklerini gizli tutmaya ve böylelikle iktidarın istediklerinin onaylanmasına izin verir. Marx'a göre ideoloji geçicidir, onu var eden toplum ayakta durduğu sürece hayatına devam edecektir. Proleter sınıfın amacı farklı sınıflı bir toplum oluşturmak değil, sınıf eşitsizliğini yok etmektir. Dolayısıyla proleterlerin ve toplumun çıkarları çatışacaktır. Özetle yanılsamalara gerek duymayan proleter sınıfın ideolojiye ihtiyacı yoktur. Marx'ın ideoloji kavramını en fazla geliştirenlerden biri Antonio Gramsci'dir. Gramsci'ye göre, kapitalizmin varlığını sürdürmesi, sadece kapitalist sınıfın iktidar olması değil, fikir ve ideolojilerin "hegemonya"sıdır. Hegemonya, hâkimiyet anlamına gelir. İdeolojik hegemonya ise burjuva düşüncelerinin karşısında durmak ve dönemin sesi olmaktır. Gramsci, ideolojinin; sanat, kültür, eğitim, medya, gündelik hayatta oldukça mevcut olduğunu ve burjuva egemenliğine, siyasi ve entelektüel seviyeyle karşı çıkılabileceğini, bunun da sosyalist kurallara sahip bir "proleter hegemonyası"nın oluşturulmasıyla gerçekleşebileceğini ifade etmiştir (Aktaran, Heywood, 2013:24-25).

Gramsci'ye göre ideoloji, toplumu oluşturan unsurları birleştirme görevi görmektedir. Gramsci, ideolojinin tanımını yaparken iki farklı şekilde yapar. Birincisi, sistemli düşünme yolları ile çelişkili düşünce şekilleri arasındadır. İkincisi ise "ideolojilerin tarihteki sınıfların gizli güçleri ve hareketi ile örtüşme derecesine ve durumların somut çözümlemesini yapma kapasitelerine göre yapılan ayırmadır." Gramsci'ye göre ideolojinin gerçekliği, harekete geçme gücüyle ilgilidir (Aktaran, Hall: 1985, 10).

Yönetilenler, kamusal kurallara uymadığı takdirde devlet tarafından yaptırım uygulanmaktadır. Devlet, yönetilenleri kendi alanının dışına çıkmaması için ikna gücünü ve sonunda da fiziki gücünü kullanır. Yani devletin gücü sadece fiziki değildir. Devlete ait bütün güçler fiziki baskının yanında ideolojik baskıyla da çalışır. Bireyleri denetleyen devletin yanında, onları şekillendiren, aile, çevre, örf ve adetler, kitle iletişim araçları gibi toplumsal oluşumlar da vardır. Bunlar devlet dışı araçlar olmasına rağmen ideolojinin oluşmasında devletin işini kolaylaştıran oluşumlardır. Görüldüğü gibi insanı denetleme görevi her zaman devletin elinde değildir. Önce aile, okul derken belli bir süreden sonra bu görev kitle iletişim araçlarının elindedir (Kazancı, 2006:87).

Foucault'a göre iktidar hükümetin elindedir ve yürütme, polis, ordu gibi kurumlarla uygulandığı düşüncesi alışkanlık haline gelmiştir. Bu kurumlar millet ya da devlet adına karalar alır, uygulatır ve uymayanları cezalandırır. Fakat siyasi iktidar görünürde siyasi olmayan kurumlar vasıtasıyla da uygulanmaktadır. Aile ya da eğitim sistemi gibi kurumların iktidardaki toplumsal sınıfı korumakta olduğu, diğer toplumsal sınıfı da dışlayacak şekilde olduğu bilinmektedir (Foucault & Chomsky, 2012:44).

İdeolojiler bir grubun ve üyelerinin temel inançlarında vardır. 'İdeoloji' 'yanlış bilinç' veya 'yanlış yönlendirilmiş inançlar' olarak tanımlanmıştı. Marksizm'e göre ideolojiler "yanlış bilincin" biçimleriydi, yani egemen sınıf tarafından statükoyu ve işçilerin gerçek sosyo-ekonomik koşullarını gizlemek için meşrulaştırılmak üzere dile getirilen popüler fakat yanlış yönlendirilmiş inançlardı. Yakın zamana kadar, ideoloji kavramı negatif bir anlamda, gerçek, bilimsel bilgiye karşı gelenekselin kullanıldığı sosyal bilimler alanında yaygın olarak kullanılmıştır. Örneğin onlarca yıldır antikomünizm ideolojisi batı dünyasında siyasete hatta bilime egemendi. İdeoloji batı dünyasının çoğunda siyasete ve hatta bilime egemen oldu, genellikle komünizm ile ilişkilendirildi. Daha genel olarak, ideolojinin negatif olarak kullanılması biz ve onlar arasında 'biz gerçek bilgiye sahibiz, onlar ise ideolojilere sahipler' gibi bir kutuplaşmayı ortaya çıkardı. Aynı şekilde, ideolojilerin olumsuz ve egemen olması gerekmez; çoğunlukla olumsuz olarak değerlendirilen, baskın olmayan yaygın ideolojiler de vardır (Van Dijk, 2003:7).

Marx'ın ideoloji kuramının bir sonraki evresi olan Althusser'in ideoloji kuramı, azınlığın çoğunluk üstündeki egemenliğinin kitle iletişim araçlarıyla sağlanmasında ideolojinin oynadığı rolden bahseder. Antonio Gramsci ise "hegemonya" ifadesiyle bu alana yeni bir kavram kazandırmıştır. "Kısaca, hegemonya, çoğunluğun kendisini

ikincil konuma koyan sisteme rızasının sürekli biçimde kazanılmasını ve yeniden kazanılmasını içerir. Gramsci'nin Marx ve Althusser'den farklı olarak vurguladığı iki öge, direnç ve istikrarsızlıktır. Hegemonya zorunludur ve sıkı biçimde işlemek zorundadır, çünkü ikincil sınıfların toplumsal deneyimleri, başat ideolojinin kendileri ve toplumsal ilişkileri için çizdiği resimle sürekli olarak çelişir. Diğer bir deyişle, başat ideoloji, ilerletmeye çalıştığı toplumsal düzene insanların rızasını kazanmak için üstesinden gelmek zorunda olduğu dirençlerle sürekli olarak karşılaşır. Bu dirençler kırılabilirler ancak asla tümüyle yok edilemezler. Bu yüzden, hegemonyanın zaferi ve kazandığı rıza kaçınılmaz biçimde istikrarsızdır; asla elde bir olarak görülemez ve bu yüzden sürekli olarak yeniden kazanılmak ve üstünde mücadele edilmek durumundadır" (Fiske, 2003:225).

İdeoloji, dünyada olumsuz anlamlar barındırmasından sonra Türkiye'de de olumsuz bir anlama sahip oldu. İyiye karşı kötü, güzele karşı çirkin, doğruya karşı yalanı temsil eden, meşru olmayan, yasalara karşı gelmektedir. İyi olan ideolojik olmayandır (Aytekin & Atılgan 2015:286). İdeolojinin temelinde sınıflı bir toplum düşüncesi vardır. İdeolojik düşünceler gerçeğin bozulmuş halidir. İdeolojinin gösteri şeklinde somutlaşması, gerçeğe bütün gerçekleri kendine göre tekrar düzenlemiş bir ideolojiyi birbirine karıştırırsa bu durumun ispatıdır. İdeoloji egemen düşüncenin yansıması olarak, modern toplumda baskın bir şekilde meşruiyet kazandığında artık bir mücadele değil zafere dönüşür. Böylece ideoloji olumlu bir imaja sahip olur ve gerçekliğe dönüşür. Debord'a göre gösteri, yoksullaşma, köleleşme ve gerçek yaşamın yadsınması gibi ideolojik sistemlerin özünü gösterir (1996:112).

İdeolojiler hayatımızı şekillendirir, dünyanın anlaşılması ve açıklanması için kullanılan bir bakış açısı oluşturur. Bilinçli veya bilinçsiz olması fark etmez, insanlar kendilerini yönlendiren ve etkileyen siyasi inanç ve değerleri kabullenirler. İdeolojiler sayesinde insanlar bir fikir etrafında toplanarak toplumlar ya da sosyal grupları oluştururlar. Bu fikirler, toplumun tecrübelerini, çıkarlarını, isteklerini yansıtır. Ortak çıkarlara, tecrübelerle sahip olan insanlar arasında ideoloji sayesinde dayanışma duygusu artar. İdeolojiler sayesinde aynı toplumda yaşayan farklı gruptaki insanlar birbirlerine bağlı kalabilirler. Müslüman bir ülkede İslam dini ortak değerler oluşturabilirken, Batı ülkelerinde liberal-demokratik değerler etrafında toplanılır (Heywood, 2013:20).

1.1.1. İdeolojik Bir Araç Olarak Milliyetçilik

Milliyetçiliği tanımlayabilmek için önce milletin ne olduğunu bilmek gerekir. Millet, aynı sınırlar içinde, aynı kültürü ve tarihe sahip olan insan topluluğudur (Smith, 1994:32). Gellner'e göre milliyetçilik, etnik sınırların siyasi sınırların çizgisine çıkmamasını yani etnik sınırların egemenlerle, yönetilen sınıfı ayırmayan ve ona meşruluk kazandıran bir kuramdır (2008:20).

Erdoğan'a göre milliyetçilik bireyin bir millete ait olma duygusunun ya da vatanseverliğin bir sonucu değil, bir gruba ait olma ihtiyacındandır (Erdoğan, 1999:1). Lacan'a göre milliyetçilik, evrenselleşme sebebiyle gelişmiştir. İnsanlar bir gruba ait olmak amacını kaybetmemek için milliyetçilik hızlı bir biçimde geri dönmüştür (Zizek, 2005:217).

Milletler tanımlanırken etnisite, dil, din, toprak, ortak tarih, ortak köken veya atalar gibi evrensel unsurlarla kullanılır. Evrensel unsurlara dayalı milliyetçilik tanımlarının belki de en ünlüsü, Joseph Stalin'in tanımıdır. "Stalin'e göre bir millet "ortak bir dil, toprak, ekonomik yaşam ve ortak bir kültürde cisimleşen psikolojik tertip temelinde tarihsel olarak oluşmuş, istikrarlı bir insan topluluğudur." Bu unsurlardan bir tanesinin bile eksik olduğu durumlarda millet tanımlanamaz ve milletin varlığı sona erer. Öznel unsurlara dayalı millet tanımlarında ise en önemli unsur "kendi varlığının farkında olma" durumudur. Belirli bir grubun üyeleri ötekiler karşısında kendi üstünlüklerinin farkında olmadığı sürece sadece bir etnik grup oluştururlar, bir millet değildirler. Başka bir deyişle, "bir millet ancak söz konusu grubun üyelerinin çoğunun zihninde bir fikir veya temsil olduğu zaman hayat bulur" (Özkırımlı, 2005:17).

Milliyetçilik ifadesi şu anlamlara gelecek şekilde birkaç biçimde kullanılmaktadır (Smith, 1994:119);

1. Millet ve ulus devletlerin kurulmasını ve varlığını devam ettirmesi için gereklidir.
2. Bir millete ait olma bilincidir.
3. "Millet" ve rolüne ilişkin bir dil ve sembolizmdir.
4. Milletler ve millî irade hakkında bir kültürel doktrin ile millî emellerin ve millî iradenin gerçekleşmesine dair reçeteleri de içeren bir ideolojidir.
5. Milletin amaçlarına ulaşmayı ve milli iradeyi sağlayacak toplumsal bir harekettir.

Bu nedenle Smith, bir yandan milliyetçi bir hareketin olmadığı yerde milliyetçi ideolojinin bulunabileceğini ve tartışılabileceğini kabul ederken milliyetçiliği, hâl-i hazırda ya da potansiyel olarak bir "millet"i kuracağı bazı mensuplarınca farz edilen bir halk adına özerklik, birlik ve kimlik edinmek ve bunu sürdürmek için oluşturulan ideolojik bir hareket "olarak tanımlamıştır (Smith, 1994:121).

"Milliyetçilik kuramlarının, stratejilerinin her zaman için evrensellik ve yerellik çelişkisi dahilinde değerlendirildiği kabul görmüş ve geliştirilmeye açık bir düşüncedir. Gerçekte Milliyetçilik rasyonelleştirici, tekleştirici ve her türlü dağılmadan korunması gereken, kökenlerden gelen bir ulusal kimliğin fetişlerini geliştirir. Gerçekten de ırkçılık hem evrensel alanda hem de yerel alanda temsil edilir. Milliyetçilikten fazla yanı ve dolayısıyla milliyetçiliğe getirdiği ek hem onu evrenselleştirmeye, kısacası ondaki evrensellik eksikliğini kapamaya hem de yerelleştirmeye, özgüllük eksikliğini kapamaya yatkın olmasıdır. Diğer bir deyişle ırkçılık, milliyetçiliğin müphemliğini arttırmaktan başka bir şey yapmaz; bunu anlamı milliyetçiliğin, ırkçılık yoluyla bir "ileriye kaçış"a maddi çelişkilerinin düşünsel çelişkilere dönüşmesine giriştiğidir" (Balibar, 2007:73).

Anderson, ulusu, "hayal edilmiş bir siyasal cemaat" olarak tanımlamıştır. "Hayal edilmiştir, çünkü en küçük ulusun üyeleri bile diğer üyeleri tanımayacak, onlarla tanışmayacak, çoğu hakkında hiçbir şey iştirmeyecektir ama yine de her birinin zihninde toplumlarının hayali yaşamaya devam eder" (Anderson, 1995:20). Örneğin müzeler, haritalar, bayraklar, bize hayali bir cemaat içinde yaşadığımızı farkında olmadan sürekli olarak hatırlatan simgelerdir. Bireylerde millet kavramının nasıl bu kadar doğal algılandığının temelinde, milliyetçi aydınlar ve ulus devlet kurumlarının tarihin milliyetçi bir şekilde anlatılması vardır. Hobsbawm, Gellner, Anderson ve diğer milliyetçilik kuramcıları, bu konuda devlet törenlerinin ve ritüellerinin önemini vurgulamışlardır. Fakat bu ritüellerin içeriğini oluşturan mitsel anlatılar üzerinde en fazla duran kuramcılardan biri Anthony Smith'dir. Smith, mit ve efsanelerin milletler ve milliyetçiler için önemini esas olarak sadece, milletin kurgu olmadığını göstermek için kullanmıştır (Anderson, 1995:402).

Milliyetçilik düşüncesinin oluşumunda katkısı bulunan düşünürler arasında adı en çok anılan düşünür Fransız Jean Jacques Rousseau'dur. Rousseau'nun genel irade' kavramı milliyetçilik düşüncesini etkilemiştir. Rousseau'ya göre bir grubun diğer grubu egemenliği altına alması toplum yaşamında yaşanabilecek en büyük tehlikedir.genel iradeye teslim olunarak bu önlenbilir. Vatandaş olan birey yaşadığı toplumda bütünü

çıkarlarını kendi çıkarlarının önüne koymayı öğrenir. Özetle bireyleri birbirine karşı koruyabilen siyasi örgütlenmeler ancak anlamlı olurlar (Özkırmılı, 2005:36).

Tarihçi Elie Kedourie, milliyetçiliği "19.yy başlarında Avrupa'da üretilmiş bir doktrin" olarak tanımlamıştır. "Milliyetçilik, nüfusun yönetime el koyması mübah olan kesimini belirlemeye, devlet gücünün meşru kullanımına ve devletler toplumunun düzgün işleyişine yönelik kriterler sunar gibi gözükür. Kısaca, bu doktrin, insanlığın doğal olarak uluslara ayrıldığını, ulusların birbirlerinden ayrı, anlaşılabilir bazı karakteristik özelliklerle bilindiğini ve tek meşru yönetim biçiminin, ulusun kendi kendini yönettiği sistem olduğunu savunur (Calhoun, 2012:16). Milliyetçilik çağı olarak anılan on dokuzuncu yüzyılda iki farklı yaklaşım vardı. Birincisi milliyetçiliğe sempatiyle bakan, ikincisi ise milliyetçiliğe karşı olan ve onu geçici bir evre olarak gören eleştirel yaklaşımdı. Ancak genel olarak bu iki yaklaşımı savunanlarda ortak noktalar da mevcuttu. Her ikisi de milliyetçiliğin doğallığını sorgulamadan kabullenmiş ve onu toplumsal yaşamın kaçınılmaz bir parçası olarak görmekteydiler (Özkırmılı, 2005:36). Bir öğretilerden ziyade bir düşünme, konuşma ve davranış biçimi olan milliyetçiliği, Gellner'in dediği gibi 'siyasal birimin eşleşmesini savunan bir siyasi ilkeye' indirgemek yanlış olacaktır. Milliyetçilik, milli kimliğin dışında hayatlarımızı da şekillendirmektedir. Milliyetçilik, bu söylemin ulusallaştığı modern çağın da karakteristik özelliklerindendir. Fakat milliyetçiliğin bu denli önemli bir noktada olmasında, insanlarda sanki çok eskiden beri süregelenymiş gibi gelmesinden kaynaklandığını da bilmek gerekir (Calhoun, 2012:17).

Marx ve Engels'e göre feodalizmin yerine kapitalizmin geçmesiyle oluşan modern millet uzun bir tarihsel dönemin sonucuydu. Nimi'ye göre Marx ve Engels Millet terimi devlete sahip olan tarihi olan topluluklar için, tarihi olmayan devlet kuramamış topluluklar içinse milliyet kavramını tercih etmişlerdir. Özkırmılı milliyetçilik kuramları milliyetçilik araştırmalarında dört dönemden söz edilebilir (Özkırmılı, 2005:29):

- Milliyetçilik düşüncesinin doğduğu on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllar
- Milliyetçilik hakkında akademik araştırmaların yapıldığı ilk dönem (1918-1945)
- Milliyetçilik tartışmasının geliştiği ikinci dönem (19945-1990)
- Milliyetçilik tartışmasının yeni boyutlar kazandığı üçüncü dönem (1990'dan bugüne)

Gellner'e göre "Millet" kavramı tarihsel bakımdan yakın bir döneme aittir. "Ulus devlet"le ilişkilendirilmedikçe milleti ve milliyeti tartışmanın hiçbir faydası yoktur. "Milletlerin, insanları sınıflandırmanın doğal, Tanrı vergisi bir yolu olduğu, doğuştan gelen bir politik kader olduğu iddiası bir mittir; bazen önceden var olan kültürleri alıp onları milletlere çeviren milliyetçilik, bazen de milletleri yoktan icat eder ve genellikle önceden var olan kültürleri tamamen yok eder. Bu bir gerçekliktir." (Hobsbawm, 2010:24).

1.1.2. Milliyetçilik ve Medya İlişkisi

İçinde bulunduğumuz dönemde milli kimlik, kendini modern, kentleşmiş, ileri teknolojik toplumlarda ifade etmek için yeni araçlar aramaktaydı. Bunlardan ilki kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçları sayesinde ideolojiler standartlaştırılıp, çıkar grupları ve devlet tarafından propaganda aracı olarak kullanılmaktadır. Bilinçli propaganda, milliyetçilik simgelerini insanların hayatının parçasında dönüştürmekte ve kamusal ve özel alanlar arasındaki ayrımı yıkmakta kitle iletişim araçlarından daha az etkilidir. Kitle iletişim araçları olmasaydı Britanya kraliyet ailesinin, milli kimliğin hem ev içindeki hem de kamusal alandaki bir ikonuna dönüşmesi imkânsız olurdu (Hobsbawm, 2010:170).

Milliyetçiliğin birçok biçimi, doğası gereği söylemseldir. Günlük konuşmalar, yönetim kurulu toplantıları, iş görüşmeleri, politikalar, yasalar, meclis tartışmaları, siyasi propaganda, ders kitapları, bilimsel makaleler, filmler, TV programları ve basın haberleri gibi metinler ve konuşmalarla ifade edilir, ortaya çıkarılır ve onaylanır. Yine de, 'onları' dışlamak için etkili olabilirler. Özellikle, bu tür söylem ve etkileşime katılanlar için çok normal, çok doğal ve bu kadar sağduyulu gibi göründüklerinde daha da zarar verebilir. Bunlar, görünüşte meşru ideolojiler ve tutumlar üzerine kurulu olan ve çoğu zaman çoğunluk grubunun çoğu üyesi tarafından zımnen kabul edilen bir etnik hegemonyadır (Van Dijk, 2000:34). Türkiye'de son yıllarda medyada yer alan milliyetçilik söylemi, islami unsurlar da içermektedir. Türk İslam sentezi fikri ilk olarak 19. Yüzyılın sonunda ilk milliyetçi yazarların eserlerinde kullanılmıştır. Bu fikre göre Türk kimliği ancak İslam'la var olabilirdi. Dini değerlerle Türk milliyetçiliğini birleştiren sentezin temsil ettiği milliyetçilik, muhafazakar bir milliyetçilikti. Millet kelimesinin çağrıştırdığı dini unsurlar o zamanlardan beri iyice benimsendi. 1997

yılında Milliyetçi Hareket Partisi "Türk milleti Müslümandır" şeklinde söylemler kullanmıştır (Copeaux, 2002:47).

Milliyetçiliğin insanların hayatlarına bu derece yansımış olmasında en büyük rol elbette ki medyanındır. Medya sayesinde milliyetçi simgeler insanların evine ulaşır. Milliyetçiliğin yayılması ve gelenek haline gelmesiyle, sürekli olarak medyada yer alması arasında önemli ölçüde ilişki vardır (Gellner, 2008:128).

Türkiye'deki gelişmelerle beraber milliyetçilik insanların hayatında çok fazla bir yer edinmiş, adeta gelenek haline gelmiştir. Sosyal medyada ve televizyon programlarında, şarkı sözlerinde, sinemalarda, maçlarda, seçim kampanyalarında milliyetçilik hem söylemlerle hem göstergelerle sürekli olarak yeniden üretilmektedir. Bazen de bu durumun aksine milliyetçilik içeren mesajlar yine kitle iletişim araçlarıyla anlamların arkasına saklanarak, mesajı alanların farkında olmadan bilinçaltına yerleşmesini sağlayabilmektedir. Milliyetçiliğin yeniden üretilmesindeki üç önemli işlevi vardır. Bunlardan birincisi ayırt etmedir. Sınırlar belirleyerek biz ve onlar ayrımını yapar. İkincisi sürekliliği sağlamaktır. Oluşturulan bu milli tarih bilincini sonsuzmuş olarak algılatır ve geçmişle geleceğin birbirine bağlanmasına destek olur. Böylece insanlarda, sonsuza kadar yaşamını sürdürecektir bir milletmiş inancı doğar. Üçüncü önemli işlev ise meşruiyettir. Yeniden üretimle milliyetçi söylemlere ve projelere meşruluk kazandırılır. Medya bazen insanları yönlendirerek bazen de kriz yaratarak milliyetçiliğin yeniden üretilmesine olanak sunar. Bunun en açık örneği sıradan bir insanın bir gününde karşılaştığı birçok anda gizlidir. Reklam sloganlarından tutun da izlediği dizilere, okuduğu gazete isimleri ya da yiyecek içecek isimlerine kadar bir çok yerde milliyetçilik simgeleriyle karşılaşması, milliyetçiliğin hayatımızın bir parçası olduğunun kanıtıdır (Özkırımlı, 2003:710-715).

Milliyetçiliği medyada yeniden üreten medya ötekine yönelik söylem kullanarak, bunu toplumda meşru hale getirir. Medyanın, bu milliyetçi, ırkçı ideoloji içeren söylemleri iktidarın denetiminde tek bir sesin olduğu bir yapı oluşturur. Medya sayesinde bu milliyetçi söylem, geçerli bir söylem haline gelir (Çoban, 2010:11).

1.2. Söylem

İnsanı toplumsal bir varlık olarak gören Locke'a göre insanın en güçlü aracı dildir. Kelimelerden oluşan dil düşüncelerimizin simgesi ve anlatış şeklidir. İnsanlar yaradılıştan ötürü kelime olarak adlandırdığımız sesleri çıkarabilmektedirler. Yani

düşüncelerini anlamlı bir şekilde başka insanlara yansıtabilmektedirler. Ancak kelimeler her zaman anlamlı değildirler. Mesela bir çocuk bir kelimeyi anlamını bilmeden öğrenip tekrar edebilir. Böyle bir durumda o kelime sadece bir gürültüdür. Sözcüklerin anlamları ortak bir kültürün sonucunda oluşur (Ergat, 2008:15). Söylem nedir? “Söylem” dil ya da sözel olmayan işaret sistemleri vasıtasıyla kurulan toplumsal iletişim ağlarına işaret eder. Temel özelliği, birbirleriyle bağlantılı bir işaretler sistemini devreye sokmaktır. Nispeten önemli örnekleri, konuşma sistemleri ya da yazılı dilken (metinler), söylem sözel olmayan işaretler sistemi halinde de karşımıza çıkabilir: Örneğin, erkeklerin kadınlar için kapı açmaları, kadınlar odaya girdiklerinde ayağa kalkmaları vb., düzenleyici çerçevesini kadınların hem ikincil bir konumda oldukları hem de erkekler tarafından itina gösterilmeye ve korunmaya ihtiyaç duydukları keskin bir cinsel iş bölümünün oluşturduğu bir söylemin bileşenleridir (Purvis & Hunt, 1993:22). Söylem bunların dille ifade edilmiş şeklidir. Söylem sadece iletişimi başlatan kişinin kullandığı dili değil, karşılıklı iletişimi da kapsar (Hartley, 2004:73).

“Söylem” ve “ideoloji” kavramları da birbirlerinden bağımsız olmalarına rağmen önemli açılardan farklıdır. Sadece diğer kavramlarla değil, farklı kuramsal geleneklerle de ilişkilidirler. İdeoloji, Marx tarafından icat edilmese de, çağdaş kullanımda Marksist gelenek ile yakından ilişkili hale gelmiştir ve modern Batı Marksizminin geniş problematiği olarak tanımlanan tahakküm veya itaat ilişkisinin, doğrudan baskının, nasıl yeniden üretildiğini anlama çabasıdır. Söylem ise dilin ve sosyal semiyolojinin diğer biçimlerinin yolunu kavrayacak bir terim yaratarak modern sosyal kuramdaki dilsel dönüşteki merkezi rolünden önemlidir. Diğer yandan söylem dilin ve diğer sosyal göstergebilim biçimlerinin aktardığı sosyal deneyim dışında sosyal deneyimi oluşturan bireyler arası ilişkilerin var oldukları alanın oluşturulmasında önemli rol oynarlar (Purvis & Hunt, 1993:474).

Dilden ziyade söylemle ilgili olan ideoloji bireyler arasında dilin etki uyandırmak için nasıl kullanıldığına dair bir kavramdır. Söylemde ideoloji var mı yok mu buna karar verebilmek için söylemi bağlamla beraber incelemek gerekir. İdeoloji, söylemin kimin için ne gibi sebeplerle söylendiğiyle ilgilenen bir kuramdır. Kısaca söylemek gerekirse aynı ifadelerden oluşan bir metin bir bağlamda ideolojikken, başka bir bağlamda ideolojik olmayabilir. İdeoloji, o ifadenin kullanıldığı bağlamla arasındaki ilişkiyle ilgilidir (Eagleton, 1996:28).

İdeolojik söylemler insanların zihinlerinde değişikliğe yol açarlar. Bireyin şimdiye kadar hiç duymadığı gerçeklikler ya da kurgular ideolojik söylem sayesinde bireye gösterilir. Birey eğer ikna olursa bu olumluluk süreci devam eder ve ideolojinin etkisindeki birey söylem alanına kapanır. iktidardakiler söylemin içeriğini tamamen dolduramadıkları için yeniden üretemezler. Bu nedenle söylemin kapsadığı bireyler de arada kalan bu boşlukların etkisinde kalırlar. Bu arada hakim olan söylemden kalan bu boş kalan alanlar, hakim düşünceye karşı olanlar tarafından doldurulmaya çalışılır. Kendi alanlarını oluşturmaya çalışırken hem egemenlerin kendilerine karşı olan söylemlerine maruz kalırlar hem de insanları kendi fikirlerine katmak için propaganda yapmaya çalışılır. Sonuç olarak bakıldığında iktidar ve karşıtlarının söylemlerinin alanı aynıdır. Ama her ikisi de değişik noktalara dikkat çekerek, bu noktalar çevresinde bireyleri etkileyerek kendi içlerine katmaya çalışılır. Böylelikle bireylerin algıları hem bilinçli hem de bilinçsizce şekillenir. Bu şekillenmenin temelinde söylem vardır. Dolayısıyla bir toplulukta söylemi kim belirliyorsa bu söz konusu algı şekillenmesini de o ele geçirmiş olur. Tabi bu durumu başarıyla tamamlayan çoğu zaman iktidardakilerdir. Egemenler bu işte muhalefete oranla oldukça başarılıdır. Eşitsiz güçler arasında oluşan söylemler arasındaki farklılıklar fikir çatışmalarına sebep olmaktadır. Burada oluşan güç aslında dili nasıl kullandıklarına, insanların da bu dili nasıl yorumladığına bağlıdır. İnsanları etkileyebilmek için onların söylemleri nasıl algılayabileceklerini öngörmek gerekir. Bu iletişimde sadece doğru kullanılması gereken dil değildir. Dil dışındaki göstergelerin de aynı dil gibi doğru bir şekilde kullanılması gerekmektedir (Van Dijk, 2003:259).

1.3. Medyanın İdeolojik İşlevi

Althusser medyayı, "devletin ideolojik aygıtları" olarak tanımlamıştır. Ordu, polis, mahkemeler açık bir şekilde baskıyı işlemektedir, medya ise ideoloji kullanarak baskı aleti olarak işlev görmektedir. Medya araçları baskıyı gizli bir şekilde işlemektedirler (Althusser, 2000:65). Medya araçları, devlet haricinde özel sermaye sahipleri tarafından işletilirler. Medya, ideolojiyi tekrar üreterek, yeni bireyler üretmektedirler. Bu açıdan bakıldığında ideoloji maddi bir güce sahiptir. İdeoloji özneyi toplum içerisinde belli bir yere ulaştırarak, medya araçlarında somut hale gelmektedir. Althusser'e göre, ideoloji, özneyi yeniden ürettiği sayede var olmaktadır (Althusser, 2000:96).

Egemen söylemin veya farklı bir söylemin oluşturulması sadece televizyonla kısıtlı değildir. İzleyiciler egemen söylemin üretilmesiyle ilk kez televizyonda karşılaşmazlar. İnsanların yaşamını sürdürebilmesinin şartı olan günlük ilişkileri ve yaşam savaşı iletişimin varlığıyla devam etmektedir. Mesajın önemi, izleyici, egemen-kodları istediği şekilde yorumlayacağından, yok sayılmaz. İzleyicinin mesajı yorumlaması, özgür veya öznel olduğu anlamına gelmez. Özgür olduğu düşünülen anlamlar, sıfırdan oluşturulan bir anlam değildir ve var olan anlamların içine katılır. İzleyicinin ürettiği anlam, sanıldığı gibi özgür, kendi yaşam şartlarının üstünde ya da egemen ideolojinin anlamlarının dışında değildir. Bu anlam, egemen söylemin, izleyiciden geçerek yorumlanması ve egemen söylemin yeniden üretilmesidir. İzleyicinin, televizyonda izlediği bir programı "sadece eğlenmek için seyrediyorum" demesi öznel değildir. Aynı programı izleyen farklı iki kişi, biri egemen ideoloji yönünde diğeri de zıt yönde farklı yorumlamalar yapabilir. Farklı yorumlamaların olması, izleyicinin egemen söyleme karşı geldiği anlamına gelmez. Egemen ideoloji, kendine ait bazı söylemlerle zıt karakterler içerebilir. Önemli olan söylemin egemen yapı için işlevselliğidir (Erdoğan & Alemdar, 2005:228).

Kitle iletişim araçlarına ilgi ve tartışma çeşitli teorik ve disiplin kaynaklarından gelmiştir. Bu geniş kapsamlı ve kimi zaman çelişkili yaklaşımlarda, medya mesajlarının analizi, farklı öneme sahip olarak görülmüştür. Kitle iletişimiyle ilgili Amerikan kaygısı, ilgili bireyler arasındaki ilişkileri vurgulayan bir iletişim modeline odaklanma eğilimindeydi. Bu gelenekte iletişim süreci, bir taraftan mesaj gönderen ile diğer taraftaki mesajların alıcısı arasında bir ilişki olarak düşünülmüştür. Kitle iletişim süreci, sadece alıcıyı bir kişi olmaktan çok bireye dönüştürdü. Kitle iletişim araçlarının işleyişi göz önüne alındığında, araştırmacıların dikkati kitle iletişim araçlarının mesaj üreticilerinin psikolojik eğilimlerine ve mesajın izleyicinin üyeleri üzerindeki etkilerine yöneltildi. Medya mesajlarının anlam analizi bu çalışma alanlarında ele alınmıştır. Dahası, medyanın erken dönemdeki Marksist çalışmaları, çok farklı bilimsel temellere dayanırken, kapitalist toplumlarda kitle iletişim araçlarının genel ideolojik rolüyle daha fazla ilgilenmeye ve belirli medya mesajlarında anlam ve anlam üretimiyle daha az ilgilenmeye meyilliydi (Gurevitch & Bennett, 2005:87). Mesela Afrika'dan sömürgeci güçler çekildiğinde yerine kurulan devletlerin kurucuları kahramanlıklarının mitleştirildiği sayısız mitolojik hikâye yaratırken, ulusal sınırlarının sömürgeci güçler tarafından çizildiğini görmezden gelmiş; eğitim programları, devlet güdümünde bir

medya ve çeşitli toplumsal seremonilerle tekrar ede ede, birleştirici bir ulusal kimlik aşılama yoluna gitmişlerdir (Calhoun, 2012:47).

Kitle iletişim araçları mesajları kitlelere ulaştıran bir sistem olarak çalışır. En önemli işlevleri arasında bilgi vermek, eğlendirmek, oyalamak ve toplumun değer ve inançlarını bireylere aşılamaktır. Sermayenin belirli yerlerde olduğu, sınıf çıkarlarının olduğu bir dünyada bu işlevlerin yerine gelmesi için propaganda gerekir. Güç denetiminin iktidarın elinde olduğu ülkelerde medya üzerindeki denetim medyanın egemen bir sınıfın çıkarlarına hizmet ettiğini açıkça gösterir (Chomsky, 2012:72).

Medya sadece geçmişe ait düşüncelerimizi değiştirmekle kalmaz bir yandan da dünyadaki yerimizin ve olayların algılanmasına, olayları gözlemlenmesine kısacası dünyanın öğrenilmesine yardımcı olur. Bu öğrenme ve algılama öylesine derin bir şekilde gerçekleşir ki yaşadığımız yerden uzak bir bölgeye gezmeye gittiğimizde medyadan öğrendiklerimiz zihnimizde bir algı oluşturur. Bu algı ve gerçekler uyuşmadığı zaman medya sayesinde bir önyargı oluştuğu görülebilir. Medyanın aynı zamanda bireylerin ait oldukları grup üzerinde de etkisi vardır. Ortak zaman ve mekandan kaynaklanan aidiyet duygusu medya sayesinde değişikliğe uğrayabilir. Bireyler kendilerini ortak mekan ve zamandan çok medyanın kendilerine sunduğu gruplara ait hissedebilir (Thompson, 2008:61). Medyada üretilen anlamlar, izleyiciyle aralarında karşılıklı etki içinde oluşturulurlar. Yani üretilen anlama izleyicinin de, üretenin de katkısının olması gerekir. Bunu oluşabilmesi için ortak bir kültüre sahip olmaları gerekir. Bu ortaklık olduğu sürece karşılıklı etki daha sorunsuz devam eder (Fiske, 2003:211).

19.yüzyılın sonlarına doğru kapitalizmin gelişme aşamasından günümüze hızlanan şehirleşme, insanları bireyselleştirmekteydi. Özellikle 1960'lara kadar medyanın propaganda gücünün büyük kitleleri istediği siyasal düşüncelerin peşinden götürecek güce sahip olduğu korkusu oluşmuştu. Özellikle Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı dönemlerinde iletişim araçlarının propaganda amaçlı kullanılması medyanın etkisine dair korkuları çoğaltmıştı. Frankfurt Okulu üyelerinin bir kısmında da bu medyayla ilgili olumsuz bakış açısı hâkimdi. Frankfurt Okulu'nun bazı üyeleri popüler kültürün eleştirel düşüncüyü yok edip, bireyleri "kültür endüstrisinin pasif tüketicileri" haline getirdiğini düşünüyorlardı. Frankfurt Okulu'nun izlerini taşıyan eleştirel yaklaşım kuramcıları, medyayı "mevcut eşitsizlikleri yeniden üreten bir araç" olarak görüyorlardı. Eleştirel yaklaşımlara göre medya iktidarın düşüncelerini sunarken

bir taraftan da bu düşünceleri doğallaştırıp, iktidarın düşüncelerine resmîlik kazandırmaktadır (İnal, 2003:66).

Bireyler üzerinde egemenlik kurmanın en kolay yollarından biri söylemsel kontroldür. İzleyici ya da dinleyici değerlerine ters düşmediği sürece uzman kişi ve güvendikleri medya kanallarıyla ifade edilen söylemle düşüncelerinde değişikliğe gitme eğilimindedirler. Söylemi gerçekleştirenin izleyicilerin zihninde güçlü bir algısı olmalıdır. Söyleme karşı çıkabilmek için alıcıların yeterince bilgi sahibi olması gerekmektedir. İzleyiciler bu bilgiye sahip olmadığı durumlarda medyadan duyduklarına ve gördüklerine inanmaktan başka seçenekleri olmayabilir (Devran, 2010:29).

İnsanlara mesajları iletmek amacıyla kullanılan kitle iletişim araçlarının eğlendirmek, bilgilendirmek, bireylere değer ve inanç aşılamak gibi görevleri vardır. sınıf çıkarının bulunduğu ve sermayenin belli grupların elinde olduğu bir dünyada bu görevleri icra edebilmek için düzenli bir propaganda gereklidir. Gücün iktidarın elinde olduğu devletlerde medyanın denetiminin resmi sansür yoluyla olması medyanın egemen bir sınıfın çıkarlarına hizmet ettiğini bariz bir şekilde gösterir. Denetimin devlet elinde değil de özel kesimde olduğu durumlarda ise propagandanın görülmesi kolay değildir. Medya kanalları arasında rekabetin olduğu ve medyanın kendisini düşünce özgürlüğünün sözcüsü olarak tanıttığı durumlarda propaganda daha çok görülür (Herman & Chomsky, 2012:72).

1.3.1. İdeolojik Bir Araç Olarak Televizyon

“Bir pratik olarak ideoloji kuramı, Louis Althusser tarafından geliştirilmiştir. İkinci kuşak Marksistlerden olan Althusser, Saussure ve Freud'un fikirlerinden etkilenmiş ve böylece Marx'ın daha ekonomi ağırlıklı kuramlarını açıklamak için yapı ve bilinçdışı kuramlarını kullanmıştır. Marx'a göre ideoloji oldukça açık bir kavramdı. Yönetici sınıfın fikirlerinin toplumda doğal ve normal görülmesini sağlayan bir araçtı. Tüm bilgiler sınıf temellidir: içlerinde ait oldukları sınıfın özelliklerini taşırlar ve bu sınıfın çıkarlarının ilerletilmesi için çalışırlar. Marx, alt sınıfın, yani işçi sınıfının kendi toplumsal deneyimlerini, toplumsal ilişkilerini ve dolayısıyla kendilerini, *kendilerine ait olmayan* fikirler aracılığıyla anlamaya yönlendirildiklerini söyledi. Bu fikirler, ekonomik ve dolayısıyla siyasal ve toplumsal çıkarları onlardan farklı olan ve etkin biçimde onlara karşı olan bir sınıfın fikirleridirler” (Fiske, 2003:221).

Televizyonda ebette bir bilgi akışı mevcuttur. Bir sürü olay televizyon sayesinde izleyicilerin hafızasında yer edinmektedir. Televizyonda gördüklerimiz bilgi iletimi ya da gerçek hayatta olan bitenin yansıması değil, söylemin yeniden üretimi ve biçimlendirilmesidir. Televizyon sadece kendi söylemini üretmez, izleyicilerin fikirlerini ve yorumlarını da üretir. Bu durumda televizyon "toplumun nabzını tutuyor" değil de, "televizyonun nabzı atıyor" demek daha doğru bir ifade olabilir. Televizyon seyrettiriyor ve dinletiyor. Okuduğumuz bir kitap sayesinde hayal gücümüz artıyor. Bir kitap televizyonda bir diziye uyarlandığında, hikâyenin karakterler normalde zihnimizde canlandırırken gerçekte ekranda gördüğümüz kişiye dönüşüyor. Böylelikle, Leroi-Gourhan'ın dediği gibi gerçeklik artarken hayal gücü düşmüş oluyor (Baker, 2011:59).

Halk medya üzerinde bir egemenliğe sahip değildir; nelerin sunulacağına reklam arayışında olan patronlar ve yöneticiler karar verir; halk ise bunlar arasından seçim yapmak zorunda kalır. Halk çoğunlukla hâlihazırda mevcut olup kendisine sunulan ve yoğun bir şekilde tanıtılan ürünleri izler ve okur. Yapılan kamuoyu araştırmaları, halkın daha çok haber, belgesel ve başka bilgilerle ilgili programları tercih ettiğini, izliyor olsa bile seks, şiddet ve diğer eğlence programlarını daha az tercih ettiğini düzenli olarak ortaya koymaktadır. İnsanların durgun seyreden ya da azalan ücretlerle niçin daha çok çalıştıklarını, yüksek maliyetlerle niçin yetersiz sağlık hizmeti aldıklarını ve dünyanın dört bir yanında kendi adlarına nelerin yapılmakta olduğunu anlamak istemediklerine inanmak için pek bir sebep yoktur (Herman & Chomsky, 2012:23).

Thompson, ideoloji kavramına geçmişte çokça yüklenmiş bazı anlamlardan arındırılması gerektiğini ve bu şartla sembolik formların çözümlenmesinde büyük bir payı olduğunu belirtmiştir. Sembolik biçimler belli şartlarda egemen ilişkilerin devamını sağlamaya fayda sağlar. Bu durumda sembolik formlar yalnızca bu egemen ilişkilerin devamını sağladıkları zaman ideolojiktirler. İdeoloji böyle tanımlandığında medya, ideolojik mesajları yeniden üretme kapasitesine sahiptir. Fakat ideolojinin zaman ve mekânla ilgisine de dikkat çekmek gerekir. Bir mesajın ideolojik olup olmadığı, bu mesajları yorumlayan kişilerin kendi hayatlarıyla ilişkilendirerek yorumlama şekline bağlıdır. Medya anlatılarının içerdiği mesajlar, mesajı alanlar tarafından umulmadık şekilde yorumlanabilir. Bu nedenle mesajın ideolojik yönünün farkına varmak için, bu mesajların, izleyici ya da dinleyicilerin günlük hayatına kattığı durumları ve bunu nasıl kullandıklarını öngörmek gerekir (2008:322).

Kitle iletişim araçlarından yaygın olarak kullanılan televizyon, izleyicilere tüketim ürünleriyle göstererek, yaşam tarzı ve kültürel öğeler sunarak tüketim gösterisi halini almıştır. İzleyenleri eğlendirmek amacıyla, üstün teknolojisi ile farklı program türlerine yer vermektedir (Kellner, 2013:30). Bourdieu'ya göre, televizyonun üzerinde ekonomik baskının ağırlığı vardır. Televizyonda yayınlanacak programların sadece reklam verenler ve devlet tarafından karar verildiğini söylemek doğru olmaz. NBC'nin sahibinin General Electric, CBS'in Westinghouse, ABC'nin Disney, olduklarını bilmekte de fayda vardır. bu durumun da, bir dizi aracılıklar boyunca bazı sonuçları olmaktadır. Örneğin ABC'nin sahibinin Disney olduğunu bilen bir yönetimin, Disney'e yapamayacağı şeyler vardır. Bu durumu anlamak çok zor değildir, fakat, televizyonu özel bir araç olarak gösteren, sansüre fırsat veren, kimliği belli olmayan mekanizmalar görünmemektedir. Dünya gitgide televizyon tarafından tasvir edilip topluma dayatılmaktadır. Televizyon, sosyal ve siyasi haklara ulaşmak için arabulucu işlevi görmektedir. Örneğin maaşına zam isteyen bir vatandaş, televizyonun bu kadar etkili bir araç olmadan önce protesto, grev ya da yürüyüş düzenleyebilirdi. Bugün ise bu isteğini bir danışman aracılığıyla televizyonda yer alması için çaba göstererek yapabilir ve çok kalabalık bir yürüyüşten daha yüksek bir etkiye ulaşabilir (Bourdieu, 1997:20).

Televizyonun bir baskı aracı ve egemen söylemin hâkim olduğu, kendini gizleyebilen bir durumdur. Özellikle de televizyonda yayınlanan, görünürde katılımcıların özgür bir şekilde görüşlerine yer verildiği açık oturum programları ve benzeri program formatları televizyonu bu kültürel eylem politikası olmaktan kurtarmaktadır. 90 lı yıllarda hemen her eve girmeyi başaran televizyon, belgesel, sinema, açık oturum programları gibi yayınlarla izleyicilerin beğenisini kazanmaya çalışıyordu. Şov programları, başkalarının özel hayatını anlatan programlarla bu beğenileri sömürmeyi ve şımartmayı amaçlamaktaydı (Bourdieu, 1997:54).

Televizyon en basit anlamıyla bildiğimiz gibi, sadece bir iletişim aracı değildir. Televizyon yaygın olarak kullanılmaya başlandığından beri, araştırmacılar tarafından hep, ilerleyen dönemlerde önemli işlevlere sahip olacağına değinilmiştir ve televizyonla ilgili öngörüler de gerçekleşmiştir. Toplumsal rolüne bakacak olursak, televizyon aracılığıyla, izleyici toplumsal düzene istediği gibi katılmıştır ve bu nedenle televizyonun kültürleri birleştirme işlevi göreceği düşünülmüştür. Günümüzde televizyon program formatları, ticarileşme özelliği nedeniyle, izleyicilerin düşünme yetisine engel olmakta, onlara hayat biçimi ve roller sunarak üretici değil tüketici

varlıklara dönüştürmektedir. İlk zamanlar kamu denetiminde olan televizyon günümüzde sermayenin hâkimiyetindedir. Bazen de bu iki denetim güçlerini birleştirerek televizyon yayın mantığını derinden etkilemektedir. Demokratik önemi bulunan televizyon birey ile toplum ilişkisinde aracı görevindedir. Televizyonun demokratik önemi, bu aracın eğitim, araştırma, sağlık ve kentleşme alanındaki işlevlerine bağlıdır (Cheviron, 2014:43-44).

Televizyonun önemli işlevlerinden biri de büyük kitleleri, kısa bir zamanda yönlendirebiliyor olmasıdır. Modern dönemin başlarında Makyavel, prensine, toplumu yönlendirmek için gösterilerin çok iyi kullanılması gerektiğini tavsiye etmişti. Modern devletlerin yöneticileri ve kralları da gösterileri iktidarlarının bir parçası haline getirmişlerdir. Savaş, din, spor ve kamu hayatının diğer alanları, yüzyıllar boyunca gösterinin yayılması için verimli araziler olmuştur. Yeni teknolojilerle beraber medya gösterileri günümüz toplumunun temel değerlerini şekillendirmekte, bireyleri kendi hayat tarzına alıştırmaya yaramaktadır. Bunlar spor müsabakaları, siyasi tartışmalar, haberler ve dizilerdir. Medya, yeni eğlencelerle seyircilerin düşünce ve davranışlarını derinden etkilemekte, bilgi ve tüketim dünyasının içine karıştırmaktadır (Kellner, 2013:20-22).

Televizyon, rekabet ilişkilerine dayalı, özerk olmayan, baskı altında olan bir medya aracıdır. Bununla beraber, rekabet ilişkileri aynı zamanda ortak çıkarları olan ilişkilerdir de. Televizyonun ilk çıktığı yıllarda bir grup araştırmacı, televizyonun, bir süre sonra aynı seviyeye getirerek, izleyicilerini kiteselleştireceğini belirtmişlerdir. Bugün birçok insan televizyon sayesinde aynı şeye gülmekte, aynı şeylere ağlamaktadır. O zamanlar söylenmesi güç olan ise televizyonun, bilimsel, sanatsal ve kültürel etkinliklerine yoğun bir şekilde etki ederek yayılacağı kanaatiydi (Bourdeu, 1997:41).

"Zihin manipölatörlerine göre insan doğası ve dünya değişmez. Zihin yönlendiricileri, özellikle sosyal ilişkilerde ekonomiye zarar veren kurumsal yapılarda meydana gelen değişiklikleri tartışmaktan kaçınırlar. Gelecekteki teknolojik ürünler ilgi çekici olarak sunulurlar. Bu ürünleri kullanacak olanlar o günlerde de evlenmeye, çocuk büyötmeye, özel sektöre ait şirketlerde çalışmaya, sıradan hayatlarına devam edeceklerdir. Yüzeysel bazı değişiklikler hariç dünya aynı kalacaktır. Köklü değişikliklerin olduğu bölgelerin başarıları, haberlerle çarpıtılmakta, hataları ise abartılarak gösterilmektedir. Bu bölgelerden gelen olumlu haberler, olumsuz haberler yayınlanarak dengelenmekte, hâkim sınıfa olan bakış açısının zarar görmemesi

sağlanmaktadır. "Yerel televizyonlarda nadiren de olsa Küba ve Çin ile ilgili filmler gösterildiğinde hemen araya giren bir yorumcu seyircileri uyarmakta, rehberlik ederek yoldan çıkmalarına fırsat vermemektedir. Aksi takdirde çok büyük emeklerle oluşturulmuş imajların, dondurulmuş beyinleri bozmaya başlaması an meselesidir." (Schiller, 1993:30-31).

1.3.2. Televizyon Anlatılarında Milliyetçilik

Televizyon programları ya da televizyon metinleri masal, roman ve film gibi anlatısal metinlerdir. Televizyon anlatılarındaki geleneksel yapı bir denge üzerine kuruludur. Anlatı denge ile başlar, dengeyi bozan bir çatışma durumu ortaya çıkarak ilerler ve çatışmanın çözülmesiyle beraber son bulur. Geleneksel anlatının giriş, gelişme ve sonuç bölümleri vardır (Çelenk, 2005: 69).

Televizyon anlatılarının diğer anlatılardan farklılığını anlatmak için, diğer anlatı türlerine kıyasla onu benzersiz kılan iki ögeye dikkat çekmek gerekir. Bunlar, televizyon anlatılarının formatlarının uzun ve serileştirilmiş olmasıdır. Filmlerden ayrı olarak televizyon anlatılarının kurgusu bir ülkeden diğerine farklılık gösteren kurumsal kısıtlamalara sahiptir. Ayrıca uzun bölümlerden oluşan anlatıların uzunca bir süresi reklamlara ayrılmaktadır (Martínez, 2016: 3).

Televizyon anlatıları hazırlanırken metinlerin hazırlanması bu programların hazırlanma aşamasının en önemli kısmıdır. Çünkü televizyon metinleri, programla ilgili bütün görsel ve işitsel verileri planlı bir şekilde içerir ve programı hazırlayanlara yapım aşamasında yol gösterir ve rehber görevi yürütür. Program metinleri hazırlanmakta olan ürünün kâğıt üstünde ortaya konulmuş bir ön şeklidir. Yani programın aşağı yukarı nasıl bir program olacağını anlamamızda metinler bize yardımcı olacaktır. Televizyonun en önemli özelliği hem görsel hem işitsel olması bilinse de mesajların birçoğu seyirciye metinlerle aktarılır. Program metinleri seyircilere iletilecek olan mesajları içeren bir belge niteliğindedir (Mutlu,1995: 62).

Televizyonun içeriği, ortak anlam ve kodlara göre üretilir. Televizyon programları, toplumun gelenekleri ve gündelik yaşamıyla ilişkilidir. Gitlin'e göre tür, "kültürel bir öz ya da kültürel evrenin nesnel bir özelliği olarak kavranmamalıdır, tür bir uzlaşımın uzlaşımsal bir adıdır". İnal ise türün " endüstrinin işini kolaylaştıran anlatıların keşfinin bir ürünü" olduğunu ifade eder. Televizyon anlatısının diğerlerinden farkı, televizyonun ticari ilişkilerinin televizyon anlatısının metnine etki etmesi ve

televizyon programında bu ilişkilerin görünmesidir. Örneğin müzik veya sinema da ticaridir. Fakat bir albümü satın alıp dinlemeye başladıktan ya da sinemayı izlemeye başladıktan sonra onların ticari boyutuyla dinleyici ya da izleyici pek az karşı karşıya kalmaktadır. Televizyonda ise reklamlar, anonslar, sürekli kendi kanallarını izlemeye davet eden programcılar televizyonun ticari bir araç olduğunu ve rekabet zorunluluğunu gösteren bir araçtır (Çelenk, 2005: 89-97).

Televizyondaki en yaygın anlatı türlerinden biri televizyon dramasıdır. Televizyon dizileri, bir araç olarak televizyonun neredeyse kendisi kadar eskidir (Marinescu vd, 2014: 47). Birçok çağdaş toplumda olduğu gibi televizyon anlatı formları ve türleri ile doludur. Sitcom aksiyon serileri, çizgi film, sabun operası, mini diziler, TV filmi anlatı özelliklerini açıkça göstermektedir. Reklamlar, müzik videoları veya doğa belgeselleri gibi anlatılar kadar uzak görünen programlar bile, genellikle bir hikâye anlatır. Bu hikâyeler, ne kadar ayrıntılı olduklarına bakılmaksızın kabul edilebilir bir şekilde farklılık gösterse de genellikle bir hikayeyi canlandırır (Allrath & Gymnich, 2005: 1).

Televizyonun teknolojisi ile alınan diğer türden kültürel ve sosyal aktiviteler arasında karmaşık bir etkileşim vardır. Birçok kişi televizyonun gazete, halk toplantısı, eğitim sınıfı, tiyatro, sinema, spor stadyumu, reklam sütunları ve reklam panoları gibi daha önceki biçimlerin bir kombinasyonu ve geliştirildiğini söylemiştir. Bu yeni ve olağanüstü dramatik formların etkisini görmek kolaydır. Daha önce tartışılan tek televizyon oyununun özelliklerinin ötesinde, televizyon dizilerinin veya serisinin önemli ve aslında merkezi bir gerçekliği var. Sinemada ve radyoda, on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılların serileştirilmiş kurgusunda daha önceki emsalleri var. Ancak son zamanlardaki televizyon dizilerinde büyük artış olmuştur. (Williams, 2004: 39-56).

Televizyondaki çeşitli dramatik türler, diziler, seriler televizyon yayıncılığının en ilgi çeken türlerinden olduğu için sayı olarak da televizyonda en fazla yer alan türlerdendir. Durum komedilerinden, soap operalara, dizi ve seriyallere, televizyon dizilerine, mini dizilere ve belgesel dramalara kadar çok geniş bir türsel dağılım gösteren dramatik türlerin kendilerine ait özellikleri olduğu gibi bazı ortak özellikleri de olabilir. (Mutlu, 1995:129). Televizyon öyküsünün ikinci eşsiz özelliği, hikayenin sürekliliğidir. Tarihsel olarak, televizyon programları diziler ve seriler arasında bölünmüştür. Bir dizi her bölümde aynı ana karakterlere sahiptir, ancak her bölümün sonuçlandırıldığı farklı bir hikayesi vardır. Öte yandan, diziler aynı karakterlere

sahipler, fakat normalde birden fazla bölümü vardır ve sonraki bölüme, kalan yerden devam eden sürekli hikayelere sahiptirler. Birçok televizyon dizisinde, bir dizi bölümün yayıldığı belirli bir hikayenin devamı vardır. Bu devam, bir hikaye yayı olarak bilinir, bu da hikayenin bir bölümdeki kısmını, bir sonraki bölümde geliştirilmiş ve daha sonraki bir bölümde bir doruk noktasına getirilebileceği anlamına gelir. Gelişim çeşitli bölümlerde ortaya çıkabilir veya tüm mevsime yayılabilir (Porter, Larson & Harthcock: 2002: 2).

Televizyon dramalarının formata bağlı ayrımları dışında öykünün eksenindeki ilişki ağı, karakterler ve yine formata bağlı olarak tematik alt türlerden de söz edilebilir. Bunlar: dedektif dizileri, polisiyeler hastane melodramları Bilim kurgu ve fantezi dizileri, durum komedileri, pembe diziler (soap opera), televizyon filmleridir (Çelenk, 2005: 291). Diziler, her bir bölümün bağımsız ve kendi içinde belli bir kapanma mantığı içeren olaylar dokusu etrafında kurulduğu, uzun yıllar boyunca sürdürülebilen formattır. Seriler, bütünlüklü bir hikayeyi belli sayıdaki bölüme yayarak bir devamlılık içinde anlatan formattır. Seri, daha tanıdık bir formdur ve bölümlere ayrılmış dramatik bir eylemdir. Kültürel örneklerin çoğu bu form içindir (Williams, 2004: 56).

İKİNCİ BÖLÜM

2. TV DİZİLERİNDE MİLLİYETÇİ SÖYLEMLERİN YENİDEN ÜRETİMİ: İSİMSİZLER, SAVAŞCI VE SÖZ DİZİLERİNİN SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, 2017 yılından itibaren yoğun bir şekilde yayınlanmaya başlayan milliyetçilik ve İslami unsurların sık kullanıldığı diziler içerisinde Söz, Savaşçı ve İsimsizler dizilerini kapsamaktadır. Bu dizilerin seçilmesindeki temel sebep, çalışma konusunun belirlendiği dönemde, Türk televizyonlarında en çok izlenen kanalların birçoğunda yayınlanmaya başlayan dizilerde hakim olan milliyetçilik söyleminin dikkat çekmesi ve seçilen üç dizinin de milliyetçilikle beraber dini unsurlara da vurgu yapmasıdır.

Tablo 1. Dizilerin Mayıs 2017 Reyting Sonuçları

Sıra	Program Adı	Kanal Adı	Toplam Reyting	Yayın Sayısı	Bölüm Reytingi
1	Diriliş Ertuğrul	Trt 1	57,40	4	14,35
2	İçerde	Show Tv	50,59	5	10,12
3	Eşkıya Dünyaya Hükümdar Olmaz	Atv	44,56	5	8,91
4	Vatanım Sensin	Kanal D	34,40	4	8,60
5	Türk Mali	Star Tv	7,83	1	7,83
6	Survivor	Tv8	206,56	30	6,89
7	İstanbul Gelin	Star Tv	27,13	4	6,78
8	Anne	Star Tv	31,65	5	6,33
9	Payitaht Abdülhamit	Trt 1	23,54	4	5,88
10	Söz	Star Tv	28,92	5	5,78
11	Savaşçı	Fox Tv	22,99	4	5,75
12	Cesur Ve Güzel	Star Tv	20,34	4	5,09
13	İsimsizler	Kanal D	24,91	5	4,98
14	Kırgın Çiçekler	Atv	23,37	5	4,67
15	Adı Efsane	Kanal D	18,35	4	4,59
16	Hayat Şarkısı	Kanal D	22,56	5	4,51
17	Kara Sevda	Star Tv	22,47	5	4,49
18	Berat Kandili Özel	Trt 1	4,28	1	4,28
19	Fazilet Hanım Ve Kızları	Star Tv	16,99	4	4,25
20	Kalbimdeki Deniz	Fox Tv	16,89	4	4,22
21	Prof. Dr. Nihat Hatipoğlu İle İftar	Atv	20,44	5	4,09
22	Yeni Gelin	Show Tv	15,19	4	3,80
23	Aşk Ve Mavi	Atv	15,12	4	3,78
24	No:309	Fox Tv	18,41	5	3,68
25	Şevkat Yerimdar	Fox Tv	3,67	1	3,67

(<http://www.reytingsonuclari.com/2017/6/aylik-reyting-sonuclari-mayis-2017-h2515.html>)

Araştırma kapsamında seçilen diziler "söylem çözümlemesi" metoduyla incelenecektir. İdeolojinin yeniden üretilmesinde söylemin önemli bir rolü vardır. Söylem, ideolojilerden etkilenmekte ve ideolojilere nasıl sahip olduğumuzu veya ideolojileri nasıl değiştirdiğimizi gösteren önemli bir toplumsal pratiktir. Söylemlerin

büyük bir kısmı, özellikle bir grubun üyesi olarak konuştuğumuzda, ideolojik olan fikirleri temsil eder. İdeolojik fikirlerin çoğu anne, baba, arkadaş çevresini dinleyerek, televizyon izleyerek, okuyarak öğrenilmektedir (Dijk, 2003:18). Söylem üzerinde çalışan dilbilimciler farklı eleştirel söylem çözümlemesi yöntemler geliştirmiş oldukları için, tek bir teorik eleştirel söylem çözümlemesi vardır denilemez. Hatta her bir metnin farklı bir eleştirel söylem çözümlemesi söz konusudur. Örneğin, bir söyleşi ile bir haberin eleştirel söylem çözümlemesi birbirinden farklıdır. Eleştirel Söylem Çözümlemesinin en önemli temsilcileri, Norman Fairclough, Ruth Wodak, Teun van Dijk ve Paul Chilton gibi isimlerdir (Devran, 2010:61).

Bu tez çalışmasında, farklı çözümleme yöntemleri içerisinde, ideolojik söylemleri çözümleyen Teun Van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi seçilmiştir. Eleştirel söylem çözümlemesi, öncelikle sosyal gücün kötüye kullanımı ve eşitsizliğin toplumsal ve politik bağlamda metinle ve konuşmayla yasalaştırıldığı, yeniden üretildiği, meşrulaştırıldığı söylem çözümlemesi incelemesidir. Söylem hakkındaki eleştirel araştırma, diğerlerinin yanı sıra aşağıdaki genel özelliklere sahiptir:

- Söylem çözümlemesi, öncelikle toplumsal sorunlara ve politik konulara odaklanmaktadır.
- Toplumsal sorunların eleştirel çözümlemesi, genellikle çok disiplinli bir yaklaşımla yapılmaktadır.
- Söylem yapılarını tanımlamaktan ziyade, bunları sosyal etkileşim özellikleri ve özellikle toplumsal yapı açısından açıklamaya çalışır.
- Eleştirel söylem çözümlemesi, toplumdaki hakimiyet ilişkilerini meşru kılmak, çoğaltmak veya meydan okuma ya odaklanmaktadır (Van Dijk, 2015:467).

Karmaşık bir yapıya sahip olan söylem ve ideolojik yapılar değişik yollarla ifade edilebildiği için metinlerde ideolojii göstermeyi sağlayan yönteme ihtiyaç duyulacaktır. Bu göstericiyi oluşturmak için ideolojinin doğasındaki grup üyelikleri, etkinlikleri, amaçları, kuralları, ilişkileri bilmek gereklidir. Bunlar (Van Dijk, 2003:56);

- Biz kimiz? Kimler bizden? Kimler kabul edilebilir?
- Ne yapıyor ya da planlıyoruz? Bizden ne bekleniyor?
- Bunu niçin yapıyoruz? Ne elde etmek istiyoruz?
- Yaptığımız şeyde neler iyi, neler kötü, neye izin veriliyor. Neye verilmiyor?
- Düşmanlarımız ya da dostlarımız kimler?

Söylem çözümlemesi, metin veya konuşmaların çeşitli yapılarını ve stratejilerini sistematik olarak tanımlar ve bunları sosyal, politik veya politik bağlamla ilişkilendirir. Örneğin, genel konulara veya daha çok yerel anlamlara (tutarlılık veya imalar gibi) odaklanabilirler. Fakat aynı zamanda cümlelerin söz dizimsel biçimi veya bir haber raporunun genel organizasyonu ayrıntılı olarak incelenebilir. Aynı şey, üslup çeşitleri, nefret söylemleri, vaatler ve tehditler gibi konuşma eylemleri gibi birçok etkileşim biçimi için geçerlidir. Söylem ırkçılığın çoğalmasına nasıl başarır sorusunu cevaplamak için, ırkçılığın ne olduğunu bilmek gerekir. Kısaca söylemek gerekirse ırkçılığın tıpkı cinsiyetçilik ya da sınıf temelli eşitsizlik gibi bir etnik ya da ırksal eşitsizlik sistemi olduğunu kabul edilmelidir. Öte yandan, insanların bilgi, tutum, ideolojiler, normlar, değerler ve inançları vardır. Irkçılık sisteminde, ırkçı kalıplaşmış, önyargılar ve ideolojiler, insanların ayrımcı uygulamalara niçin ve nasıl dahil olduklarını açıklar. İlk etapta, örneğin diğerleri değersiz olduğunu düşündükleri için (daha az zeki, daha az yetkin, daha az modern ve benzeri), daha az hakları olduğuna inandırılırlar. Bu inançlara sahip grup üyelerinin birçoğunun göçmenlere ve azınlıklara mensup olmaları büyük ölçüde söylemden türetilmiştir. Yani, ırkçılığın toplumsal bir pratiği olarak söylem aynı zamanda insanların ırkçı inançları için kaynak niteliğindedir. Söylem, bu nedenle, ırkçılığın sosyal ve bilişsel boyutları arasındaki önemli bir ara yüz olarak incelenebilir. Gerçekten de, ırkçılık büyük ölçüde metin ya da konuşma yoluyla öğrenilmektedir (Van Dijk, 2000:36)

Söylem çözümlemesi yapılırken, seçilen üç dizide de en sık karşılaşılan, 3 ana tema çerçevesinde başlıklar oluşturulmuştur. Bunlar:

1. Milliyetçilik İçeren Söylemler: Bu başlık altında Van Dijk'in söylem çözümlemesi unsurlarından dizideki söylemlerle ilişkili olanlar seçilerek yorumlanmıştır. Milliyetçiliğin yeniden üretilmesi için en sık kullanılan metod öteki ya da düşman unsurlarının yeniden üretilmesi şeklindedir. Düşman, vatandaşların güvensizlik sorununa çözüm bulma işlevi görür. Farklı ülkelerde yabancı güçler, yerliler, etnik ve dinsel azınlıklar, göçmenler olarak değişiklik göstermektedir. Aynı sınırlar içindeki çoğunluktan farklı olanlar ise ötekini kapsamaktadır. (Kentel, Ahıska & Genç, 2009:97). Milliyetçilik içeren söylemler Van Dijk'in söylem çözümlemesi unsurlarından, incelenen dizilerdekilerle benzer olan aşağıdaki unsurlar çevresinde çözümlenmiştir (Dijk, 1991:181-85):

Aktörler: İnsanlarla ilgili olan tüm söylemlerde grup, grup üyeleri veya onların eylemleriyle ilgili tanımları içerir. Aktör tanımının yapıldığı söylemde strateji kendini olumlu anlatma, ötekini ise olumsuz anlatma üzerine kuruludur.

Tanım: Bir olay hakkında çok ya da yetersiz sayıda ayrıntı vererek tanımlamak. Olaylarla ilgili ya çok fazla ya da çok az ayrıntı verilerek tanım yapılır. "Bizim" le ilgili olumlu durumlar ayrıntılı, olumsuz durumlarla ilgili ise daha az ayrıntı verilir. Ötekilerin ise tam tersine olumsuz durumları daha ayrıntılı verilir (Van Dijk, 1991:181).

İmalar: İma veya dolaylı anlatım kelimeler, cümleler veya önermelerde farklı şekillerde anlamlara sahip olabilir. Yani izleyiciler veya okuyucular önceki bilgi ve inançlarından çıkarılan bilgileri, metinde gerçekten ifade edilen bilgilerle birleştirerek bir anlam yaratırlar. İma edilenlerin çözümlenmesi, söylem çözümlenmesindeki en güçlü araçtır. Gazeteci ya da medyacıların büyük bir bölümü bilgileri sayesinde söylemlerin arkasındaki anlamları bilmektedirler. Van Dijk medyada kullanılan metinleri bilgi buzdağına benzetir. Cümleler ve kelimeler gerçek anlamın sadece bir kısmını anlatmaktadır. Geri kalan kısım ise okuyucular tarafından anlamlandırılacağı düşünülerek kelimelerle ifade edilmez. Kelimelerin arkasındaki anlamlara saklanır (Van Dijk, 1991:181). İdeolojik söylem çözümlemesinde cümlelerin hangi anlamı kastettiğini açıklayıcı bir şekilde ifade etmek gerekir.

Zıt Anlamlılık: Genellikle iki veya daha fazla grubun çıkarları çatıştığında, toplumsal, siyasi bir mücadele veya rekabet durumlarında ortaya çıkan ideolojiyi söylem örneklerinde biz ve onlar şeklinde kutuplaşma şeklinde gösterilir. Bizim iyilerimiz, onların kötülerini vurgulanır. "biz çok çalışıyoruz, onlar tembel" gibi (Van Dijk, 1991:181).

Örnekler ve Açıklamalar: Zıt anlamlılıkta bahsedildiği gibi bizim iyilerimiz ve onların kötülerini hikâyelerde örnek ve açıklamalarla gösterilir. İrkçi söylemde onların olumsuzlukları, kurallara uymadıkları, suçlu oldukları hakkında ifadeler bulunur. Alıcılardan gelebilecek olumsuz bir değerlendirmeye engel olmak için onlar hakkındaki olumsuz bir ifade için açıklama getirmek zorunda hissedilir. Daha genel olarak biz ve onlar hakkındaki söylem, dolayısıyla da ırkçı söylem çoğunlukla Bizim iyi eylemlerimiz ve onların kötü davranışları hakkındaki hikâyeler şeklinde örnekler ve açıklamalarla tanımlanır. İşlevsel olarak böyle önermeler (ya da tüm hikâyeler) bir başkasını, kanıt ya da delil sunabildiği için çoğunlukla daha önce ifade edilen önermeyi, desteklemeye hizmet eder. Bir başka deyişle, öyküler tartışmadaki bildirimler olarak iş görürler. İrkçi

söylemde bu nedenle, örneğin onların kuralları nasıl çiğnedikleri, uymadıkları, sapkın ya da hatta suçlu oldukları hakkında genel bir düşünce ifadesi bulunabilir (Van Dijk, 1991:183).

Kanıt Gösterme: Söylemdeki bilgi ve düşünceleriyle ilgili bir kaç delil ya da kanıt sunulduğu durumların gerçeklik payı daha yüksektir. Kanıt gösterme otorite olmuş şahsiyetlere veya kurumlara gönderme yaparak olabilir ya da kanıtsallığın çeşitli biçimleriyle yapılabilir. Böylece insanlar bir şeyleri gazetede okumuş, güvenilir sözcülerden duymuş, ya da kendi gözleriyle görmüş olabilirler (Van Dijk, 1991:183).

2. Milliyetçilik ve Dini Unsurlar İçeren Söylemler: Dinsel öğeler ve Türklüğün ilişkili olması da söylemler içinde yer alıyor. Milliyetçi söylemlerde hem İslami kimliğe vurgu yapılmakta hem de etnik kökenlere vurgu yapılmaktadır. Dinsel ve etnik kökenlerle beslenen bir Türk kimliği inşa ediliyor. Zira “kimlik inşaatı”, aileden, cemaatten, yaşanılan kentsel, toplumsal, kültürel ilişkilerden, güç ilişkilerinden ve beslenmektedir (Kentel, Ahıska & Genç, 2009:61).

3. Gündemle İlgili Söylemler: Söylem çözümlemesi yapılırken bu başlık altında dizilerdeki güncel siyasi olaylarla alakalı söylemler seçilerek yorumlanmış ve gazete haberlerinden ilgili olaylara ilişkin haberlere ulaşarak karşılaştırma yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Varsayımları

- Türkiye'de yaşanan siyasi gelişmelere bağlı olarak, televizyon dizilerinde milliyetçilik söylemi artmıştır.
- Televizyon anlatıları, ülkenin siyasi ve ekonomik durumuna göre değişiklik gösterebilmektedir.
- TV anlatıları, egemen söylemleri üretir.
- TV söylemleri ülkelerin siyasal gündemiyle bağlantılıdır.

2.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırma kapsamında, üç farklı televizyon kanalında yayınlanan, üç televizyon dizisi incelenmiştir. Buna göre, Kanal D'de 27 Mart- 19 Haziran 2017 tarihleri arasında yayınlanan İsimsizler, Star TV'de 3 Nisan -19 Haziran tarihleri arasında yayınlanan Söz dizisinin 12 bölümü ve Fox TV'de 9 Nisan-18 Haziran 2017 tarihleri arasında yayınlanan Savaşçı dizisi seçilmiştir. Bu kapsamda araştırma, Söz dizisinin birinci sezona ait olan ilk 12 bölümü, Savaşçı dizisinin 1. Sezon ilk 10 bölümü, İsimsizler dizisinin 1. Sezon ilk 13 bölümüyle sınırlandırılmıştır.

2.4. Bulgu ve Analizler

2.4.1. İsimsizler Dizisi Çözümlemesi

2.4.1. 1. Dizinin Konusu

Mardin'in Derik ilçesindeki kaymakamlık binasında, 10 Kasım 2016 tarihinde saldırıya uğrayan ve hayatını kaybeden Derik Kaymakamı Muhammed Fatih Safitürk'ü anarak başlayan dizi, hayatını kaybeden kaymakamın yerine atanan yeni kaymakam ve ekibinin FETÖ ve PKK terör örgütüyle mücadelesini anlatmaktadır.

Genç bir diplomat olan Fatih Keskin yeni görev yerine gitmeye hazırlanırken Güneydoğu'daki önemli ilçelerden biri olan Virankaya'nın Kaymakamı Orhan Yağız'ın hain bir saldırı sonucu şehit edilmesi, kararını değiştirir. Fatih İsviçre'ye gitmekten vazgeçip, Virankaya'nın şehit olan Kaymakamı Orhan Yağız'ın makamına tayinini ister. Bölgede yaşanan terör olayları yüzünden Fatih'in ailesi onun Virankaya'ya gitme kararından hoşnut olmazlar ve onu bu karardan döndürmek isterler fakat Fatih Virankaya'ya gitmekte kararlıdır.

Başkan, Fatih'e bu işi tek başına yapamayacağını ancak iyi bir ekiple bu işin üstesinden geleceğini ve istedikleri her şeyin karşılanacağını söyler. Bu arada Fatih Virankaya görevi için ekibini oluşturmaya başlar.

Fatih, Virankaya'da beraber çalışmak için 7 kişilik bir ekip oluşturur. Göreve başladıktan sonra, hem terörle mücadele etmeyi hem de Kaymakam suikastının perde arkasını çözmeye çalışır. Virankaya'da göreve başlayan Fatih ve arkadaşlarının, Virankaya'da bir takım zorluklarla karşılaşır. Kaymakam suikastının arkasında kimlerin olduğunu çözmeye çalışan Fatih ve ekibi, devletin emniyet ve yargı gibi önemli kadrolarına sızan paralel yapı üyelerinin de bu suikastta ve terör eylemlerinde parmağı olduğunu tespit eder. Emniyet ve savcılıktaki paralel yapı üyeleri Fatih'i görevinden aldırarak ve bazı olayların perde arkasının açığa çıkmaması için uğraşırlar.

2.4.1. 2. Milliyetçilik İçeren Söylemler

2.4.1.2. 1. Aktörler

İsimsizler dizisi incelendiğinde dizinin aktörlerinden "bizler" devleti temsil eden kaymakamlık makamını ve milli istihbarat kurumunu ve orduyu temsil etmektedir. "onlar"ı temsil eden aktörler ise paralel devlet ve PKK terör örgütüdür. Dizideki söylemler bu aktörler tarafından dile getirilmektedir. Dizinin ilk bölümünde başroldeki

tarafların tanımının yapıldığı görülmektedir. Aktörler tanımlanırken Van Dijk'in belirttiği gibi olumlu kendini sunma ve olumsuz ötekini sunma açık bir şekilde görülmektedir.

Hepimiz onun için sıradayız. Birinci kural, yaşayacaksın! Hiçbirimiz Rambo değiliz, Ahmet'iz, Mehmet'iz, Fatih'iz; gerçeğiz! O şerefsizlerin de bir namı var, sizin de bir namınız var. Ama her zaman onlardan üstünsünüz.

Kırsal bir bölgede ilerleyen bir aracın teröristlerin mayın patlatması sonucu devrilmesi ve araçtakilerle teröristler arasında geçen bir çatışma görüntüleri gelirken aynı anda dış ses tarafından yukarıdaki cümlelere yer verilmiştir. İlk cümlede yeni bir bilgi verilmemiştir. İzleyici zaten bu konuda aynı fikirdeymiş gibi tekrarlanmıştır. Birinci şahıs fiil çekimi kullanılarak doğrudan dizi izleyicilerine seslenilerek gerektiğinde 'hepimiz' ve 'o' kelimeleriyle biz ve onlar ayrımı gösterilmiştir. "Biz" "*Ahmet'iz, Mehmet'iz, Fatih'iz*" şeklinde Türkiye'de en sık kullanılan isimler seçilerek "biz" tanımlaması Türk halkıyız, sizden biriyiz şeklinde yapılmıştır. Vatan uğruna şehit olabilirsiniz şeklinde izleyiciyi harekete geçirmek için duygularına seslenilmiştir. "onlar" ise "*o şerefsizler*" şeklinde olumsuz olarak sunulmuştur.

Fatih: *Bu oyunu sadece **biz** bozarız başkanım. Her saldırı sonrası küllerimizden doğduğumuzu biliyorlar, **diğerlerine** benzemediğimizi de biliyorlar.*

Başkan: *Bilmeyene de öğretiriz. Ama bundan sonra bugüne kadar hiç karşılaşmadığımız bir teknikle saldıracaklar **bize**. Bu sefer küllerimizi bile bırakmak istemeyecekler.*

Burada tanımlı yapılan "biz" Türk milletidir. "Oyun" ifadesiyle, dizi izleyicilerine Türkiye üzerinde terör örgütü aracılığıyla gerçekleştirilen planlardan bahsedilmektedir. "*Küllerimizden doğduğumuzu biliyorlar*" cümlesinde izleyicilere verilmek istenen mesaj yapılan terör saldırılarını gerçekleştirenlerin ve onların arkasında olanların amaçlarına ulaşamayacakları hatta aksine Türkiye'nin bu saldırılardan daha güçlü bir şekilde çıktığıdır.

İlçe esnafı: *Çok gördük çok dinledik biz bu lafları oğul. **Siz** bugün varsınız yarın yok. **Biz** hep buradayız. Olan **bize** oluyor.*

Fatih: ***Sizi bizi** yok amca hepimiz burada tek vücutuz. Fırat kenarında çalınan koyunun vebali benim boynuma, dün şehit olan kardeşlerimin vebali benim boynuma yüküm ağır taşımaya zor biliyorum. Ama bu yükü daha da ağırlaştıranlara müsaade etmeyeceğim.*

Bu sahnede geçen diyalog terör olaylarının yaşandığı Türkiye'nin doğusunda yaşayan halkın kendini batıda yaşayan halktan ayrı tutmaması gerektiği mesajı üzerine kuruludur. Devleti temsil eden bir yetkilinin ağzından "**sizi bizi** yok amca hepimiz burada tek vücutuz" cümlesiyle izleyicilere devletin doğu batı ayrımı yapmadığını orada yaşayan halkla kendileri arasında bir ayrım olmadığı vurgulanmaya çalışılmıştır.

Devlet benim devlet sensin devlet benim anamdır babamdır dedemdir. Ama bunlar istiyorlar ki silahları çekip birbirimizi öldürelim.

Bölge halkından olan taksi şoförünün bu ifadesinde birbirimiz diye kastedilen devlet ve bölgede yaşayan Kürt halkıdır. Şoför devlet benim devlet sensin diyerek devletin halkın ta kendisi olduğu anlatılmaya çalışılmış “bunlar” ifadesinde PKK terör örgütü ve sempatanlarının amacının devleti ve halkı birbirine düşman etmek olduğu vurgulanmıştır. Kaymakam ve taksi şoförü arasındaki bu diyalogda bu ifadelerin şoför tarafından dile getirilmesi dizi izleyicilerinin terör olaylarının yaşandığı bölgedeki halkla ilgili algıyı yıkmaya yöneliktir.

2.4.1.2. 2. Tanım:

*Sen söyle. Ne olduğunu biz biliyoruz burada. Kim dosttur kim düşmandır hepsini biz biliyoruz ya. **Devlet** kimdir abi? **Devlet** benim **devlet** sensin **devlet** benim anamdır babamdır dedemdir. Ama bunlar istiyorlar ki silahları çekip birbirimizi öldürelim. **Devlet** buraya fabrika yapıyor bunlar makineleri yakıyor okul yapıyor öğretmeni vuruyor, öğretmen gönderiyor*

okulu yıkıyorlar, adam gönderiyor adamı vuruyorlar. Yaw siz o kaymakamı niye vuruyorsunuz? Virankaya tarihinde onun gibi bir adam bir daha buraya gelmez. Çok çalıştı burası için ya.

Dizinin geçtiği mekân terör olaylarının sık yaşandığı Türkiye'nin doğusundaki bir ilçedir. Türkiye'nin doğusunda yaşanan terör olaylarından dolayı bölgede yaşayan Kürt asıllı vatandaşlarda da devlet düşmanlığı mevcutmuş gibi bir algı söz konusudur. 1984 yılından itibaren PKK şiddeti ekonomik, askeri ve sivil hedefleri kapsayacak şekilde genişlemişti. Ekonomik hedefler, elektrik santrallerini ve iletişim hatlarını, sulama tesislerini, fabrikaları, petrol tesislerini, yol yapım ve bakım araçlarına zarar vererek bölgede devletin varlığını zayıflatmak ve temel kamu hizmetlerinin yapılmasına engel olmaktaydı. Bu eylemlerde varılmak istenen nokta, toplumda Kürt-Türk ayrımı algısı oluşturmaktı (Kirişçi & Winrow, 1997:84). Dizinin bu bölümündeki söylemde şimdiye kadar yapılan bu ayrımı ortadan kaldırmak amaçlanmaktadır. Bölgede yaşayan Kürtlerin şimdiye kadar medyada gösterildiği gibi devlet düşmanı değil tam aksine devleti savunan, sahiplenilen bir profile sahip olduğu mesajı verilmektedir.

Bölgede yaşayan vatandaş PKK'nın verdiği zararlardan dolayı devlet yatırımı azalınca suçu devlet de bulacaktı. Batıda yaşayan vatandaşlar da bölgede yaşayan Kürt asıllı vatandaşları suçlu bulacaktı. Dizinin bu sahnesinde devletin tanımının bölgede yaşayan bir Kürt asıllı vatandaşın ağzından yapılmış olması da bu kutuplaştırmayı ortadan kaldırmak, aslında bölgede yaşayan Kürt asıllı vatandaşın da Türk asıllı olandan farklı düşünmediğini göstermektir. Bölge halkının ağzından devletin bir suçu olmadığı devlet denilen şeyin aslında insanların kendisi olduğu, devletin bölgeye fabrika, okul vb yatırımlar yaptığı vurgulanmıştır. Fakat "bunlar" ifadesiyle terör örgütü üyeleri kastedilerek terörün hala bölgedeki ekonomik yatırımları yakıp yıktıkları vurgulanmıştır. Vatandaşın ağzından teröristlerin "bunlar" şeklinde ifade edilmesi, aslında terör örgütünün ve örgüt sempatizanlarının, bölge halkı tarafından önemsiz ve küçük görüldüğü vurgulanmak istenmiştir.

"Bu gece 9 şehidimiz var. 9 şehit, 9 tabut demek... 9 mezar, 9 mezar taşı demek... Peki ya başka? 9 ay yıldızlı bayrak, 9 acı haber, ateş düşen 9 tane ev demek. Gözü yaşlı 9 anne demek. Gözüniün yaşını içine akıtan ama şehit

*oğullarının ardında sıradağlar gibi dimdik duran 9 baba demek. Yarım kalmış hikâyeler; vuslata varamamış sevdalar demek. Nikâh defterine adını yazamayan ama yârinin ismini yüreğine kazıyan nişanlılar demek. Babasının elinden tutmuş çocukları gördükçe bir ömür içindeki yarayı kanatacak yetimler demek. Oğlunun müriüvvetini göremeyen analar, en mutlu gününde dahi annesinin yanındaki boş sandalyeye bakıp ağlayan gelinlik kızlar demek. Virankaya için 9 adam toprağa düştü bu gece. İnsanlar evinde rahat uyusun diye, **vatan toprağı** işgal edilmesin diye, haritada belki yeri bile bulunamayacak küçücük bir ilçede **9 kahraman** ölümün üzerine yürüdü. 9 eve ateş düşecek bu gece ve bu haber "son dakika" diye haykıran bir altyazıyla duyurulacak. Ekranların altyazısı, kahramanların alın yazısıdır."*

Virankaya'da teröristlerle yaşanan çatışmada 9 tane asker ve polis hayatını kaybeder. Sonraki sahnede görüntüde askerlerin olduğu sahnede dış ses tarafından yukarıdaki metin seslendirilir. Metinde ayrıntılı bir şekilde şehit kelimesinin ne anlama geldiği anlatılır. Ekran başındakiler için çoğu zaman son dakika haberinden ibaret olan şehit haberlerinin, hayatını kaybeden askerlerin aileleri, yakınları için taşıdığı anlam duygu yüklü " *Yarım kalmış hikâyeler; vuslata varamamış sevdalar demek. Nikâh defterine adını yazamayan ama yârinin ismini yüreğine kazıyan nişanlılar demek. Babasının elinden tutmuş çocukları gördükçe bir ömür içindeki yarayı kanatacak yetimler demek.*" gibi cümlelerle anlatılmaya çalışılmıştır.

Fatih: *Dünyanın gözü bu coğrafyada. Ama bunlar neden Virankaya'dan başladılar yani Virankaya neden bu kadar önemli*

Başkan: *Virankaya bizim Türkiye'ye açılan kapımızdır. Demografik özellikleri ve sınıra yakın oluşuyla bölgesel bir savaşın en önemli kalesi haline gelecektir. Sınırdan tünellerle besleyip istediğimiz kadar silah, adam menzile sokabiliriz.*

İnsanların aklına neden Virankaya sorusunun gelebileceği ihtimaline karşılık Virankaya'nın önemi açıklanır. Dizide Virankaya diye temsil edilen yer, Mardin'in

Derik ilçesidir. Aslında dizi izleyicilerine Virankaya üzerinden Mardin Derik ilçesinin önemi açıklanır. Terör örgütünün sınıra yakın bir ilçede terör saldırısı yapma nedeni olarak sınırdan Türkiye'ye kolaylıkla silah ve terörist sokabileceği vurgusu yapılır.

*" Ben evvela **vatanıma**, ezanıma **bayrağıma** sevdalıyım abi. Bu sevdanın yanına kuma gelmek isteyen başım üstüne. Gerisinin yolu açık olsun"*

Fatih Virankaya'nın bağlı olduğu ilin havaalanı salonunda bavullarını almak için beklerken Virankaya'ya tayini çıkan iki polisin konuşmalarına kulak misafiri olur. Virankaya'ya geldiği için biri üzgün diğeri nişanlı olan iki polisten birine ait olan cümlede geçen 'kuma' kelimesiyle polis nişanlısını ima ederek, vatan sevgisinin, eşinden, nişanlısından önce geldiğini göstermektedir.

Başkan: *Kaymakam Orhan'a yapılan suikast sıradan bir terör eylemi değil der*

Fatih: *Kesinlikle ilk kez bakın ilke kez doğrudan devletin makamına saldırdılar bu da demektir ki arkasından başka şeyler gelecektir.*

Bu diyalogda başkan ünvanlı kişi Milli İstihbarat Başkanı'dır. Başkanla, şehit olan kaymakamın yerine gönüllü olarak gitmek isteyen Fatih arasında terör olaylarının temelinde yatan sebepler iktidarın söylemine uygun olarak açıklanır. Suikastın doğrudan devletin makamına yapılması nedeniyle, şimdiye kadarkilerden farklı bir terör eylemi olduğu bu yüzden de sıradan eylem olmadığı açıklanır. Türkiye'nin doğusunda meydana gelen terör olaylarının halkın bildiği kadar basit bir nedeni olmadığı arkasında daha önemli sebeplerin yattığı açıklanmaya çalışılmıştır.

2.4.1.2. 3. İmalar

Savcı: *Beyler bu kadar korkmayın, alt tarafı adalet önünde hesap vereceksiniz.*

Dayı: *Zeki Öztan! Biz adaletin önünde hesap vermekten korkmayız. Hiç bir*

zaman korkmadık. Bakalım siz milletin önünde bir gün hesap verebilecek misiniz? O zaman kim korkuyor kim korkmuyor göreceğiz.

(Savcının güldüğü görüntü)

Kaymakam Fatih: *Sen gül, sen gülmeye devam et. Sizin o güleninizi ağlatmayan da adam değildir.*

Dizinin bu ve benzer birçok sahnesinde darbeden önce devletin önemli kadrolarında yer alan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) üyeleriyle, FETÖ'cü olmayanlar arasında yaşanan mücadeleler sahnelenmek istenmiştir. Dayı'nın *"Bakalım siz milletin önünde bir gün hesap verebilecek misiniz? O zaman kim korkuyor kim korkmuyor göreceğiz"* ifadesinde dizi yayınlandığı anda birçoğu görevinden ihraç edilen ve tutuklu olan FETÖ üyelerine gönderme yapılmıştır. FETÖ'cülerin darbeden önce yaptıkları izleyicilere aktarılacak istenmiştir. Zaten kaymakamın son cümlesinde de bu durumu daha açık bir şekilde anlatmaya çalışan bir ima vardır. Savcıya söylenen *"Sizin o güleninizi ağlatmayan da adam değildir"* ifadesindeki "gülen" FETÖ lideri Fetullah Gülen'dir.

Fatih: *İnsanlar haksız değil, Tece güvenliği sağlamıyor*

Virankaya'ya gitmek için Diyarbakır havaalanından taksiye binen Fatih, Virankaya halkını tanımak için, Virankaya'nın yeni kaymakamı olarak atandığından bahsetmeden, taksi şoförüyle iletişim kurmaya çalışır. Taksi şoförünün siyasi görüşünü öğrenmek için imalı bir soru sorar. Terör örgütünün ağzıyla Türkiye Cumhuriyeti ifadesini "tece" şeklinde telaffuz ederek şoföre kendisini sanki örgütün sempatanıymış gibi ima edip, vatandaşın bölgede yaşanan olaylara bakış açısını öğrenmeye çalışır.

Fatih: *Belediye başkanınız çalışmıyor mu?*

Şoför: *"Çalışıyor çalışıyor ama çok çalışıyor ama vatandaşa çalışmıyor. Kime*

alışıyor orasını bilmiyorum. "

Fatih: şıkâyet edin.

şoför: Öyle kolaydı. Sen kafa buluyorsun. Siz geliyorsunuz size hava hoş tabi. İstersen bir kere söylen bakalım. Yalnız seni değil senin yedi sülaleni bunlar siler atarlar biliyorsun.

Kaymakam'la şoför arasındaki diyalog yukarıdaki gibi devam eder. Kaymakam şoförün düşüncelerini öğrenmek için tekrar bir soru sorar. şoförün "alışıyor ama vatandaşa alışmıyor, kime çalışıyor orasını bilmiyorum" ifadesinde halkın HDP'li belediyelerin çalışmadığından rahatsız olduğu iması yapılır. Bölge halkının HDP tarafından siyasi bir baskı ve şiddet altında olduğu, bu baskı yüzünden düşüncelerini özgür bir biçimde dile getiremedikleri ima edilir. HDP'li belediyelerin bölgeye hizmet etmediği, belediyenin bütçesinin vatandaşa hizmet dışında bilinmeyen yerlere harcandığı vurgusu yapılıyor.

Örgüt üyesi: Siz sadece enerji hatlarınıza maliyeti düşük bir koruma ordusu oluşturmak istiyorsunuz.

*Yabancı kadın: Basit bir muhafızlık görevine karşılık **bir ülke!** Bence karlı bir pazarlık yaptınız."*

Yabancı aksanla konuşan kadın, izleyicilerin aklına kadının Amerikalı olduğu fikrini getirmektedir. Kadının PKK ile işbirliği içerisinde olduğunu ve örgütün Amerika'nın istediği gibi davranması karşılığında Kürdistan ülkesinin kurulacağı vaadini verdiğini ima etmektedir. Vurgulanmak istenen PKK terör örgütünün tek başına bir örgüt olmadığı, arkasında başka güçlerin olduğudur.

Terörist: Biz ilk adımı atmışız zaten. T.C kaymakam suikastının şokunu atlatamadan Virankaya'da bir an önce öz denetimi ilan etmemiz lazım. Ama bu iş kolay değil desteğiniz şart.

Amerikalı: Merak etmeyin Pensilvanya'daki misafirimiz ve onun sevdikleri size yardımı esirgemeyecek.

Diğer Amerikalı: *Tamam, herkes aynı fikirdeyse artık harekete geçmenin zamanıdır. Her zamanki gibi küçükten büyüğe gideceğiz. Yani Türkiye'nin düşmesi için öncelik Virankaya düşmeli.*

Terörist olarak gösterilen kişi tarafından Türkiye cumhuriyeti, Türkiye'de yaşayan fakat terör örgütünü destekleyen kişilerin söylediği gibi **"tece"** şeklinde ifade edilmektedir. **"Öz denetim"** ifadesi HDP'nin ortaya atmış olduğu, son belediye seçimlerinde HDP'nin kazanmış olduğu il ve ilçelerde kendi kendine denetimi destekleyen bir hareketin ismidir. ABD ve örgüt üyeleri arasında geçen diyalogda öz denetim kelimesinin geçmesi TBMM'de yer alan bir parti olan HDP'nin de örgütle bağlantılı olduğu vurgulanıyor. Amerikalı yetkilinin ağzından çıkan "Pensilvanya'daki misafir ve onun sevdikleri" ifadesi 15 Temmuz darbe girişimini gerçekleştiren FETÖ'nün başında bulunan ve ABD'nin Pensilvanya eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen'i ve FETÖ üyelerini kastediyor.

Dizideki Pensilvanya ifadesi Türkiye'nin güncel siyasi olaylarıyla ilgili bir ifadedir. Benzer söylemleri siyasetçilerden de sıklıkla duyulmaktadır. Örneğin, Cumhurbaşkanlığının internet sitesinde 25 Mayıs 2015 tarihinde yer alan haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan *"Paralel devlet... Pensilvanya'daki zat... Hadi gel, niye gelmiyorsun? Şimdi Türkiye'den kaçıp gelenlere orada ev sahipliği mi yapıyorsun? Bak hepsi kaçıp gidiyor. 400 dönüm arazi, o arazinin üzerinde villalar. Oralarda oteller, şimdi kaçıp gidenler oraya gidiyor. Bunların da kendilerine has imamları var biliyorsunuz. Hep bu imamlar kaçıp gidiyor. İmam kaçıp gider mi, ama gidiyor"* diye konuşmuştur. Her iki söylemde de Pensilvanya ifadesiyle, FETÖ lideri Fetullah Gülen'e gönderme yapılmıştır.

Maalesef istihbari manipülasyonlar var. İçimizdeki hainler her yere olduğu gibi teşkilata da sızdılar. Bir yandan Virankaya'da neler olduğunu öğrenmeye çalışırken, bir yandan da onlarla uğraşıyoruz

Burada sözü geçen **"hainler"** ifadesi darbe girişimini gerçekleştiren fetö üyeleridir. Darbe girişimi öncesinde FETÖ üyelerinin devletin kademelerinde yer

aldığını ve gerçekleşen istihbarat zafiyetlerinin de bu üyeler tarafından gerçekleştiği vurgusu yapılıyor.

Savcı: *Devletin savcısına polisine silah çektiğinizin farkında mısınız?*

Kaymakam: *Sen devletin savcısı mısın? Ben senin kimden emir aldığını çok iyi biliyorum merak etme.*

Buradaki diyalog dizinin konusunda bahsedilen, devlet ve paralel devlet arasındaki mücadeleyi gösteren bir diyalogdur. Kaymakamın sözlerinde ima vardır. Kaymakamın "*sen devletin savcısı mısın?*" ifadesinde ima edilen şey yargının paralel devlet diye adlandırılan Fetö terör örgütünün elinde olduğudur. İkinci cümledeki "*Ben senin kimden emir aldığını çok iyi biliyorum merak etme*" ifadeleriyle bu durum daha da pekiştirilmiştir. Bu cümlede anlatılmak istenen yargıda görev alan bazı hâkim ve savcıların paralel yapılanmanın üyeleri olduğu ve emirleri Fetullahçı Terör Örgütünden aldığı ima edilmiştir.

Başkan: *Dünyanın gözü bu coğrafyada Fatih. Sözde müttefikimiz diye geçinenler, örgütle dirsek teması halindeler. Örgütün karargâhları yolgeçen hanına dönmüş. Kim giriyor kim çıkıyor belli değil. Haçlı ittifakı gibi bir ortaklık kurmuşlar. Bölgede haritaları çoktan değiştirmeye başladılar. Yangın Fas'tan Hazar havzasına, Irak'tan Suriye'ye, Suriye'den Ukrayna'ya kadar her yere yayıldı. Ulus devletleri tek tek parçalıyorlar.*

Ekrana Suriye'deki çatışmaları gösteren görüntü gelir. Bu sahnede geçen konuşmada Türkiye'nin diğer ülkeler için neden önemli olduğu ve bu ülkelerin ismi verilmeden hem Türkiye'ye dost oldukları '*sözde müttefik*' ifadesiyle gösterilmiş hem de aynı ülkelerin terör örgütüyle ilişkili oldukları '*örgütle dirsek teması halindeler*' ifadesinde belirtilmiştir. Türkiye'nin ortağı gibi görünenlerin Ortadoğu'ya hakim olma planları içinde Türkiye'yi de parçalayarak bölgede tek söz sahibi olma hayali içinde

olduğu açıkça vurgulanmıştır. Ayrıca dost görünen ülkelerin neden terör örgütünün arkasında olduğu açıklanmaya çalışılmıştır.

Bölge üzerinde oynanan oyunun ancak Türkler tarafından bozulabileceği, Türkiye'nin diğerlerinden farklı olduğu mesajıyla, izleyicilerin milliyetçilik duygularına doğrudan seslenilmiştir. Devletin yetkilisini temsil eden birinin ağzından *"bilmeyene de öğretiriz"* ifadesi Türkiye'nin bu oynanan oyun karşısında ne kadar cesur bir duruşu olduğunu vurgulamaktadır.

Başkan: *"Bu memleketin senin gibi binlerce Fatih'i Orhan'ı var, onlar bu görevi yapamazlar mı sanıyorsun?"*

Fatih: *"Yaparlar hem de çok iyi yaparlar ama sizler beni bu günler için eğittiniz başkanım"*

Kaymakama yapılan saldırıyı duyan Fatih, yöneticisiyle konuşarak İsviçre'ye gitmekten vazgeçtiğini, kaymakam olarak Virankaya'ya gitmek istediğini söyler. Başkan ilk başlarda buna karşı çıkar fakat Fatih karardır. Fatih'in, birçok gencin hayalinde olan diplomatlıktan bir anda vazgeçme kararı, terör olaylarının yoğun olarak yaşandığı yerlere gitmenin yurtdışına gitmekten daha onurlu bir davranış olduğunu açıklar. *"Sizler beni bugünler için eğittiniz"* ifadesi eğitilmiş insanların öncelikli görevinin vatan için çalışmak olduğu mesajı verilir.

2.4.1.2. 4. Zıt Anlamlılık

Hepimiz onun için sıradayız. Vatan uğruna şehid olup hakka yürüme yolundayız. Lakin ilk iş yaşayacaksın. Burada birinci kural yaşayacaksın. Bunun için de uyanık olacaksın. Teyakkuzda olacaksın vatan için teyakkuzda olacaksın. Hiçbirimiz Rambo değiliz, Ahmet'iz, Mehmet'iz, Fatih'iz; gerçeğimiz! O şerefsizlerin de bir namlusu var, sizin de bir namlunuz var. Ama her zaman onlardan üstünsünüz. Çünkü analarınız sizi buraya dualarla gönderdi. Ananız yoksa her namazında sizin için dua eden bir millet var arkanızda. Vatan aşkınız var, imanınız var, inancınız var!

Zıtlıkların olduğu söylemlerde bizle ilgili olumlu, onlarla ilgili olumsuz durumlardan bahsedildiğini belirtmiştik. Bu diyalogda "biz"le ilgili olumlu özellikler, düşmanla ilgili ise olumsuz özellikler anlatılmıştır. Düşmanla ilgili "*O şerefsizlerin*" ifadesi kullanılmıştır. Siz diye ifade edilen Türk askerinin düşmandan üstünlüğü arkasındaki annelerin duaları, vatan aşkları gibi özelliklerden dolayı düşmandan üstün olduğu vurgulanmıştır.

Kaymakam: *Ne zaman başın sıkışırsa buraya gel. Bu kapı devletin kapısı, milletin kapısı. **Onlar tabut dağıtır, biz umut dağıtırız.***

Oğlu terör örgütü üyesi olan bir baba kaymakamdan oğlunun cenazesini ister. Kaymakamın, karşısında oğlu bir terörist bile olsa bölge halkından biriyle konuşurken onu sahiplenmesi ve olumlu davranması devletin bölge insanını ailesinin yaptığı yanlışlardan dolayı suçlamadığı aksine bu insanlara sahip çıktığı mesajı verilir. *Bu kapı milletin kapısı* ifadesinde de devletle millet arasında bir fark olmadığı devlet demenin millet demek olduğu vurgusu yapılır. Ayrıca kaymakamın ifadelerinde biz ve onlar zıtlığı göze çarpar. Onlara ait olumsuz özellik onlar tabut dağıtır ifadesiyle, bize ait olumlu özellik de biz umut dağıtırız şeklinde iletmeye çalışılır.

Devlet** dediğin Malazgirt'te omuz omuza savaştığımız **Alpaslan Gazi'dir. Devlet** dediğin Çanakkale'de bize birlikte ölmeyi emreden **Gazi Mustafa Kemal'dir. Yavuz'dur devlet Yavuz. Yavuz'u bilirsiniz ağalar. Halifelik** vazifesiyle peygamber efendimizin kutsal emanetini sırtlayıp İstanbul'a götürendir, bizi buraya muhafız olarak bırakandır. **Devlet Yavuz Selim Han'dır. Bir onlara bak bir de bu hainlere bak. Hangisi devlet? Onlar mı yoksa bu kansız mı?

İlçe halkından olan insanların oturduğu bir toplantıda genç bir kız söz alarak yukarıdaki ifadeleri dile getirir. Van Dijk'in söylem analizi unsurlarının birkaçının bir arada yer aldığı görülmektedir. Devlet tanımı vatandaşın ağzından yapılarak inandırıcılık etkisi arttırılmış, örnekler verilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda dini unsurlar da göze çarpmaktadır. Son olarak en son cümlelerde

karşılaştırma ve zıt ifadeler kullanılarak karşılaştırma yapılmıştır. Bir onlara bak derken Türk tarihinde önemli isimler olan Alpaslan Gazi, Gazi Mustafa Kemal, Yavuz Selim Han gibi isimler kastedilirken karşı taraf da bu hainler şeklinde nitelendirilerek detaylı bir kıyaslama yapılmıştır.

Fatih: *Hepimiz ayağa kalkacağız. O **katillere** inat ayağa kalkacağız, yaşatmaya yaşamaya devam edeceğiz. İnatla hiç kuşkunuz olmasın.*

Kaymakam'ın buradaki sözlerinde da yine bize ait olumlu onlara ait olumsuz söylemler var. Onlardan bahsedilirken "o katiller" şeklinde ifade edilmiştir. "Biz"den bahsedilirken ise "*yaşatmaya yaşamaya devam edeceğiz.*" gibi tam zıt ifadeler kullanıldığı görülmektedir.

2.4.1.2. 5. Örnekler ve Açıklamalar

Kaymakam Fatih: *Geçmiş olsun*
 Kahveci: *Cana geleceğine mala gelsin.*
 Kaymakam: *Masraflarınızın hepsi karşılanacak merak etmeyin.*
 Virankayalı Genç: *O kurşunlar bize geleydi ne olacaktı Kaymakam Bey? Canımızın karşılığını neyle ödeyecektin?*
 Ekip: *Size kurşun gelmesin diye göğsünü siper eden bir kaymakam var karşında.*

Kaymakam, ilçe merkezinde yaşanan çatışmadan sonra esnafı ziyaret eder. Esnaflardan biriyle kaymakam arasında geçen diyalogla devletin bölgedeki halka sahip çıktığı, insanları tek tek ziyaret edip derdini dinlediği ve yaşanan terör olaylarında esnafın maddi zararını karşıladığı izlenimi verilmektedir. Görüntüsünden örgüt sempatisini olduğu ima edilen bir gencin "*O kurşunlar bize geleydi ne olacaktı Kaymakam Bey? Canımızın karşılığını neyle ödeyecektin*" sorusuna verilen cevapta

devleti temsil eden bir kaymakamın çatışmalara katılarak gerektiğinde devlet yetkililerinin insanları için canını da feda edebileceği izlenimi verilmiştir.

Terörist: *Elde ettiğimiz kazanımlar iki taraf içinde memnuniyet verici, ama yetmez. Menriç'i Afrin'e kavuşturmadan ne siz istediğinizi elde edersiniz ne de biz.*

Amerikalı: *Bu kadar kötümser olmaya gerek yok, bağımsız bir devlet olmak için en çok şimdi yaklaştınız. Bütünüyle siyasi destek veriyoruz.*

Terörist: *T.C gibi bir devleti siyasetle yıkmamız zordur. T.C'yi karıştırıp iç savaş çıkarmamız gerek. Ayrıca ordularımızı da güçlendirmelisiniz.*

Amerikalı: *Haklısın bu bölgede bir koridor kurmamız lazım.*

Örgüt üyesi: *(Eliyle çadırı gösterir) Buyurun içeride devam edelim.*

Konuşmanın, giyim kuşam ve konuşmalarından Amerikalıları ve terör örgütünü temsil eden yetkili kişiler arasında geçtiği izlenimi verilir. Örgüt üyesinin ve yabancı aksanlı konuşan biri arasında geçen diyalogla izleyicilere aktarılmak istenen, örgütün yurt dışından yabancı ülkelere destek aldığıdır. Özellikle *Bağımsız bir devlet olmak için, Ayrıca ordularımızı da güçlendirmelisiniz* gibi örneklerle vurgulanmak istenen PKK'nın silah ve teçhizat desteğini yabancı ülkeler tarafından karşılandığıdır. Bu diyalogda izleyicilere hem PKK terör örgütünün hem de Amerika'nın ortak amacının Türkiye'nin topraklarından pay elde etmek olduğu ve bunu gerçekleştirmek için işbirliği içinde oldukları aktarılmaya çalışılır.

Başkan: *Bize açacakları savaş bugüne kadar görülmüş olan en kirli savaş olacak Fatih.*

Fatih: *Bunların dertleri birleşik bağımsız devletler falan değil. Asıl amaçları enerji değil mi bunların?*

Başkan: *Sadece Doğu Akdeniz'de yüz trilyon dolar değerinde doğalgaz rezervi var. Eğer burada kaybedersek hakkımız olan payı asla alamayız.*

Dizide başkan unvanlı kişi Milli İstihbarat Başkanı'nı temsil etmektedir. Başkan'la Kaymakam adayı arasında geçen diyalogda Türkiye'de yaşanan terör olaylarının arkasındaki sebepler açıklanmaya çalışılır. "Bunlar" diye söz edilen terör örgütüyle işbirliği içinde olan yabancı devletlerdir. İzleyicilere Türkiye'de yaşanan terör

olaylarının görüldüğü gibi basit olmadığı, asıl sebebin Türkiye'ye dost görünen yabancı devletler için Türkiye'nin coğrafi konumunun ve sahip olduğu enerji kaynaklarının önemli olduğu açıklanmaya çalışılır.

Başkan: *İşte hukuk bu. Siz çemirip dursanız da devlet toptan yok olmadı çok şükür.*

Savcı: *İstihbaratın başı olarak küçük bir ilçedeki zorbalıkları örtbas etmek yerine keşke hakiki vazifenize odaklansanız.*

Başkan: *Benim hakiki görevim bu devletin içerde ve dışarıda düşmanlarına kan kusturmaktır. İşte şuan tam da görevimi yapıyorum.*

Savcı: *Bugün burada yaptıklarınızın bedeli ağır olur. Ödeyemezsiniz.*

Başkan: *Bana bak lağım faresi biz Altaylardan Tuna'ya kadar koca bir dünyanın yükünü omzumıza almışız. Sizin pisliğiniz altında ezilip duracak değiliz.*

Milli İstihbarat Başkanı nöbetçi mahkemenin gözaltına gerek kalmadığını ve Fatih keskinin Virankaya Kaymakamlığına geri dönebileceği kararını gösterir. Kaymakam ve Dayı'yı hapisneden çıkarır. Savcı ve kaymakam arasında geçen diyaloglarda savcı paralel devleti temsil etmektedir. Savcı ve kaymakamlık arasında sürekli bir çatışma söz konusudur. Bu çatışma izleyicilere devletle paralel devlet arasındaki ilişkiyi mevcut iktidarın söylemiyle anlatmaya çalışır. Özellikle Milli İstihbarat Başkanı'nı temsil eden karakterin "*Görevim bu devletin içerde ve dışarıda düşmanlarına kan kusturmaktır. İşte şuan tam da görevimi yapıyorum.*" Cümlesi bu durumu destekleyici niteliktedir. Türkiye'nin içeride ve dışarıda düşmanları olduğunu şuan görevimi yapıyorum ifadesinde savcıyı yani paralel devleti içerdeki düşman olarak kastetmektedir.

2.4.1.2. 6. Kanıt Gösterme

Dayı: *Siz Roma'ysanız biz Atilla'yız.*

Siz Bizans'sanız biz Fatih'iz.

Siz Haçlıysanız biz Selahattin'iz.

Siz Lawrence'seniz biz Kuşçubaşı Eşrefiz.

Kaymakam Fatih ve ekibi Otto isimli Amerikalı doktorun hainlerle iş birliği içinde olduğunu öğrendikten sonra onun vakfına giderek bundan sonra olacak en ufak olayda Otto'nun karşısında duracaklarını söylerler. Kaymakam Fatih, Otto konuşurken Dayı da yukarıdaki sözlerle konuşmaya dâhil olur. Konuşmasında siz ve biz kıyaslaması yapılırken dikkat çeken ifadeler, Türk tarihi için önemli isimler örnek verilerek açıklanır. Bu isimler geçmişten günümüze Türklerin tarih boyunca girdiği savaşlardan zaferle çıkan isimlerdir. İzleyiciye verilen mesaj bu savaştan da diğerlerinde olduğu gibi zaferle çıkılacağıdır.

Şöför: *Hırsızın hiç suçu yoktur diyorsun yani abi öyle mi?*

Kaymakam: *Hırsız demek için malın ilk sahibine bakmak gerekmez mi kardeşim?*

Şöför: *Hayırdır abi sen gazeteci falan mısın yoksa kimsin?*

Kaymakam: *Yok yok. Çok mu gazeteci geliyor buraya*

Şöför: *He geliyorlar aynı senin gibi öyle masa başında hikaye uydurmuşlar geliyorlar burda resim çekelim de hikayemize bir kılıf uyduralım diye geliyorlar.*

Kaymakam: *Yalan söylüyorlar yani*

Şöför: *Tabi abi baştan aşağı yalan. Değil mi?*

Diyalogda medyada bölgeyle ilgili yer alan haberlerin hepsinin doğru olmadığı, çoğu gazetecinin bölgeye gelmeden oturdukları yerden haber yaptıkların mesajı verilmiştir. "Yalan" ifadesini onaylanarak ikinci kez tekrar edilmiştir. Şöför gazetecilerin bölgeyi tanımadan burada yaşamadan, görmeden olaylara doğru bakamayacakları ve masa başında yazılan yazıların gerçeği yansıtmadığını ifade ediyor. Yani kelimesiyle basında yer alan devletle ilgili olumsuz haberlerin yalan olduğu halktan birine onaylatılarak isteniyor. Bölge halkını temsil eden birinin ağzından yapılan devletçi bir konuşmanın izleyicilere bırakacağı etki daha fazla olacaktır.

2.4.1. 3. Milliyetçilik ve Dini Unsurlar içeren Söylemler

Dizide sık sık milliyetçilikle birlikte dini öğelerin de kullanıldığı görülmüştür ve üstünlük vurgusu yapılmıştır.

*“Hepimiz onun için sıradayız. **Vatan** uğruna şehit olup **Hakk’a** yürüme yolundayız. Burada birinci kural, yaşayacaksın! Hiçbirimiz Rambo değiliz, Ahmet’iz, Mehmet’iz, Fatih’iz; gerçeğiz! O şerefsizlerin de bir namlusu var, sizin de bir namlunuz var. Ama her zaman onlardan üstünsünüz. Çünkü analarınız sizi buraya **dualarla** gönderdi. Ananız yoksa her namazında sizin için dua eden bir millet var arkanızda. **Vatan aşkınız** var, imanınız var, inancınız var! Kur’an’da hükmü var. İnandın mı sen tetiğe basarsın hedefi **Allah** vurur! **Bismillahirrahmanirrahim**”*

Birinci cümlede İslam Dininde önemli bir merteye olan şehitlik kavramından bahsedilmiştir. İzleyiciler de söyleme dahil edilerek birinci çoğul şahıs öznesi "hepimiz" kullanılmıştır. Siz yerine biz ifadesi izleyicilerde daha büyük etki uyandırmaktadır. Devam eden cümlelerde de özne ve yüklem birinci çoğul şahıs olarak kullanılmıştır. "Her zaman onlardan üstünsünüz" cümlesinde ötekenden üstün olma sebebi olarak "Dua eden millet, vatan aşkı, iman vb." gibi dini öğeler gösterilmiştir. Allaha inanan bir askerin tetiğe bastığı zaman Allah tarafından hedefi bulacağı belirtilerek izleyicilerin dini duygularına seslenilmiş, düşmanla aradaki farkın kendilerinde olan Allah inancı olduğu vurgulanmıştır. Buradaki önemli nokta "Her zaman onlardan üstünsünüz" cümlesidir. Üstünlük dinsel öğelerle ilişkilendirilmiştir.

*Dayı: Ulan şerefsizler! Değmesin mabedimin gönlüne namahrem eli dedik biz, can aldık, can verdik biz. Çoluk çocuğun arkasına saklanıp mı devlet kuracaksınız şerefsizler! Biz kısıt sesleriz, minareleri sen ezansız bırakma **Allahım!** Bize güç ver. Cihat meydanını pehlivansız bırakma **Allahım!** Kahraman bekleyen yığınlarını, Kahramansız bırakma, **Allah'ım!** Müslümanlıkla yoğrulan yurdu, **Müslümansız** bırakma, Allah'ım.*

Ekranada bir çatışma sırasında Dayı lakaplı Hasan'ın bir çatışmada nişan alırken teröristlerin çocuk sivillerin arkasına saklandığı görüntüsü gelir. Bunun üzerine dayının seslendirdiği metinde hem İstiklal Marşı'ndan hem de Arif Nihat Asya'nın Dua isimli şiirinden dizeler okuması milliyetçilik ve dini unsurların bir arada kullanılarak izleyicide daha büyük ölçüde etki uyandıracağı düşünülmüştür.

Kaymakam: *"Allahım! Sana ellerimizi açtık. Kula bükülmeyen boynumuzu sana büküktük. Yalnız senin huzurunda diz çöktük. Sen her şeyi gören her şeyi duyan her şeyi bilensin. Karşımızda senin ezanını dindirmek isteyenler var. Kendilerine masumların bedenini siper edenler var. Biz de bugün kendi bedenimizi masumlara siper etmeye geldik. Vatanımızın bir karış toprağını namert'e ezdirmemek için, kanları dökülen ecdadımıza sahip çıkmak için; bugün mermi diye namlumuza imanımızı sürdük. Allahım! Sen bizi hedeften şaşırtma. Nefsimizi sildik, künyemizi sildik, ismimizi sildik. İsmimizi Peygamber'den ötürü Mehmet bildik. Mehmetçik bildik. Onun hürmetine bize yardım et. Üstümüzdeki üniformalar bize cevşen olsun. Can verirse mezarımız cennet bahçesi gülşen olsun. Biz senin aşkına saf tuttuk, sende bizim ellerimizden tut, bize güç ver Ya Rabbi. Onların yalanlarını, planlarını, yılanlarını yenelim. Burada saf tutanlar bayrağımız ve ezanımız yeniden göklere kavuşsun diye hücumla kalkacaklar. Tâ ki yükselsin ezanlarla müeyyed nâmin, galib et, çünkü bu son ordusudur İslâm'ın. Dost'ta düşman'da bizi böyle tanır, biz İslam'ın ordusuyuz."*

Ekranada Kaymakam Fatih Keskin'in Jandarma Özel Harekât ve Polis Özel Harekât ekipleriyle operasyona çıkmadan öncesi yaptığı duayla birlikte namaz kılan askerlerin görüntüsü gelir. Bu sahnede devleti temsil eden bir yetkilinin namaz kılıp dua ediyor olması, devleti temsil edenlerin de dini görüşünü yansıtmaktadır. Kaymakam'ın duasında onların olumsuz özellikleri izleyicilerin dini duygularına seslenilerek "ezanını dindirmek isteyenler var", gibi söylemlerle dini detaylar verilerek anlatılmıştır. Ayrıca Türk ordusu "İslam'ın ordusu" şeklinde tanımlanmıştır ve ordunun üstünlüğü dini unsurlarla ilişkilendirilerek anlatılmıştır.

Dayı: *Hay senin Allah'ına kurban Demir Yüzbaşı. Yine çıktın gölge gibi*

Kopuz: *Aslanlarım! Bizler Allah'ın Kahhar sıfatının ete kemiğe bürünmüş haliyiz. Bir operasyondan daha alnımızın akıyla çıktık. (Görüntüde minareye asılan Türk bayrağı)*

Yukarıdaki söylemlerde de yine dini unsurlar ve milliyetçilikle ilgili unsurların birlikte kullanıldığı göze çarpmaktadır. Minareye asılan bayrak görüntüsünün yanı sıra kaymakamın askerlere konuşma yaparken Allah'ın sıfatlarından birini kullanması ve operasyondan başarıyla çıkılmasını buna bağlaması söylemde dini ve milliyetçilik unsurlarının birlikte kullanıldığının kanıtı olarak gösterilebilir.

2.4.1. 4. Gündemle İlgili Söylemler

Kaymakam: *Ben anlamıyorum ki bunca terörist şehre sığınırken biz ne yapıyorduk? Bu dağda bayırda da olmuyor.şehrin göbeğinde oluyor göbeğinde. Kamerası istihbaratı şusu busu ne işe yarıyor.*
Kaynaklarımıza erişemiyoruz ki kaymakamım. 17-25 Aralık'tan sonra teşkilattan temizlenen paralelciler, terör örgütü içindeki muhbirlerin listesini de silmiş gitmişler.

Kaymakam ve Virankaya Emniyet Müdürlüğü yetkililerinden biri arasında geçen bu konuşmada, terör olaylarının nasıl olur da şehir merkezlerine bu kadar sızdığının açıklaması olarak 17-25 Aralık'tan sonra Türkiye'de gerçekleştirilen paralel operasyonlarında devletin bazı kademelerine yerleşen FETÖ'cülerin görevlerinden edildiklerinde iş birliği içinde oldukları terör örgütü üyelerinin isimlerini de sildiği mesajını vermektedir. Benzer bir söyleme 17 Aralık'tan sonra 10 ağustos 2016 tarihli bir açıklamada rastlanmıştır. TVNET canlı yayınında darbe girişimine dair soruları cevaplayan güvenlik uzmanı Mete Yazar, '7 Haziran seçimlerinin ardından terör eylemlerinin neden tırmandığına' ilişkin bir soruya "Çünkü 17-25 Aralık sonrasında

PKK içindeki MİT muhbirlerinin listesini silmişler. Devletin hafızasını silmişler” diye yanıt vermiştir. Dizideki söylemle, gerçekteki söylem arasındaki benzerlik görülmektedir.

*Virankaya'da bir an önce **özyönetim** ilan etmemiz lazım. Ama bu iş kolay değil desteğiniz şart.*

Terör örgütü üyesinin özyönetim ilanı için yardım istemesi ekrana gelmektedir. “bu iş kolay değil desteğiniz şart” diyerek terör örgütünün böyle bir girişimi arkasında destekleyenler olmadığı sürece yapamayacağı vurgulanmaktadır.

Kaymakam: *Olca nerdesin?*

Yüzbaşı Olca: *Karacaköy'deyim. Örgüt **sözde özyönetim** ilan etmiş.*

Yukarıdaki her iki diyalogda geçen "özyönetim" ifadesiyle PKK'nın şehir yapılanması olan KCK'nın Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde HDP'li belediyeler aracılığıyla ilan edilen özyönetim ilanına gönderme yapılmıştır. Özyönetim ilanı "*sözde özyönetim*" şeklinde küçümsenerek dile getirilmiştir. BBC'nin Türkçe haber sitesinde 13 Eylül 2015 tarihli özyönetim ilanı ile ilgili haberi şu şekildedir: “*PKK ve güvenlik güçleri arasındaki çatışmasızlığın sona ermesiyle çözüm sürecinin rafa kaldırıldığı bu dönemin sonuçlarından biri de Doğu ve Güneydoğu ilçelerinden ardı ardına gelen öz yönetim açıklamaları oldu. KCK'nın 12 Ağustos'ta "Kürdistan halkı için öz yönetimden başka bir seçenek kalmamıştır" mesajını vermesiyle Şırnak'ın, Silopi, Nusaybin, Cizre ilçesinin ardından, Batman, Bitlis ile Hakkâri'nin Yüksekova, Muş'un Varto, Bulanık, Van'ın Edremit, Ağrı'nın Doğubayazıt, Diyarbakır'ın Sur, Silvan, Lice'nin dâhil olduğu birçok ilçede "öz yönetim ilan edildiğine dair açıklamalar yapıldı."* Görüldüğü gibi Türkiye siyasetinde yaşanan durumlar diziye aktarılmıştır.

Kaymakam: *Beni mi almaya geldin?*

Savcı: *Evet Kaymakam Bey. Devletten kaçış yok.*

Kaymakam: *Ben devletten kaçmam. Virankaya'da devlet benim. Ya sen kimsin Sayın Savcım?*

Savcı: *Ben adaleti tesis etmeye çalışan bir vatan evladıyım.*

Kaymakam: *Vatan hainlerinin son sığınağının vatanseverlik olduğunu çok iyi biliyorum merak etme.*

Savcı: *Cinayete azmettirmek ve silahlı terör örgütü kurmak suçlamaları var hakkınızda. Benimle geleceksiniz Kaymakam Bey.*

Dayı: *Kaymakam Bey hiç bir yere gelmiyor: Ben yalnızca vatan evlatlarının dayısıyım sayın savcım! Beni biliyorsunuz ya çekip gidersiniz ya da kaymakamı almak için benim cesedimi çiğnersiniz.*

Dizinin bu sahnesindeki diyalogda iktidarı temsil eden kaymakam ve paralel devlet yapılanmasını temsil eden savcı arasında geçen diyalogda paralel devlet yapılanmasına gönderme yapılmıştır. Savcının devletten kaçış yok cümlesine kaymakamın verdiği “ben devletten kaçmam Virankaya'da devlet benim” diye cevap vermesi devletin iki önemli kadrosu arasında bir ayrım söz konusu olduğunu göstermiştir. İlerleyen konuşmalarda bu ayrımın paralel devlete gönderme yapıldığı görülmüştür. Savcının kendisini vatan evladısı şeklinde tanımlaması paralel yapının Fetö üyelerinin köşeye sıkıştıklarında kendilerini vatan evladı olarak tanımladıkları, kaymakamın “Vatan hainlerinin son sığınağının vatanseverlik olduğunu çok iyi biliyorum.” cümlesinde gösterilmeye çalışılmıştır.

Kaymakam: *Sen şimdi kalbini yokla bakalım. **Abilerin** Ankara'da operasyon çekecek diye sen Virankaya'da ölmeye hazır mısın **Savcı Zeki!***

Savcı ve polis ekibi, Kaymakam Fatih'i ifadesi alınmak üzere götürmeye gelir. Kaymakam ve ekibi Savcıyla gitmemek için direnirler. İki tarafta birbirlerine silah doğrultur. Savcıyla kaymakam arasında geçen konuşmada kaymakam savcıya “Abilerin Ankara'da operasyon çekecek diye sen Virankaya'da ölmeye hazır mısın Savcı Zeki!” şeklinde bir cümleyle yanıt verir. Burada bahsi geçen “abiler” le kastedilen Fetullahçı

Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması'nda (FETÖ/PDY) daha lise yıllarında kendilerine çalınarak verilen sorularla üniversitelerde iyi bölümlere yerleşen ve sonrasında devletin önemli kademelerine yerleştirilen kişilerdir. (<http://www.trthaber.com/haber/gundem/fetocu-abiler-genc-beyinleri-boyle-yikamis-319653.html>)

Kaymakam, Savcıya "Savcı Zeki!" şeklinde seslenmiştir. Savcı Zeki Öztan ismi izleyenlere, Ergenekon soruşturması, 17 Aralık ve 15 Temmuz darbe girişimi olaylarında sık sık duyulan bir ismi hatırlatmıştır. Bu isim Zekeriya Öz'dür. Zekeriya Öz'le ilgili CNNTÜRK'ün internet sitesindeki 27 Kasım 2017 tarihli haberde yer alan bilgiler şöyledir: *“12 Haziran 2007'de Ümraniye'de bir gecekondu da bulunan el bombalarıyla birlikte Ergenekon soruşturmasını başlatan ve 4 yıl bu soruşturmayı yürüten savcıdır. 17 Aralık 2013'de yapılan yolsuzluk ve rüşvet operasyonu ile yeniden gündeme gelmiştir. HSYK kararıyla meslekten ihraç edilen savcı Zekeriya Öz hakkında yakalama kararı çıkarıldı. Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Yakalama kararının ardından Öz'ün yurtdışına kaçtığı belirtildi.”* Dizide Savcı Zeki karakterinin paralel devlet yapılanması içinde bir isim olması ve söylemleriyle izleyicilere Savcı Zekeriya Öz'e gönderme yapıldığını düşündürmüştür (<https://www.cnnturk.com/yasam/nereden-nereye-zekeriya-ozun-hikayesi?page=1>)

2.4.2. Savaşçı Dizisinin Çözümlemesi

2.4.2.1. Dizinin Konusu

Dizi bordo bereli birliği olan Kılıç Timi'nin hikâyesini anlatır. Dizin ilk sahnesi cezaevi görüntüsüyle başlar. Kılıç Timi'nin komutanları Kopuz Albay ve Yüzbaşı Kağan Bozok meslekten ihraç edilerek cezaevine atılmıştır. Bu sırada darbe girişimi olur.

Darbe girişiminden hemen sonra, darbeci örgütün kumpas suçlamalarıyla hapiste bulunan iki subay, Kopuz Albay ve Yüzbaşı Kağan Bozok serbest bırakılırlar. Cezaevinden çıktıklarında üst düzey komutanlar tarafından kendileriyle bir görüşme yapılarak Özel Kuvvetler Komutanlığındaki görevlerine dönmeleri için ikna edilirler. Komutanı, Albay Kopuz'dan Kılıç Timi'ni yeniden bir araya getirmesini ve hemen göreve başlamalarını ister. Kopuz görevi kabul eder ve ilk önce Yüzbaşı Bozok'la konuşur. Yüzbaşı Bozok kılıç Timi'ndeki diğer askerleri olan, Bayram Başçavuş, Galip

ve Emre, Burak Üsteğmen, Murat Teğmen, astsubaylar Turan ve Selçuk'u teker teker bularak tekrar göreve başlayacaklarını söyler ve Yüzbaşı Kağan Bozok'un yönettiği tim, tekrar göreve başlamak üzere bir araya gelir. Yüzbaşı Kağan'ın annesi Selver ve kız kardeşi Yıldız da Kağan hapisteyken sıkıntılı bir süreç geçirirler ve Kağan'ın hapisten çıkması onları mutlu eder. Bu sırada Yüzbaşı Kağan, Aslı'yla tanışır. Aslı bir üniversitede akademisyendir ve Kağan'la dünya görüşü uyuşmasa da ilk başlardaki tartışmalı muhabbetleri ileride büyük bir aşka dönüşecektir.

Yüzbaşı Kağan Bozok'un babası teröristler tarafından çocukken gözlerinin önünde öldürülür. Yıllar sonra bir operasyonda Kılıç Timi'nin karşısına babasının katili olan terörist çıkar. Yüzbaşı Kağan, babasının katili olan Tepegöz kod adlı teröristi yakalamak için uğraşır. Kılıç Timi'nin ilk operasyonunda örgüt yöneticisinin telsizinden hiç ummadıkları bir ismin sesini duyarlar. Bu ses teröristler tarafından öldürüldüğü sanılan asker Serdar Türkmen'e aittir. Bundan sonra kılıç timi Serdar'ı teröristlerin elinden kurtarmak için mücadele verecektir.

2.4.2.2. Milliyetçilik İçeren Söylemler

2.4.2.2.1. Aktörler

Savaşçı dizisinin aktörlerinden 'bizler' devleti temsil eden kaymakamlık makamını ve milli istihbarat kurumunu ve orduyu temsil etmektedir. 'Onlar'ı temsil eden aktörler ise İsimsizler dizisinde olduğu gibi paralel devlet yapılanması ve PKK terör örgütü ve küresel güçlerdir.

Komutan: Beni rahatta dinleyin. Arkadaşlar uzun bir aradan sonra yeniden sizlerle bir arada olduğum için memnunum. Fakat şimdi öyle bir durumun içindeyiz ki ne bu dakikanın keyfini sürebiliriz ne de oturup dertleşebiliriz. Şuandan itibaren her türlü göreve tam ve eksiksiz bir biçimde hazır olmanızı istiyorum. Karargah içinde ve dışında her türlü şart ve arazide azami dikkat ve gayret göstereceksiniz. Allah yardımcınız olsun.

Dizinin başrolünde olan Kılıç Timi'nin komutanı cezaevinden çıkarak görevinin başına gönderilir. Komutan tarafından yapılan bu konuşmada dizinin ana konusu

hakkında da bilgi verilir. Dizinin ilk sahnesinde Türkiye’de yapılan 15 Temmuz darbesine ilişkin bilgi verilmişti. Bu sahnede de darbecilerle aynı fikirde olmadığı için bir süre önce tutuklanan komutanın serbest bırakılarak görevinin başına dönen komutan tarafından kurulan “*Fakat şimdi öyle bir durumun içindeyiz ki ne bu dakikanın keyfini sürebiliriz ne de oturup dertleşebiliriz*” cümlesinde tekrar bu darbeye ilişkin duruma vurgu yapılmıştır. Görevinin başına dönmenin keyfini süremeyiz cümlesinde Ülkenin bu durumunun ne denli ciddi olduğu fikri izleyicilere aktarılmak istenmiştir.

Amerikalı: *O bir katil. Asıl korkman gereken benim. Ben şeytanın ta kendisiyim.*

Burada düşmanın tanımı yapılmıştır. Yukarıdaki cümle Türkçeyi sonradan öğrenen bir yabancı tarafından dile getirilmektedir. Bu kişinin Amerikalı olduğu ima edilmektedir. Teröristin sadece bir katil olduğu arkasında başka bir güç olduğu ve bu gücün de Amerika olduğu vurgulanmıştır. Benzer bir söylem her Söz ve İsimsizler dizisinde de tespit edilmiştir. Söz dizisinde de aynı şekilde PKK’nın bir maşa olduğu söylenerek benzer söylemler görülmektedir.

2.4.2.2.2. Tanım

Burası Türkiye. Burada insanlar sorgusuz sualsiz asılmaz. İnsanların üzerine kimyasal bomba atılmaz. Çocuklar okula gider, babalar ev geçindirir, gençler aşık olur. Stadyumlarda insanlar bağırırlar, otogarlarda askerler uğurlarlar. Burada düğün olur, ölüm olur, sevinç olur, yas olur. Ama burada kafana göre davranamazsın. Burada düzen vardır, kanun vardır, yasa vardır. Burası Türkiye! Ama orası Türkiye değil ve orada biri benim yüzbaşımı alıp da yaptığı işkenceyi filme çekiyorsa ben onu bastığı toprağa gömerim.

Bu metinde izleyicilere Türkiye hakkında bilgi verilir. “İnsanlar sorgusuz sualsiz asılmaz” cümlesinde Türkiye’nin bir hukuk devleti olduğu, insanlara hukuka aykırı bir

şekilde davranılamayacağı bilgisi verilir. Bu cümledeki olumsuzluk 'onlar'a aittir. Burada insanlar asılmaz cümlesinde bir karşılaştırma söz konusudur. Burada asılmaz ifadesi, orada asılır ifadesini akıllara getirmektedir. Sonraki cümleler de ilk cümledeki olumsuzluğa bağlı olarak olumlu özellikler sıralanmıştır. İnsanların burada mutlu mesut bir şekilde yaşadığına dair betimlemeler yapılmıştır. “Burada kafana göre davranamazsın” cümlesinde tekrar Türkiye’nin hukuk devleti olduğuna yasalara aykırı, keyfi hareketler yapılamayacağı karşılaştırma yapılarak vurgulanmıştır. Burası Türkiye ama orası değil cümlesinde yine Türkiye’yle teröristlerin yaşadığı yer arasında bir karşılaştırma yapılmıştır.

Devlet şantaj yemez Turgut. Devlet şantaj yemez, eğer yerse o zaman devlet değildir.

Bu sahnede izleyicilere, zaman zaman teröristler tarafından kaçırılan sivil veya askere karşı sunulan isteklerde, devletin hiçbir zaman teröristi muhatap alıp görüşme yapmayacağı gösterilmektedir. Teröristlerin bir askeri kaçırmak karşılığında pazarlık yapması sonucu Komutan Kopuz tarafından söylenen bu cümlede Türkiye’nin hiçbir şekilde teröristlerle pazarlık yapmayacağı, eğer teröristle pazarlık yaparsa onlardan farkı kalmayarak devlet özelliğini yitireceği vurgulanmaktadır.

Şunu unutmamalıyız ki Türk Silahlı Kuvvetleri en önemli en değerli varlığı bağrından çıktığı Türk milletinin ona emanet ettiği evlatlarıdır. Mehmetçiktir. Bu dünde böyleydi bugün de böyle yarın da böyle olacak. Dünya üzerinde hiç kimse, hiç bir şer odağı, hiç bir namussuz zihin onun canına kastetmeyi aklından bile geçirmemeli. Buna cüret ederse verilecek en şiddetli karşılığı göze almalı. Şehitlerimizi bir kere daha saygıyla minnetle rahmetle yâd ediyor sizlere bir kere daha teşekkür ediyorum.

Yukarıdaki diyalogda Türk askerine diğer adıyla Mehmetçiğe dikkat çekilmiştir. Türk askeri Türk milletinin izleyicilerin Türk Silahlı Kuvvetleri’ne emanet ettiği en değerli varlık olarak tanımlanmıştır. Burada izleyiciler de söyleme katılarak söylemin

etkisi güçlendirilmiştir. Konuşma askerlerin terör saldırısında hayatını kaybetmesinden sonra yapılmıştır. "Hiç bir şer odağı, hiç bir namussuz" ifadesiyle terör örgütü ve onunla iş birliği halinde olan ülkeler kastedilmiştir. Şehit haberlerine sık rastlanan günlerde bu konuşmanın yapılması izleyicilere bir teselli niteliğindedir. Bununla birlikte bunları yaşatanların cezasını alacakları, yaptıklarının karşılıksız kalmayacağı belirtilerek izleyicileri rahatlatmayı amaçlayan bir mesaj vardır.

*Turan: Hepimiz eğitim aldık komutanım. Soğukkanlı ol, mantıklı düşün, tedbirli ol, bir sonraki adımını hesapla. Ama bir yer oluyor. Bıçak bir yerde kemiğe dayanıyor ve o an hepsi uçup gidiyor işte. Orda gördüğü şey **bayrak** olmasaydı Burak Üsteğmen şimdi yaşıyor olacaktı. Bizim de zayıf noktamız bu demek ki: **Bayrak**. Onu öyle görünce hiçbirimiz dayanamıyoruz unutuyoruz her şeyi galiba düşmanda bunu çok iyi biliyor, biliyor ve kullanıyor.*

*Kağan: Sonuç Turan, Sonuç **dünyanın uğruna en çok kan dökülen bayrağı**.*

Kaan Yüzbaşı ve Turan arasında geçen bu konuşma Burak Üsteğmen'in bir çatışma sırasında teröristler tarafından yere düşürülen bayrağı almaya çalışırken hayatını kaybetmesi üzerinedir. Burada Türk askerinin bayrağa bakış açısı işlenmiştir. Diyalogda ön planda olan ifade bayraktır. Diyalogla izleyiciye verilmek istenen mesaj, Türk askerinin her ne kadar soğukkanlı, mantıklı ve tedbirli olmasına dair eğitim almış olsa da bayrağın askerin zayıf noktası olduğu ve teröristlerin de bunu kullandığıdır. "Orda gördüğü şey bayrak olmasaydı Burak Üsteğmen şimdi yaşıyor olacaktı." İfadesinde askerin bayrağın yerde durmasında dahi tahammülü olmadığı bayrak uğruna hayatını feda ettiği ve edeceği aktarılır. Burada aktarılmak istenen terör örgütünün yapmış olduğu saldırılarda Türkler için değeri olan bayrağı kötü amaçlı kullandığını izleyiciye göstermektir. Konuşmanın ilk kısımlarında bayrakla ilgili detaylı bilgi verilirken, en sonunda "**Dünyanın uğruna en çok kan dökülen bayrağı**" şeklinde bayrağın tanımı yapılmıştır.

2.4.2.2.3. İmalatlar

Yüzbaşı: *İyi misiniz?*

Komutan: *İyiyim ama daha ne kadar iyi olacağız ondan emin değilim.*

Yüzbaşı: *Bu ne demek komutanım?*

Komutan: *Bunlar bizi öldürmeye çalışıyorsa çok ciddi bir şey olacak demektir*

Yüzbaşı: *Ciddi bir şey derken ne düşünüyorsunuz?*

Komutan: *Voltadaki o gerizekalı sadece bir tetikçi Kaan. Zaten hapiste olan bir özel kuvvetler subayını neden öldürmek istesin ki? Sebep ne olabilir? Bu şu demektir: "biz bir şey yapmaya niyetliyiz ve sen buna burnunu sokamayacaksın. Tedbirli olalım Kaan. Sanırım o şeyin ne olduğunu çok yakında öğreneceğiz."*

Dizinin ilk bölümünde 15 Temmuz darbesi canlandırılacaktır. Kaan'la Yüzbaşı Kopuz arasında hapishanede geçen bu diyalog 15 Temmuz darbesinden önceki sahnedir. Kopuz'un "ciddi bir şey olacak" ifadesi 15 Temmuz darbe girişimini ima etmektedir. Kopuz ve Kaan Yüzbaşı'nın hapishanedeki görüntülerle başlayan dizide izleyicilere darbe girişiminin öncesini ve nasıl geliştiği aktarılacak istenmiştir. Mesleğinden ihraç edilen ve tutuklanarak cezaevine atılan iki Türk Subay'ının hapishanede öldürülmeye çalışıldığı sahne ve aralarında geçen bu diyalogla ima edilmek istenen mesleğinden atılarak cezaevine atılmasının sorumlusu darbeyi gerçekleştirenlerdir. Tutuklu Komutan Kopuz ve Yüzbaşı Kağan arasında geçen bu konuşmada "Bunlar bizi öldürmeye çalışıyorsa çok ciddi bir şey olacak demektir" cümlesinde darbe yapılacağının önceden bazı işaretleri verildiği mesajı verilmektedir. Cezaevinde komutana suikast girişimi yapılarak öldürülmeye çalışılır. Girişimden kurtulan Albay Kopuz ve asker arasında geçen konuşmada komutanın söylediği "biz bir şey yapmaya niyetliyiz" cümlesinde ima edilen şey darbe girişimidir. "biz bir şey yapmaya niyetliyiz ve sen buna burnunu sokamayacaksın" ve "hapiste olan bir özel kuvvetler subayı" ifadesiyle vurgulanmak istenen mesaj darbecilerin darbe öncesi Türk silahlı Kuvvetleri'nin içinden bazı askerleri meslekten ihraç ettirerek tutuklattırmasıdır. " O şeyin ne olduğunu çok yakında öğreneceğiz" cümlesinden sonra görüntülenen sahnelerde darbenin canlandırılmasıyla ima edilen şeyin darbe olduğu anlaşılmaktadır.

Komutan: *Elindeki kılıç yere düşerse etrafta ne kadar akbaba varsa başına üşüşüyorlar işte. Onun için ne yapacaksın edeceksin kılıcı tekrar ele geçireceksin. Kaybedecek bir dakikamız yok.*

Kopuz: *Emredersiniz komutanım.*

Darbe gerçekleşikten sonra Albay Kopuz cezaevinden çıkartılır ve mesleğine geri çağırılır. Kopuz'un komutanıyla arasında geçen konuşmada ima edilen akbabalar darbeyi gerçekleştirenlerdir. Kılıcın yere düşmesiyle ve tekrar ele geçirilmesiyle ima edilen darbe girişimidir. Kılıcın tekrar ele geçirilmesinde vurgulanan ise askeri yönetimin darbecilerden tamamen temizlenmesi ve bunun için de zamanın çok önemli olduğu vurgulanır.

Yabancı: *Bence bunu yapma! Bu adamı öldürmek hiçbir işe yaramaz.*

Terörist: *Burası benim kampım. Kimin ölüp kimin yaşayacağına ben karar veririm.*

Yabancı: *Biz bu savaşı ne için yapıyoruz Medusa. Ben söyleyeyim. Bu savaşı sizin çektiğiniz videolar için yapıyoruz. Sonra bu videoları internete koyup Danimarka'dan Tacikistan'a ne kadar psikopat varsa sana katılsın diye yapıyoruz. İnan bana dostum önce propaganda. **Propaganda her şeydir, önce propaganda!***

Dizinin bu sahnesinde medyanın bir propaganda aracı olarak ne denli önemli olduğu vurgulanmıştır. Sonradan öğrendiği Türkçesiyle Amerikalı olduğu anlaşılan şahıs teröriste esir aldığı askeri öldürmenin bir işe yaramayacağını söyler. “Biz bu savaşı ne için yapıyoruz” cümlesinde bir açıklama vardır. Amerikalı ile terörist arasında geçen diyalog izleyicilere, yapılan bu savaşın taraflarının sadece terör örgütü değil, aynı zamanda başka devletler olduğunu göstermektedir. Özellikle Amerikalının kurduğu cümlelerin öznesinin “biz” olması terör örgütleriyle kendilerinin bir olduğunu göstermeye çalışmaktır. Terör eylemlerinin videoya çekilerek internete koyulmasının amacı izleyicilere detaylı bir şekilde anlatılmaya çalışılmıştır. Tabi bu açıklamanın ABD’li bir temsilci tarafından dile getirilmesi inandırıcılığı arttırmaktadır. Özellikle “bu

videoları internete koyup Danimarka'dan Tacikistan'a ne kadar psikopat varsa sana katılsın diye yapıyoruz.” Cümlesinde videoların amacı belirtilerek PKK terör örgütü üyelerinin sadece Kürtlerden değil dünyanın çeşitli yerlerinden bu videolar sayesinde toplandığı seyirciye aktarılmaya çalışılmıştır. “İnan bana dostum önce propaganda. Propaganda her şeydir, önce propaganda!” cümlesinde propaganda kelimesi üç kez tekrarlanarak propagandanın örgüt için önem derecesi aktarılmaya çalışmıştır.

2.4.2.2.4. Zıt Anlamlılık

*Sıkacaktık onun kafasına yapamayız niye çünkü **biz** yasayla bağlıyız. Çünkü bizim kurallarımız var. İçimiz kan ağlasa da yapamıyoruz.*

*Yapamayız evet çünkü **biz** binlerce yıldır hiç çete olmadık. Hiç haydut olmadık, hiç pusu kurmadık, hiç arkadan vurmamak **bizim** elimizde kılıç da olsa ekmek de olsa başımızda hep yasa vardır. Bu hep böyle olacak. **Türk** töre demektir Serdar töre de yasa. Oğlum hatırlasana Anadolu işgal altındayken kurduğumuz derneğin adı ne? Müdafaa-i Hukuk, yasayı savunmak. **Biz** buyuz Serdar bu değişmeyecek.*

Yine bir biz ve onlar karşılaştırması görülmektedir. Arkadaşlarının hayatını kaybetmesine neden olan Teröristin yakalanması sonucunda askerin ona herhangi bir zarar vermediği Komutan Kopuz'un ifadeleriyle dile getirilmiştir. Özellikle yabancı basında yer alan Türk askerinin PKK'lılara zarar verdiği işkence yaptığı haberlerine cevap niteliğinde olan bu sahnede biz binlerce yıldır hiç çete olmadık. Hiç haydut olmadık, hiç pusu kurmadık, hiç arkadan vurmamak ifadesiyle karşı tarafın olumsuz özellikleri üzerinden biz'in üstünlüğü anlatılmıştır. Hatta bu durum kanıt gösterilerek Türk kelimesinin töre anlamına geldiği kurtuluş savaşı yıllarında kurulan Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin anlamının yasayı savunmak anlamına geldiği anlatılmış biz'e ait bu olumlu durum kanıt gösterilerek anlatılmıştır.

*Ben çok çatışma gördüm ama senden bir farkımız var **ben çatışmaların er meydanını** gördüm. **Sen pusu tarafını ben yiğit tarafını** gördüm, **sen kahpe tarafını.***

Bu diyalogda da biz ve onlar arasındaki farkın bize ait olumlu özelliklerin tam aksi olan onlara ait olumsuz özelliklerle anlatılmış olduğu görülmektedir. Ben er meydanı, yiğit gibi olumlu ifadelerle yan yana getirilmiş, sen yani düşman pusu, kahpe gibi ifadeler kullanılarak Türk askeri ve PKK arasındaki fark zıtlıklarla gösterilmeye çalışılmıştır.

Sıradan bir adam olarak senin karşında olsaydım kutsal bildiğim her şey üzerine yemin ederim ki senin kafanı şuracıkta senin kopartırdım ama karşında Albay Kopuz olarak duruyorum ve benim senden bir farkım var çünkü ben insanım.

Albay Kopuz'un konuşmasının sonunda yine zıtlıklarla iki tarafın farkı gösterilmeye çalışılır. Bu ifadelerde seyirciye Türk askerinin karşısındakinin terörist de olsa ona asla zarar vermeyeceği mesajı verilir ve gerekçe olarak "*benim senden bir farkım var çünkü ben insanım*" cümlesi dile getirilir. Askerin insanlığından kaynaklandığı ve bu özelliğiyle kendisini teröristlerden ayıran en önemli özellik olduğu anlatılmak istenir.

2.4.2.2.5. Örnekler ve Açıklamalar

Kaan: *Albayım ne düşünüyorsunuz?*

Albay: *Bir şey düşünmüyorum Kaan. Sadece utanç hissi. Bir asker olarak utanç sadece bu. **Bizi şeytanın aklına gelmeyecek oyunlarla buraya tıkanlar şimdi devletin ta kendisine karşı saldırdı.***

Darbenin gerçekleştiren askerlerin yanı sıra FETÖ'yle ilişkisi olmayan bir askerin dilinden "utanç hissi" ifadesi askerin içinde meydana gelen bir ikilik olduğunu bir tarafın bu eylemleri gerçekleştirirken bir tarafın da bundan rahatsız olduğu açıklanmıştır. Ayrıca cezaevindeki bir albayın "bizi buraya tıkanlar şimdi devletin ta kendisine karşı saldırdı" cümlesinde konuşması darbeden önce darbeye karşı gelme ihtimali olan askerlerin bir şekilde oyuna getirilerek cezaevine atıldığı gösterilmektedir.

Bu adamlar asker falan değil. **Kendi halkını bombalayan adam** asker değil teröristtir.

Darbeyi gerçekleştiren askerler terörist olarak tanımlanmıştır. Gerekçe olarak da darbe günü sivil halkın bombalanması gösterilmiştir. 15 Temmuz darbe girişiminden sonra da, medyada yer alan bazı haberlerde hükümete ait benzer söylemler bulunmaktadır. Örneğin, Akşam Gazetesinin 16 Temmuz 2016 tarihli gazetesinde yer alan habere göre Eski Genelkurmay Başkanı emekli Orgeneral Başbuğ, darbe girişimine sert tepki göstererek, **"Bunları yapan Türk askeri değil, terörist... Darbe girişiminde bulunanların paralel devlet yapılanması"** olduğunu söylemiştir. Gazetede yer alan haberle dizideki söylem benzemektedir.

Kopuz: *Biz Bozok Yüzbaşı, biz subaylar kişisel meselelerimizi askeri mesleğimizle asla birbirine karıştırmayız ya da karıştırmamamız gerekir...*

Türk askerinin diğerlerinden farkı gösterilmeye çalışılmıştır. Yaşanan olaylar ne kadar kötü olursa olsun Türk askerinin görevini kişisel meseleleri için hiç bir zaman kullanmayacağı mesajı verilmektedir.

*Çok çatışma gördüm çok savaş gördüm. Savaş ne demek? İnsan canı kan, havada uçuşsan mermiler şarapneller, patlayan mayınlar, havan topları, roketler, kopan uzuvlar, hiç dinmeyen kan, ve vücuttan çıkan her şey, her şey! Ama bunca yıllık savaş tecrübemde sadece iki kere midem ağzıma geldi kusmak istedim. Biri bu. Diğeri ise **1993 Mayıs' ı Elazığ- Bingöl hattı**. 33 silahsız masum er kurşuna dizildi. Silahsızdılar, ne tüfekleri ne tabancaları ne süngüleri tırnak makasları bile yoktu. Üzerlerinde tek bir mermi bile yoktu. Ama hepsinin bedeninden ellişer mermi çıktı. Elli mermi, tek bir şehit naaşında elli mermi sayıldı. İş Mehmetçiğe gelince hesap biter. Hesap bitmezse açık yara kanamaya devam eder.*

Kopuz'un bu konuşmasında 'onlarla' ilgili olumsuzluklar örnek olaylar gösterilerek izleyicilere gösterilmeye çalışılmıştır. Kopuz "*iki kere midem ağzıma geldi kusmak istedim*" cümlesinde iki tane örnek olaydan bahsedecektir. Kusmak istedim ifadesiyle olayların ne derece iğrenç olduğu mesajı verilmek istenmiştir. 1993 te yaşanan 33 askerin hayatını kaybettiği terör saldırısı ikincisi ise dizideki terör saldırısıdır. Burada verilmek istenen diğer bir mesaj da dizide yaşanan olayların gerçeği temsil ettiğidir.

2.4.2.2.6. Kanıt Gösterme

Kopuz: "*Biliyorum komutanım ama bunun bir önemi yok. Kemal Paşa, Samsun'dan İzmir'e kadar boynunda idam fermanıyla yürüdü. Bizimki onun yanında ne ki?*"

Görevinden alınarak tutuklanan Yüzbaşı Kopuz, darbeden sonra cezaevinden çıkartılarak mesleğine geri çağırılır. komutanıyla konuşurken geçmişten bir örnek vererek kanıt gösterir. Kendi tutuklanma süreci, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı yıllarında yaşadıklarına benzetilir ve bu durum kanıt olarak gösterilir.

"*Biz ilkokuldayken Nene Hatun diye bir şey okumuştuk Hatice.*"

Komutan'ın eşine anlatacakları tarihe geçmiş bir şahsiyet olan Nene Hatun kanıt gösterilerek vurgulanır.

2.4.2.3. Milliyetçilik ve Dini Unsurlar İçeren Söylemler

"*Allahım! Sana Yesevi'nin duasıyla sesleniyorum. Sana Yunus'un sesiyle sesleniyorum. Sana Hacı Bektaş'ın nefesiyle sesleniyorum. Ey ümitsizlerin ümidi!*

Sana şehit dedelerimin seslendiği gibi sesleniyorum. Bana ölümü kolay kıl. Vatan sağ olsun. Türk milleti var olsun.

Türk askeri tarafından ‘Allahım!’ şeklindeki sesleniş askerin dua ettiğini göstermektedir. Duada milliyetçilik ve dini öğelerin bir arada kullanılmıştır. Dua edilmektedir. Bu cümleler dini öğelere sıklıkla yer verildiği görülmektedir. Yesevi, Yunus, Hacı Bektaş hem Türk İslam Tarihi içinde adı geçen önemli karakterlerdir. Komutanın ağzından bu karakterlerin isminin geçmesiyle izleyicilerin hem milliyetçilik duygularına hem de dini duygularına seslenilmektedir. “Şehit dedelerimin sesiyle sesleniyorum” cümlesinden sonra gelen cümlelerde yine dua nitelikli bir seslenişle Türk milletinin dedelerinin de Müslümanlar olduğu ve dualar ettiği vurgulanmıştır. Vatan sağ olsun Türk milleti var olsun cümlelerinde yine vatan millet gibi milliyetçilikle ilgili kavramlara yer verilmiştir.

Terörist: *Allahu Ekber*

Dayı: *Yaradanımın güzel esması senin gibi katilin ağzına hiç yakışmıyor.*

Sınır ötesinde girilen bir çatışmada, teröristin ölürken Allahu Ekber diyerek bağırması, dünya basınına kendilerini Müslüman olarak ilan edip teröre hizmet edenleri temsil etmektedir. Dayı'nın ifadesiyle, onların gerçek Müslümanlar olmadığı mesajı verilmektedir. İzleyicilerin, medyada kendilerini İslama hizmet ediyormuş gibi gösteren teröristlerle, gerçek Müslümanlar arasındaki ayrımı yapmasına dikkat çekilmektedir.

Aslı: Yine bir asker ölmüş.

Kubilay: **Şehit** olmuş Aslı Hanım

Aslı: Efendim

Kubilay: Asker dediniz ya. Şehit olmuş efendim

Aslı: Ben ne dedim?

Kubilay: Öldü dediniz ya

Bu diyalogda İslam dininde önemli bir yeri olan şehitlik kavramına değinilmiştir. Burada Aslı ile Kağan arasındaki düşünce farkı Aslı'nın askerlere şehit değil de öldü demesi arasında fark bulmamasını söylemesiyle gösterilmeye çalışılır. “Şehit” kelimesi, vatanlarını, can, mal ve namuslarını korumak için savaşıırken düşmanlar tarafından öldürülen akıllı ve ergen müminlere verilen bir unvandır. Türk askerinin farkı,

Müslüman olmasıyla ilişkilendirilerek, ölümünün İslam dinine göre diğer ölümlerden farklı olduğuna vurgu yapılmıştır.

2.4.2.4. Gündemle İlgili Söylemler

Gardiyan: *Bu bir kalkışma girişimi albayım. İstanbul , Ankara her yer bombalanıyor. Müdür yardımcısı, jandarma komutanı hepsi diken üstünde.*

Komutanın annesi ve kız kardeşi televizyon izlerken görünür. Ekranda ülkede darbe olduğuna dair görüntüler vardır. Sonraki görüntüde hapisane görünür. Darbeyi öğrenen mahkûmlar cezaevinde isyan çıkartmaya çalışırlar. Dizinin ilk bölümünde yer alan bu görüntüde canlandırılan darbe sahnesi, 15 Temmuz'da gerçekleştirilen darbedir. "İstanbul, Ankara her yer bombalanıyor" cümlesi darbecilerin kendi ülkesini bombaladığı söylenerek, 15 Temmuz'da yaşananlar dizinin bu sahnesi aracılığıyla tekrar hatırlatılmaya çalışılmıştır.

Biz ilkokuldayken Nene Hatun diye bir şey okumuştuk Hatice. Bu Erzurumlu Nene Hatun, düşman Erzurum'a girince, o zaman üç aylık bebeği var bebeğini beşiğinden kucaklayıp demiş ki seni bana veren Allah'tır. Ben de seni Allah'a emanet ediyorum. Bunu demiş bebeğini öylece bırakmış beşiğinde sonra eline ne geçerse kazma kürek nacak düşmanla savaşmaya gitmiş.

Dizinin bu sahnesinde Kurtuluş Savaşı yıllarında kahramanlık yapan önemli bir kadın kahraman Nene Hatun'dan bahsedilmektedir. Kurtuluş savaşı yıllarından verilen örnekle darbe girişimi arasında benzerlik kurulmaya çalışılmıştır. Darbede canı pahasına darbecilerle mücadeleye giren halkla, Türk Tarihinden Nene Hatun gibi şahsiyetler arasında ilişki kurulmuştur.

Şehitlerimiz var Kopuz. Sivil halka ateş açtılar. Asker, polis, sivil kimi buldularsa üstlerine bomba yağdırdılar.

Bu sahnede onlar diye kastedilen 15 Temmuz 2016 yılındaki darbeyi gerçekleştirenlerdir. Zaten görüntülerde de 15 temmuz darbesi canlandırılmıştır. Dizinin ilk bölümünde yer alan bu diyalog darbeden sonra milliyetçilik söyleminin yeniden üretildiğini yani medyada yer alan söylemlerin ülkenin siyasal gündemine bağlı olarak şekillenebildiğini kanıtlamaktadır. Zira dizinin ilk bölümündeki darbeyle ilgili söylemin benzeri Hürriyet gazetesinin 21 ağustos 2016 tarihli gazetesinde, "*15 Temmuz darbe girişimi gecesini aralarında Cumhurbaşkanlığı Sarayı ve TBMM'nin de bulunduğu 6 kritik noktaya 13 bomba atıldığı belirlendi.*" şeklinde yer almıştır. Darbenin gerçekleştiği sahnede, gerçek görüntüler kullanılarak sivil veya asker fark etmeden insanların bombalandığı dizi aracılığıyla izleyicilere hatırlatılmaya çalışılmıştır.

Terörist: Albay! Benim silahımı elimden alabilirsin ama ben politikamı yaparım burada da yaparım zindanda da yaparım benim gücümü elimden alamazsın

Kopuz: Ne gücü lan? Benim aslanlarımdan ancak etek giyerek kaçabildiğin güçten mi bahsediyorsun sen?

Güçten bahseden teröriste askerin verdiği cevapta yine gündemdeki haberlerde karşılaştığımız bir ifadeye tanık olunur. 05 Şubat 2018 tarihli TRTHaber internet sitesindeki haberde "*Afrin'de teröristler etek giyip sivil halk görüntüsü veriyor*" başlıklı haberde *Milli Savunma Bakanı Nurettin Canikli, Zeytin Dalı Operasyonu'nda sivil kayıp haberlerinin gerçeği yansıtmadığını, terör örgütünün algı operasyonu yaptığını vurguladı* şeklinde bir haber yer almıştır. Dizinin bu sahnesinde geçen diyalog söz konusu haberlere gönderme yapılmış teröristin gücü haberlerde de karşılaştığımız gibi etek giyerek kaçmalarına vurgu yapılarak aslında korkak oldukları kanıt gösterilerek anlatılmaya çalışılmıştır.

Kopuz: Bayram Bayat malum davadan meslekten atılmış. Astsubaylar Emre Durmuş ve Galip Aydın onlar da aynı davadan ihraç görünüyor.

Komutan: Kopuz! Hiç kimse size kusura bakmayın bile demeyecek biliyorsun değil mi?

Kopuz: Biliyorum komutanım ama bunun bir önemi yok. Kemal Paşa, Samsun'dan İzmir'e kadar boynunda idam fermanıyla yürüdü. Bizimki onun yanında ne ki?

Darbeden sonra Albay Kopuz cezaevinden çıkarılır ve görevine döner. Komutanıyla Kopuz arasında geçen konuşmada Kopuz gibi başka isimlerin de askeriye'den ihraç edildiği belirtilir. Subayların ihraç edildiği davanın adı verilmeden “aynı davadan” diye ifade edilir. Burada bahsi geçen dava ile ima edilen darbeden önce Türkiye’de gerçekleştirilen Ergenekon Davası’dır.

Eee nedir planın heval

Öyle şeyler yapacağım ki çocuklarını askere gönderemeyecekler!

Teröristin “gönderemeyecekler” diye kast ettiği gizli özne Türk halkıdır. Burada vurgulanmak istenen Türklerin çocuklarını çalgılı çengili şenliklerle severek isteyerek askere göndermesidir. Terörist yapacağı eylemlerle Türk halkının çocuklarını askere göndermesinden korkacakları ve eskisi gibi isteyerek gönderemeyecekleri dile getirilir. Sonraki görüntüde bu söyleme cevap niteliğindedir. Ekranda şenliklerle Türklerde bir gelenek halini almış askere yollama görüntüleri gösterilir. Bir yandan da aşağıdaki dizeler seslendirilir.

Karşiki dağlar virane dağlar kimin için ağlar bizim için ağlar

Biz kimiz? Komandolar biz kimiz komandolar biz kimiz komandolar

En büyük asker bizim asker!

Teröristin çocuklarını askere gönderemeyecekler dediği sahneden sonra gösterilen bu sahne bu düşünceye sahip olanlara cevap verilmesi amaçlanmıştır. Türklerin hiçbir zaman terör örgütü karşısında korkmayacağına dair bir sahnedir. Mesaj izleyenleri etkileyecek coşkulu bir sahneyle verilerek amaca ulaşılma istenmiştir..

Bu herifler Suriye'ye girerse biz de gireceğiz. Yön değiştirirlerse biz de değiştireceğiz. Bu herifler cehennemin dibine de gitse onları kovalayacağız. Ta ki Mehmetçiğe kurşun sıkan o el kökünden kopana kadar kovalayacağız! Anlaşıldı mı? Mehmetçiğe bunu yapanlar el cehennemin dibine girmediyse durmak yok, uyumak yok, yemek yok, sabır yok, acımak yok anlaşıldı mı?

“Bu herifler Suriye’ye girerse biz de gireceğiz.” İfadesinde yine güncel siyasetle ilgili olaylara değinilmiştir. CNNTURK internet sitesinin 17 Ekim 2017 tarihli sayfasında “İdlib operasyonu başladı. Özgür Suriye Ordusu'na bağlı grup İdlib'e girdi. Türk Silahlı Kuvvetleri de sınıra takviye birliklerini gönderdi. Operasyon için bekleyiş başladı.” şeklinde dizideki söylemi kanıtlayan haber yer almıştır. Diyalogda geçen cümlelerin yüklemelerindeki birinci çoğul gelecek zaman ekinde bir kararlılık dikkat çekmektedir. "gireceğiz, değiştireceğiz, kovalayacağız" gibi yüklemelerde izleyicilere askerin terörle mücadele konusundaki kararlılığı aktarılmaya çalışılmıştır. İzleyiciler, dizinin yayınlandığı tarihlerde yoğun bir şekilde terör olayları haberleriyle karşılaştığından, dizide verilen mesajlarda güçlü, kararlı bir ordu imajı çizilmeye çalışılmıştır. Verilen mesajlarda izleyiciye güven vermek amaçlanmaktadır.

Ben öyle dedim durmayacaklar, yürüyecekler, bacaklarının her damarında kurşun akana kadar yürüyecekler. Odlarının burunları kan dolana kadar, tırnakları yerinden oynayana kadar yürüyecekler. Fazla durmayacaklar haa. Sade matarayı doldurmak için, bir de soğuk peksimetle ton balığı yemek için ayakta beş dakika mola o kadar. Sonra yürüyecekler. Uçaklar helikopterler çalışacak İHA'lar çalışacak. Onların elinden iblis olsa kaçamaz biliyor musun kardeşim. kaçamaz! kamufler olacaklar kayayla kaya, ağaçla ağaç, kumla kum, toprakla toprak olacaklar. Sonunda onları

bulacaklar. İşte birader cenabı hakkın yeryüzünde bir kırbağı varsa o da budur. Onları bulacaklar binecekler tepelerine. Biz intikam istemeyiz dedik ama onlar kılıcı çekecek. Artık fırtına mı dersin, boran mı dersin, şimşek mi dersin. O er meydanı gardaş onları orda görmeli. İşte o gün senin hesabının görüldüğü defterin kapandığı gün sen rahat uyu benim güzel kardeşim onlar senin hesabını görecektir onlar o defteri dürecek.

Ekrana kılıç timinin terör saldırısını gerçekleştiren teröristi dağ bayır aradığı sahne gösterilir. Bu sahnede yukarıdaki metin dış ses tarafından seslendirilmiştir. Metin görüntüleri destekleyen bir nitelikte olup Türk askerinin mücadelesi dramatikleştirilerek anlatılmıştır. İlk cümlelerde askerin kararlılığı izleyicilere aktarılmaya çalışılmıştır. Zaten cümleler kesin yargı içeren yürüyecekler, durmayacaklar, bulacaklar binecekler gibi yüklemelerden oluşmuştur.

Şehit olan askerlerden sonra kılıç timi şehit olan askerlerin intikamını almak için çatışmaya giderek iki teröristi sağ ele geçirir ve karargaha getirir. Başına çuval geçirilmiş teröristlerin getirildiği ilk sahnede komando marşı okunur.

"Korku nedir bilmeyiz, biz dağların erleri; yuva yaptık göklere, baş döndüren yerlere; engel tanımaz aşarız, yüce engin dağları; el verir uzanırız mor siyah bulutlara. Ben Türk komandosuyum, düşmanı çelik pençemle ezerim; her yerde ben varım, havada, karada, denizde, çölde, çatakta ve bataкта; Her zaman ve her yerde, hazır; daima hazır; kim: komando, kim: komando, kim: komando, olamazsın: yahh, olamazsın: yahh!, komando: Allah!; Allah komandoyu korusun."

Komando andı, komandoların bir operasyona giderken, ya da operasyon sonrası zaferlerde, tüfekler yüksek tutuşta iken yapılan anddır. AA'nın 18.03.2018 tarihli "Mehmetçik'ten Afrin'de 'komando andı' haberine göre Türk Silahlı Kuvvetleri ile Özgür Suriye Ordusu'nun Afrin merkezini tümüyle ele geçirmesinin ardından, Mehmetçik, ilçe merkezinde komando andı okudu. Aynı konulu haber başka gazetelerde de yer almıştır. Ayrıca 2008 tarihinde de komando andıyla ilgili "*Komando Andı' Kuzey Irak dağlarında yankılanıyor...*" başlıklı haber yer almıştır. Haberin devam eden kısmında komando andıyla ilgili şu bilgilere yer verilmiştir: *Askeri literatürde*

'Komando andı' olarak bilinen bu satırlar, son derece elverişsiz hava ve arazi şartlarında terörle mücadele eden Mehmetçikler tarafından operasyona çıkılmadan önce bağırarak ezbere okunuyor. Komando andı tim veya takım komutanı, ya da onun uygun gördüğü bir askerin yönetiminde hep bir ağızdan okunduktan sonra operasyon görevine çıkılıyor. 'Yüksek tutuş' adı verilen silah tutma vaziyetinde okunan Komando andı, Mehmetçiklerin gücüne güç katıyor. Bu motivasyonla dağa çıkan komandolar, teröristlere göz açtırmıyor. Komando andı, askerliğini komando olarak yapan Mehmetçiklerin deyim yerindeyse 'yürümeyi dahi öğrenmeden' hafızalarına kazıdıkları şiirsel bir yazı. Komando eğitim birliklerinde ve kıtalarda her köşeye kazınan komando andı, askerler tarafından ezbere bilinir. Sözkonusu andın dizelerinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin gözbebeği komandoların, her türlü arazi ve hava şartlarında yılmadan, çetin şartlar altında, korkusuzca görevini ifa edebileceği anlatılıyor. Komandoların özelliklerinin anlatıldığı bu satırlar, ülkeyi korumak için ihtiyaç halinde canını feda etmeye hazır bulunan komandolar için 'Allah komandoyu korusun' duası ile sona eriyor. Komando andı, ilgili askeri eğitim birlikleri ve kıtalarda, askerlik süresince, eğitimlerde, ictima başlangıçlarında, operasyon öncesinde, intikal esnasında ve tatbikatlarda komandolar tarafından hep bir ağızdan bağırarak okunur. Bu uygulama komando birliklerinde geleneksel hale gelmiştir.

2.4.3. Söz Dizisi Çözümlemesi

2.4.3.1. Dizinin Konusu

Söz dizisi Genel Kurmay Başkanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı iş birliği ile gerçekleştirilen, bir "Özel Kuvvet Timi'nin" hikâyesini konu alıyor. Başrolde üstegmen ve tim komutanı Yavuz rolünü oyuncu Tolga Sarıtaş, özel timin diğer mensuplarını, Atakan Arslan, Burak Sevinç, Görkem Sevindik, Mustafa Yıldızan, Eren Vurdem, Aytaç Şaşmaz, Mehmet Ali Karakuş, Doğukan Polat, Volkan Uygun, Oktay Samurkaş canlandırıyor.

Dizinin ilk bölümünde İstanbul'daki bir alışveriş merkezinde yaşanan canlı bomba saldırısı canlandırılmıştır. Bu sırada, dizinin başrol oyuncusu Yavuz Komutan ve nişanlısı da alışveriş merkezinde bulunmaktadır. Yavuz canlı bomba saldırısında nişanlısını kaybeder. Dizinin ana konusu bu avm saldırısı etrafında şekillenmektedir. Alışveriş merkezi saldırısında yakalanan yaralı teröristin yakalanması sonucunda

komutanın kızı Nazlı'yı rehin alırlar Daha sonra Yavuz'un komutanın kızı kaçırlır ve karşılığında rehin teröristin serbest bırakılmasını isterler.

Yaşanan alışveriş saldırısı sonrasında bu saldırının sorumlusu olan Çolak kod adlı teröristin yakalanması için özel kuvvetler komutanlığı bünyesinde özel kuvvet timi oluşturulur. Özel kuvvet timine seçilecek olan askerler büyük bir özenle seçilecektir. Dizinin ana konusu Çolak'la bu tim arasında geçen mücadeleleri anlatmaktadır.

Dizinin büyük çoğunluğu Karabayır denilen bir yerde geçmektedir. Çolak örgütün Karabayır sorumlusudur ve aynı zamanda Türkiye'nin dostu gibi görünen ülkelerin yetkilileriyle de iletişim halindedir. Çolak, eylemlerini Büyük Bey diye hitap edilen birinden emir alarak gerçekleştirmektedir. 'Büyük Bey' diye hitap edilen karakter Türkiye'nin dostu gibi görünen büyük bir ülkenin büyükelçisini temsil etmektedir. Amacı örgütün Karabayır sorumlusu olan Çolak'ı yakalamak olan özel kuvvet timi oluşturularak Karabayır'a gönderilir ve Çolak'ı yakalamak için girdikleri mücadelede bu timin başından geçenler anlatılmaktadır.

2.4.3.2. Milliyetçilik İçeren Söylemler

2.4.3.2.1. Aktörler

Bizler bu ülkedeki bütün vatandaşların hizmetindeyiz. Edirne'deki Bakkal Mehmet Efendi'nin hizmetindeyiz, Ağrı'daki Çoban Halil'in hizmetindeyiz. Hatay'daki Fatma Nine'nin hizmetindeyiz. Trabzon'da, Van'da, Ankara'da, İzmir'de, İstanbul'da her yerde ve her saniye bütün vatandaşların hizmetindeyiz. Unutmayın sizler canlarınızı feda etmekten korkmadığınız için o insanlar rahat uyuyorlar. Anlaşıldı mı?...

Terör örgütü yakalanan teröristi geri almak için Yarbay Erdem Komutan'ın kızını kaçırmak için kamera görüntülerini askere yollar ve rehini geri ister. Taburdaki askerlere bir konuşma yapan komutan askerlere “bizler” diye hitap ederek “biz kimiz, neye hizmet ederiz, ne iş yaparız?” sorularının cevabını vererek dizinin başkahramanı olan Türk askerini detaylı olarak tanımlar. "bizler" diye bahsettiği Türk askerinin amacı, görevi hakkında bilgi verilir. Türkiye'nin doğusundan batısına kadar değişik şehirlerinden örnekler verilerek vatandaşlar arasında ayrım yapılmadan herkesin hizmetinde oldukları vurgulanır. Ayrıca bakkal Mehmet, çoban Halil, Fatma nine gibi isimler devletin vatandaşları arasında sınıf ayrımı yapmadığı bakkalından çobanına kadar tüm vatandaşlarına aynı seviyede yaklaştığı gösterilmeye çalışılmıştır. Yaşanan

terör olaylarında hayatını kaybeden askerlerin yine vatandaşlara hizmet etmek için gerektiğinde hayatlarını feda ettikleri “*Unutmayın sizler canlarınızı feda etmekten korkmadığınız için o insanlar rahat uyuyorlar*” cümlesiyle vurgulanmıştır. Türk askerinin gerektiğinde Türkiye’de yaşayan tüm vatandaşlar için korkmadan can verdiği ve bu sayede de Türkiye’nin her köşesinde yaşayan vatandaşların rahat uyudukları ifade edilmiştir.

Komutan: ***Bu hainlerin anlaması gereken bir şey var. Sonucu ne olursa olsun bu devlet teröristlerle pazarlık yapmaz. Onurunu, şerefini ayaklar altına almaz. Bunu da başaracak olan bu ülkenin aslanları olan sizlersiniz.***

Dizinin baş aktörü bir tarafta Türkiye diğer taraftan terör örgütleridir. Dizinin ana konusu terör örgütü ve Türk askeri arasında geçen mücadeledir. İlk sahnelerde bu aktörlerin tanımlandığı diyaloglara sık sık yer verilmektedir. “bu hainler” ifadesi izleyicilerin de bu konuda hemfikir olduğu düşünülerek teröristler için kullanılmıştır. Öncesinde izleyiciye başka bir bilgi verilmemesine rağmen teröristler “bu hainler” işaret edilmiştir. Buradan da anlaşıldığı üzere hainler ifadesiyle herkesin aklına teröristlerin kolaylıkla gelmiştir. Teröristler tarafından Erdem komutan’ın kızı kaçırılmış ve kamera görüntüleri çekilerek karargaha gönderilmiştir. Komutanın askerlere seslenirken “bu ***devlet teröristlerle pazarlık yapmaz***” cümlesindeki bu devlet Türk devleti anlaşılmaktadır. Kaçırılan kız, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir komutanının kızı bile olsa devletin asla örgütle iletişim kurması, pazarlık yapması, anlaşma sağlamasının söz konusu olamayacağı vurgusu yapılmıştır. Zaman zaman yaşanan terör olaylarında PKK terör örgütünün sivil veya asker Türk vatandaşlarını kaçırdığı görülmektedir. Aslında dizinin bu sahnesiyle böyle bir durumda insanların aklında oluşacak soru işaretlerine bir gönderme yapılmıştır. Terör örgütüyle pazarlık yapmak demek devletin onurunun şerefine ayaklar altına alınacağı anlamına geldiği belirtilmiştir.

Erdem Komutan: *Arkadaşımızı şehit eden bu şerefsizin kod adı Çolak. Bu topraklarda lenk lenk diye tanınıyor. Alışveriş merkezi saldırısını da bu yaptı. Sizleri bu yüzden topladık. Bize bu adamı getireceksiniz. Bu adam bize ve Türk adaletine hesap verecek. Bunları da siz yapacaksınız.*

Yavuz Komutan: *Bu adamın hikayesi nedir komutanım. Arkasında kim var?*

Erdem Komutan: *neden ilk bu soruyu sordun?*

Yavuz Komutan: ***Terör örgütleri dünyanın en pahalı oyuncakları. Bizim başımıza musallat olduğuna göre arkasında da bizi çok seven dostlarımız vardır tahmin ettiğim gibi.***

Bu sahnede dizinin baş aktörlerinden biri olan terör örgütü ve örgütün Karabayır sorumlusu Çolak'la ilgili bilgi verilmiştir. Çolak ismiyle oluşturulan karakter, terör örgütünün yabancı ülkelerle de işbirliği içerisinde olan örgüt içinde önemli bir yere sahip olan bir teröristi temsil etmektedir. Bölgede olan bitenler Çolak'ın bilgisi dâhilinde gerçekleştirilmektedir. Dizinin ilk bölümünde gerçekleşen Alışveriş merkezi saldırısının arkasında da Çolak'ın ismi vardır. Kurulan bu özel kuvvet timinin amacı Çolak'ı yakalamaktır.

Komutanın time "*Bize bu adamı getireceksiniz. Bu adam bize ve Türk adaletine hesap verecek. Bunları da siz yapacaksınız.*" diye seslenmesi izleyiciye terör olaylarının sorumlularının mutlaka cezasını çektiği veya çekeceği mesajını vermektedir. 'getireceksiniz', 'verecek', 'yapacak' gibi emir kipi barındıran cümlelerle devletin terör karşısındaki kendine güveni ve kararlılığı işaret edilmektedir.

Yavuz'un komutanına "bu adamın arkasında kim var?" diye sorması, bu kadar büyük saldırı planlarını bir teröristin tek başına yapamayacağı ve bunun arkasında mutlaka başka güçlerin olduğu fikrinin akıllara gelmesinin kaçınılmaz olduğunun göstergesidir. Arkasında büyük bir güç olmadan hiçbir terör örgütünün ayakta kalamayacağını, ayakta kalabilmek için çok büyük bir maddi güce ihtiyacı olduğu ve arkasında mutlaka büyük devletlerin gücü olduğu "*terör örgütü dünyanın en pahalı oyuncakları*" ifadesiyle de gösterilmiştir. Terör örgütünün arkasındaki güç, isim verilmeden, bize dost gibi görünen devletler olarak tanımlanmıştır.

“Sen sadece bir maşasın Çolak. Güya senin gibileri üzerimize salıp boyun eğdireceklerini sanıyorlar. Şehirlerimizde bombalar patlayınca altımıza yapacağımızı sanıyorlar.”

Çolak dizi boyunca eylemlerini birilerinden emir alarak her adımını birileriyle telefonda görüşerek gerçekleştirmektedir. Dizinin farklı bölümlerinde terör örgütlerinin başında büyük devletler olmadıkça ayakta duramayacakları sık sık gösterilmektedir. Bu sahnede de "maşasın" ifadesiyle bu duruma gönderme yapılmıştır. “Boyun eğdireceklerini sanıyorlar” cümlesinde ise yine üçüncü çoğul şahıs “onlar” ifadesi kullanılmış ve yaptıkları eylemler küçük görülmüştür.

2.4.3.2.2. Tanım

Komutan: *Bunun ne olduğunu biliyor musun?(bayrak)*

Yavuz: *Uğruna yaşadığım her şey.*

Ama sen sırf bu bayrağı göğsünde taşıdın diye o çoluk çocuk katilleri gibi davranamazsın. Davranmayacaksın!

Avm saldırısında nişanlısını kaybeden Yavuz, bu saldırının faillerinden birini bir rehin eylemi sırasında intikamına yenik düşerek öldüren Yavuz, komutanı tarafından sorguya çekilir. Dizinin bu sahnesinde Komutan asker üniformasının üstünde bulunan Türk bayrağı rozetini masaya bırakır ve Türk bayrağından bahsederken "uğruna yaşadığım her şey" şeklinde tanımlama yapar. Bu ifadede izleyiciye, bayrağın Türk milleti için ne denli önemli olduğu mesajı verilmeye çalışılır.

*Komutan: Ne işe yaradığını biliyor musun? Ben söyleyeyim. **Mezhebi, ırkı, rengi** ne olursa olsun, hepimizi bir arada tutmaya yarar. Her sabah uyandığımızda hala **özgür** insanlar olduğumuz için şükretmeye yarar. Hala **uğruna can verecek** bir sürü şeyimiz olduğunu hatırlatmaya yarar. Bu **bayrak** en tepede dalgalansın diye yüz binlerce verdiğimiz şehitleri hatırlatmaya yarar ve hepsinden önemlisi seni vicdanlı, adaletli, hukuka inanan bir asker yapmaya yarar.*

Yine aynı sahnede Erdem komutan sözlerine bayrağın ne işe yaradığını sıralayarak devam eder. “*Mezhep, ırk, renk ayrımı yapmadan*” cümlesinde Türkiye’de yaşanan terör olayları yüzünden ortaya çıkan Kürt Türk ayrımına atıfta bulunulmuştur. Bayrak sayesinde insanların yıllarca ayırım yapmadan aynı çatı altında yaşadığı belirtilmiştir. İkinci olarak bayrağın varlığının özgürlük sebebi olduğu, bayrak uğruna gerektiğinde can verilebileceği vurgulanmıştır.

*Ama sen sırf bu **bayrağı** göğsünde taşıdın diye **o çoluk çocuk katilleri** gibi davranamazsın. Davranmayacaksın!*

Yavuz’un kendi intikamı uğruna hareket etmesi üzerine burada Türk askerinin, görevini hiçbir zaman kendi kişisel çıkarları için kullanamayacağı, komutanı tarafından üniforma ve üstündeki bayrak simgesi üzerinden anlatılır. Yavuz’un intikam uğruna canlı ele geçirebileceği bir teröristi öldürmesi üzerine askerin kişisel üniformasında bu bayrağı taşıdığı ve hiçbir zaman kişisel davranamayacağı Yavuz’un yaptığı bir yanlışla açıklanmıştır. Bu yanlışla, Türk askeriyle teröristler arasındaki fark da yine “onlar” la ilgili olumsuzluk içeren “*o çoluk çocuk katilleri gibi davranamazsın*” ifadesinde kıyaslanarak gösterilmeye çalışılmıştır.

Terörist: *Kimsin lan sen?*

Yavuz: *Bu **bayrağın sevdalısı**. Bak beni iyi dinle. **Bu bayrağa dil uzatanın dilini keserim**. Anladın mı beni?*

Türk askerini kendini tanımlarken bayrağın sevdalısı diye tanıtarak askerle ilgili bilgi verilir. Askerin bayrağa olan bakış açısı, bayrağın değeri ve kutsallığına vurgu yapılır.

2.4.3.2.3. İmalar

*Merhaba Çolak. **Büyük Bey** senle acil olarak görüşmek istiyor.*

Çolak'ın yapmış olduğu eylemlerle ilgili sık sık iletişime geçen kadın, başka bir devletin yetkilisi adına Çolak'la iletişim kurmaktadır. Çolak bir tek onunla iletişime geçen Büyük Bey'den emir almaktadır. Konuşmada geçen "*büyük bey*" ifadesinde bir ima vardır. Büyük Bey karakteri yabancı bir devletin büyükelçisini temsil etmektedir. Bu sahnede, terör örgütünün başka ülkelerden komut alarak hareket ettiği, tek başına bağımsız bir hareket olmadığı ima edilmektedir. Dizide terör örgütünün yabancılardan emir alarak eylemler yaptığı sık sık sahnelenmektedir.

Kadın: **Büyük Bey** önümüzdeki hafta bir adam gönderecek sana. Çok büyük iş. **Türk devletine** vermek istediğimiz ufak bir mesaj var.

Çolak: Güzel. Benim de ihtiyaçlarım var.

Kadın: Gönderdiğimiz adamla konuşursun.

Çolak: Anlaştık.

Yabancı temsilcinin "*Türk devletine vermek istediğimiz ufak bir mesaj var.*" cümlesinde terör eylemlerinin yabancı devletlerden emir alınarak gerçekleştirdiği ve bu eylemlerinin de amacının Türkiye'ye bir mesaj vermek, korkutmak, gözdağı vermek olduğu anlatılmaya çalışılmıştır.

Çolak'ın "*ihtiyaçlarım*" ifadesiyle kastettiği şey terör örgütünün kullandığı silah, bomba vs gibi savaş teçhizatlarıdır. Bu konuşmadan, örgütün bu ihtiyaçlarının başka ülkeler tarafından karşılandığına gönderme yapılmıştır.

Bahar'ın annesi: *Bahar sen buraya ait değilsin.*

Bahar: *Öyle mi? Burası Türkiye değil mi? Burda uzaylılar mı yaşıyor?*

Bu sahnede "bura" ifadesiyle Türkiye'nin doğusu kastedilmektedir. İstanbul'da doktor olan Bahar'ın annesi Yavuz komutanın peşinden Karabayı'ya gelen kızını almaya gelir. Annesi Bahar'a "*Bahar sen buraya ait değilsin.*" diyerek ülkenin batısında yaşayanlarda doğu uzak başka bir ülke gibi düşünüldüğü gösterilir. Bahar'ın burada doktorluk yapmak için gönüllü olması ve bunun için annesiyle karşı karşıya gelmesi aslında gidip gördükten sonra ülkenin doğusu ve batısı arasında fark olmadığını, terör olaylarının doğu batı ayrımının olmadığı burada yaşayanların da diğer bölgelerde

yaşayanlardan farklı olmadığı vurgulanır. Medyada doğuda sürekli terör olayları ve şehit asker haberlerinin yer almasıyla insanların zihninde doğunun tehlikeli bir bölge olduğu algısı mevcuttur. Dizinin bu sahnesinde mevcut algı yıkılmaya çalışmaktadır. Bu algıya sahip olanları Bahar'ın İstanbul'dan gelen doktor annesi temsil etmektedir. Kızına sen buraya ait değilsin diyerek temsil ettiği insanların düşüncesini göstermektedir. Bahar ise Türkiye'nin doğusu batı fark etmeden aynı ülke olduğunu gerektiği zaman her yerde görev yapılabileceğini düşünen insanları temsil ederek annesi gibi düşünenlere burada uzaylılar mı yaşıyor diye cevap vererek düşüncelerinin anormal olduğunu vurgulamıştır.

2.4.3.2.4. Zıt Anlamlılık

*Siz üzerimize geldikçe **biz** daha çok büyüyüyoruz. Siz her darbe vurduğunuzda **biz** daha da **kenetleniyoruz**, her kan döktüğünüzde **biz** daha da güçleniyoruz. Yani anlayacağın senin o maşanı tutanlar **bizden** her nefret ettiklerinde **biz** birbirimizi daha çok seviyoruz Çolak!*

Görüldüğü gibi düşmanla ilgili olumsuz ifadeler ve bizle ilgili olumlu ifadeler aynı cümlede kullanılarak 'biz'in 'onlar'dan nasıl farklı olduğu zıtlıklarla gösterilmeye çalışılmıştır. Bizle ilgili "büyümek, kenetlenmek, sevmek" gibi olumlu ifadeler, onlarla ilgili “maşa, bomba patlatmak, darbe vurmak, kan dökmek, nefret etmek” gibi olumsuz ifadeler kullanılarak aradaki fark zıt anlamlılık kullanılarak gösterilmiştir. Onların olumsuzluklarının biz'i kötü duruma sokmanın tam tersine biz'i daha da güçlendirdiği, daha fazla birbirine bağlanmayı, sevgiyi, dayanışmayı sağladığı vurgulanmıştır. Benzer bir siz biz ayrımının yapıldığı aşağıdaki söylemde onlarla ilgili olumsuz özellikler detaylı bir şekilde verilmiştir.

Yavuz: Çünkü sizin davanız batıl, haksız. O yüzden başaramıyorsunuz bir türlü. Başaramayacaksınız da. Onurunuz şerefınız uğruna mücadele edeceğiniz bir amacınız yok.

Çolak: Ben olsam çoktan kazığa oturtmuştum sizi

Yavuz: Ben yapmam. Onurum var benim. Silahsız bir adama müdahale etmem ben

Çolak: Ben ederim. Bizimkiler zevkle ederler. Belki çoktan etmişlerdir bile. Sizinkiler ne can çekişiyordur ama şimdi. İnemelerini duyabiliyorum.

Çolak'ın askerler tarafından rehin alındığı sahnede Yavuz'la aralarında geçen yukarıdaki iki diyalogda Türk askeriyle terörist arasındaki farkı zıtlıklarla gösterilmeye çalışılır. "ben olsam çoktan kazığa oturtmuştum sizi" ifadesinde teröristlerin Türk askerinden farkı onların kötü yönü anlatılarak gösterilmiştir. Askerin, "Onurum var benim. Silahsız bir adama müdahale etmem" şeklinde verdiği cevap da ise askerle terörist arasındaki fark Türk askerinin olumlu yönüyle vurgulanmaya çalışılmıştır. Onların olumsuz, bizim ise olumlu yönü gösterilir.

Yavuz: Senle benim aramdaki en önemli fark ne biliyor musun?... benim bir bayrağım var. Türk bayrağı. Senin bir bayrağın yok. Hiç bir zaman da olmayacak da. Bir paçavrayı bayrak sanmaya devam edeceksin.

Askerle terörist arasındaki fark bayrak vurgusu yapılarak anlatılır. Bayrak, ülkeyi temsil eden bir simgedir. Yavuz'un askere "benim bir bayrağım var. Türk bayrağı. Senin bir bayrağın yok. Hiç bir zaman da olmayacak da. " şeklinde seslenmesiyle PKK'nın Türkiye'de kurmaya çalıştığı bir Kürt devleti hayalinin hiçbir zaman gerçek olamayacağı mesajı verilmeye çalışılır. Ayrıca paçavra kelimesiyle de Türkiye'de bir Kürt devleti kurmak isteyenlerin bayrak olarak gördükleri simgenin paçavradan ibaret olduğu ve hiçbir zaman bayrak görevini yerine getirmeyeceği vurgulanır.

Terörist 1: *Bu nedir lan. Bunun ne işi var burada.*

Terörist 2: *Abi valla arabayı çalarken fark etmemişiz.*

Terörist 1: *At şunu. Yok önce tükür öyle at...Ne bakıyorsun öyle. Tükür öyle at. Bizde adettir.*

Yavuz: *Düşmanımızın da olsa **bayrak bayraktır**. Tükürülmez.*

Yavuz Komutan, teröristleri yakalamak için terörist kılığına girmiştir. Yavuz ve üç terörist bir arabaya binerler. Arabanın aynasına asılı bayrağı fark eden terörist, bayrağı kopararak Yavuz'a verir ve üstüne tükürerek camdan dışarı atmasını söyler. Yavuz canını tehlikeye atma riski de olsa bayrağı yere atmaz ve bizi takip ediyorlar diyerek, arkadan takip eden tim ekibini ihbar ederek arbede çıkarır. O çatışma yaşanırken bayrağı cebine saklar. Bu sahnede geçen yukarıdaki diyalogla aktarılmak istenen Türk askerinin bayrağa olan bakış açısıdır. Sahnede verilmek istenen mesajla göre bayrak kutsaldır ve Türk askeri canı pahasına da olsa bayrağa hiç bir şartta saygısızlık yapmaz. Diğer taraftan PKK terör örgütünün de bayrağa bakışı tam zıttı bir durumdur.

2.4.3.2.5. Örnekler ve Açıklamalar

Fransa'nın televizyon kanallarından birinde muhabir olarak çalışan Eylem, Avrupa basınında Türk askerini sivilleri öldüren, teröristleri ise mağdur olarak gösteren haberler yapmak için Karabayı'ya gelir. Yaşanan terör eylemleriyle ilgili görüntüleri örgüt üyelerinden alır. Fakat örgüt görüntüleri gazeteciye vermeden önce montaj yaparak görüntülerde değişiklik yapmakta, kendilerini masum olarak göstermektedir.

Türk askeriyle tanıştıktan sonra olaylara şüpheyle yaklaşmaya başlar. Avrupa basınında Türk askeri tarafından sivil ve masum insanlara zarar vermediğini, aksine canı pahasına bölgedeki sivillere yardım ettiğini muhabir sahnesiyle anlatılmak istenen olayların Avrupa basınında nasıl çarpıtılarak gösterildiğidir. İzleyicilere gerçeklerin basında nasıl farklı yansıtıldığını göstermek amacıyla, dizinin bu bölümünde Fransız bir gazetecinin olayları bizzat kendisi yaşayarak canlandırılmıştır.

Asker: *Yok Türkiye destek oluyor mu, yardımı dokunuyor mu bilmem ne. Şuna bak ya! **Biz** o heriflerle savaşaacağız diye 67 tane şahit verdik anladın mı? Memleketin her yerinde bombalar patladı. Yüzlerce masum insanı öldürdüler. O heriflerle bizden başka göğüs göğüse çarpışan var mı? Söyleyeyim yok. Peki, **siz** ne yaptınız?*

Eylem: *Pardon biz kimiz?*

Asker: *Hepiniz işte. Kim varsa. Aç bende canlı yayına katılmak istiyorum. Buradan bütün ikiyeüzlülere sesleniyorum. İstedığınız kadar Türkiye'yi terörist ülke gibi göstermeye çalışın. Başaramayacaksınız! **Sizin** ne planladığınızı çok iyi biliyoruz **biz**. Nasıl ikiyeüzlü olduğunuzu da biliyoruz. Kimlere silah sattığınızı da biliyoruz, teröristlere nasıl sahip çıktığınızı da!*

Bahsi geçen sahnede Fransa'dan bir gazetecinin sorusuyla izleyicilere yabancı basında Türklerin radikal İslamcı gibi görünen terör örgütleriyle iş birliği yaptığına dair haberler yapıldığı vurgusu yapılmaktadır. Gösterilmek istenen Türkiye'nin bir yandan içeride teröristlerle, dışarıda dost gibi görünen ülkelerin yapmış olduğu algı yönetimiyle savaştığıdır. Yani düşman görüldüğü gibi sadece dağlarda çatışan terörist değildir. Askerin gazeteciye verdiği tepkide “**siz**” öznesini kullanması da Avrupa'nın da bu savaşta teröristlerle ortak olduğunu göstermektedir. Hatta gazetecinin “biz kimiz” diye sormasındaki amaç da buradaki özneyi açık olarak göstermektir.

Köylü: *Komutanım siz buraya geldiniz diye yaptılar bunu. Askerden uzak durmamızı istiyorlar. Yakınlaşmayın diyorlar.*

Komutan: *Evet diyorlar ama bu soysuz kansızlar bu milleti askerinden, köylüsünü de devletinden ayıramayacak. Size şerefim, namusum üzerine söz veriyorum. Bu soysuzlar kanlarında boğulacak.*

Başka bir örnekle, bölgede yaşayan köylüler ve Türk askeri arasında geçen diyalogda terör örgütünün asker ve millet yakınlaşmasını istemediği ve bu yakınlığa nasıl engel olduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Sahnede köydeki bir düğüne Erdem

komutan ve askerleri de katılır. Düğüne askerin davetli olduğunu bilen teröristler bir eylem planlayarak düğünü kana bularlar. Köylü bir vatandaşın söylediği "*komutanım siz buraya geldiniz diye yaptılar bunu. Askerden uzak durmamızı istiyorlar. Yakınlaşmayın diyorlar*" cümlesinde de izleyicilere örgütün orada yaşayan halka askerden uzak durmaları ve düşmanlık beslemeleri konusunda baskı yapıldığı mesajı verilmektedir.

*Bana bakın. Bir daha sizin böyle başınızın öne eğildiğini görürsem geldiğiniz gibi geri gidersiniz. Ah vah çekmek **bizim** işimiz değil. Kalk! **Ben** burada kararlılık göreceğim, ben burada mücadele göreceğim, ben burada zafer göreceğim. O katilleri böyle televizyonda izleyip ağlaşıp mı yakalayacağız. O masumların kanı yerde kalmayacak. Merminin ya da adaletin önünde hesap verecekler anlaşıldı mı?*

Komutanların ve eşlerinin de katıldığı bir köy düğününde yaşanan terör eylemi televizyon haberlerine konu olmuştur. Timdeki askerler karargahta umutsuz bir şekilde oturmuş televizyon izlemektedirler. Bu sırada içeriye gelen Erdem Komutan'ın ağzından yukarıdaki kelimeler dökülür. Hiçbir durumda askerin başının öne eğilmemesi, moralinin bozulmaması gerektiğinin terörle mücadele için şart olduğu vurgulanmış ve izleyicilerin zihninde kararlı ve güçlü bir asker imajı çizilmeye çalışılmıştır. Komutanın cümlelerindeki, "göreceğim,yakalayacağız, kalmayacak" gibi yüklemelerde çok kesin ve net bir dil olduğu görülmektedir. Burada izleyicilere hem askerin kararlılığı hem de askerin komutanından sadece emir almadığı gerektiğinde komutanları tarafından askere moral verildiği, birlik ve dayanışma içinde oldukları gösterilmeye çalışılır.

*Bazı küçük sinekler var. Beni meşgul ediyorlar.
Bunlar için sinek ilaçları var.
Bunlar at sineği öyle hemen ölmüyorlar.*

Çolak ve Büyük Bey'i temsil eden kadınla geçen konuşmada geçen küçük sineklerle türk askeri ima edilmektedir. Teröristin ağzından "*Bunlar at sineği öyle hemen ölmüyorlar*" ifadesi teröristin gözünde Türk askeriyle öyle kolay baş

edilmeyeceği dile getirilerek, terör örgütü için askerin gücünün büyüklüğü vurgulanmıştır.

Asker annesi: *Oğlum bunları alın biri görür. Devlet şehit analarına bakmıyor der. Bizim maaşımız var. Bize yetiyor. Bir ihtiyacı olana verin. Oğlumun ruhu incinmesin. Şimdi bize kızıyodur maaşını alıyoruz diye.*

Keşanlı: *Ulan biz ne güzel bi milletiz. Böyle analar oldukça biz onların sülalesini*

Yukarıdaki diyalogda Türk devletinin şehit ailelerine sahip çıkarak onlara maaş verdiği bilgisi verilmektedir. Şehit annesinin, kendilerine getirilen ufak tefek hediye poşetleri, ihtiyacı olana verilmesini söylemesiyle, şehit ailelerinin,devletten memnun, kanaatkar ve tok gözlü bir yapıya sahip oldukları gösterilmeye çalışılmıştır. Şehit annesinin davranışı ve söylemleri Keşanlı'nın "Ulan biz ne güzel bi milletiz be" ifadesiyle milliyetçilikle ilişkilendirilmiştir.

Yavuz: *Onca savaş ne içindi biliyor musun işte böyle senin gibi canavarlar yaratmak içindi. Başardılar da. Bu coğrafyada belki bir yüzyıl daha barış olmayacak. Ama en kötüsü de senin gibi budalalar neye hizmet ettiğinizi anlamadan öleceksiniz. İşte bu da ayrı bir budalalık, bir mendil gibi kullanıp atacaklar seni işleri bittiğinde değersiz bir çöp gibi.*

Yavuz'la Çolak arasında geçen bu konuşmada Türkiye'de yaşanan terör eylemlerinin sebebi, aynı coğrafyada yaşayan Kürtler ve Türkler arasındaki barışı bozarak kendi vatanına düşman insanlar kazandırmak şeklinde izleyiciye aktarılır. Türkiye'nin terör olaylarına bakış açısı bir komutanın dilinden anlatılır. Terörü ortaya çıkaranların bölgede yaşayan bazı Kürtleri teröre alet edip kullandıkları mesajı verilmeye çalışılır.

Asker: *Hakkını helal et anacım. Gidip de dönmemek var bakarsın şehit oluruz.*

Keşanlı: *Hooop bi dakika bi dakika ne diyosun sen aslanım öyle bişey yok. Sen bu ülkenin geleceğisin sen bizlerin geleceğisin. Sen*

yaşayacaksın aslanım. Biz o dağlarda bayırlarda o şerefsizlerle niye çarpışıyoruz sen hain pusularda şehit ol diye mi?

Ekranı en büyük asker bizim asker nidaları, davul zurna sesleri askere uğurlama töreni gelir. O sırada Keşanlı ve arkadaşları da şenliğe katılarak oynamaya başlar. Burada verilmek istenen mesaj Türklerin terör eylemlerine rağmen evlatlarını çalgılı çengili törenler eşliğinde askere uğurlamaları askerliğin Türkler için kutsal bir görev olduğu mesajları verilir.

Keşanlı: Bütün şehitler kardeşir anacım. Biz de senin evlatlarıdır. El bab'taydı. Uzaktan içinde bomba dolu kamyonun geldiğini gördü. Kamyon bütün karakolu havaya uçuracaktı. Halil anladı. Silahını kaptığı gibi siperden fırladı. İçinden dedi ki arkadaşlarım ölmesin kimseye birşey olmasın dedi. Şarjörü boşalttı kamyonun üstüne, boşalttı kamyonun üstüne. Kamyondaki şoför panikledi. Karakola girmeden patlattı bombayı. Kimseye bir şey olmadı. Halil şehit oldu. Ben orda değildim ama 27 kere dinledim aynı hikayeyi. 27 farklı adamdan dinledim. Öldüğünde yüzündeki tebessümme kadar biliyorum anacım oğlunun hikayesini. Darısı bizim başımıza inşallah. Bütün şehitler kardeşir anacım. Biz de senin evladınız.

Bu sahnede Keşanlı'nın hayatını kaybeden askerin yaşadıklarını orada olmamasına rağmen kendisi yaşamış gibi duygulanarak anlatması, aynı duyguyu seyirciye aktarması amaçlanmıştır. Askerler arasında çok güçlü bir bağ olduğu mesajı verilmiştir. Ayrıca askerin hayatını kaybetme sebebi bile arkadaşlarının hayatını kurtarmak adına kendi hayatını bomba yüklü kamyonun önüne atması şeklinde anlatılarak askerler arasındaki bu dayanışma konuşmanın başında ve sonundaki "kardeşlik" ifadesiyle vurgulanmaya çalışılmıştır.

Mücahit: Ben seni namahrem eline bırakır mıyım bee! Seni indirecek daha doğmadı anasından"

Askerin, teröristlerin bir köy okulunu basmaları üzerine girdikleri bir çatışmada, teröristler köy okulunun önündeki bayrağı yere indirmeye çalışır. Çatışmada askerlerden Mücahit, zorlu bir mücadeleye rağmen canı pahasına bayrağa ulaşarak bayrağı okulun çatısına asmayı başarır. Bayrağı okulun çatısına astıktan sonra yukarıdaki sözleri söyleyerek izleyicinin milli duygularına seslenir. "*Seni indirecek daha doğmadı anasından*" cümlesiyle bayrağı indirmeye kimsenin gücünün yetmeyeceği mesajı verilir.

2.4.3.2.5. Kanıt gösterme

*Sen gerçekten inanıyor musun buna? Bu salakları da öyle mi kandırdın? Özgürlük mü dedin? Ülke mi kuracağız dedin? Kesin sen de başbakan olursun şimdi? Uyuşturucudan gelen parayla ülke mi kurulur lan? Onun bunu kucagina oturarak ülke mi kurulur? Mücadele mi verilir. İstihbarat servislerinden emir alarak bağımsızlık mı ilan edilir hıyar! Ülke nasıl kurulur ben sana söyleyeyim. Bak **Çanakkale**'ye görürsün, **Anafartalar**, **Conkbayırı** bak **Sakarya**'ya bak. Kralını görürsün. Özgürlük, bağımsızlık ne demek görürsün.*

PKK terör örgütünün insanları ülke kurma amacıyla kandırdığı örgütün asıl varoluş sebebi uyuşturucu ticareti yapması ve başka ülkelerden emir alarak varlığını sürdürdüğü Yavuz'un bu söyleminde küçümsenerek, alay edilerek vurgulanmaya çalışılmış. Ülke kurmak öyle olmaz böyle olur diyerek Türk tarihinden örnekler gösterilerek anlatılmaya çalışılır.

2.4.3.3. Milliyetçilik ve Dini Unsurları Birlikte İçeren Söylemler

***Allahım, rabbim** bu zalimlere karşı bize güç ver. **Ülkemize, milletimize** birlik, beraberlik, anlayış, saygı, **nasip** eyle **Yarabbim**. **Allahım** sen bu zalimlerin tuzaklarını boşa çıkar. Sen tuzakları boşa çıkaranların en hayırlısısın.*

Özel tim ekibinde yer alan Ali Haydar'a arkadaşları hafız diye seslenmektedir. Hafız, İslam dinine göre Kuran'ı Kerim'i ezbere okuyabilen kimselere denilmektedir. Bu

sahnede Ali Haydar namaz kılar ve sonrasında ellerini açarak dua eder. Burada anlatılmak istenen Türk askerinin Kuran okuyan, namaz kılan yani Müslüman kimliği temsil eden bir yapıda olduğudur. Hafız'ın duasında biz'den bahsederken birlik, beraberlik gibi olumlu ifadelerden bahsetmesi, onlar'dan bahsederken tuzak ve zalim gibi olumsuz ifadeler kullanması dikkat çekmektedir.

Komutan: *Bu taburdan bir kere daha cenaze kalkarsa size **hakkımı helal etmem** ona göre. **Yüce Allah** bize bir kere daha **şehit** verdirmesin.*

Komutan özel olarak oluşturulan kuvvet timine görevini anlatmak için bir toplantı yapar. Konuşmasının sonunda askerden isteğinin yerine gelmemesi durumunda karşılık olarak "*size hakkımı helal etmem*" şeklinde bir cümle kullanır. Helal haram kavramları islam dini için önemli kavramlardır. Komutanın, ikinci cümlesinde ise dua etmektedir. Komutanın askerleriyle konuşurken dini ifadeler içermesi, Türk ordusunun Müslüman bir ordu olduğunu göstermeye çalışmaktadır.

Askerler ölmez yalnız, **şehit** olurlar

İslam dininde önemli bir mertebe olan şehitliğe vurgu yapılır. İslam'da vatan uğruna hayatını kaybeden Müslümanlar şehit olarak tanımlanmaktadırlar. Bu nedenle dizide ölmekle şehit olmak arasındaki fark anlatılarak ikisinin aynı şey olmadığı vurgulanmıştır.

2.4.3.4. Gündemle İlgili Söylemler

*Türkiye'yi terörist ülke gibi göstermeye çalışın. **Başaramayacaksınız!** **Sizin** ne planladığınızı çok iyi biliyoruz **biz**. Nasıl ikiyeüzlü olduğunuzu da biliyoruz. Kimlere silah sattığınızı da biliyoruz, teröristlere nasıl sahip çıktığınızı da!*

Bu sahnedeki "**Başaramayacaksınız!**" ifadesi 24 ağustos 2016 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan engellilerin kamu kurum ve kuruluşlarına

yerleştirilmesi için yapılan kura törenindeki konuşmasında son zamanlarda artan terör saldırılarına değinerek "Başaramayacaksınız, ülkemizi bölemeyeceksiniz" ifadelerini kullanmıştı. Burada askerin yabancı gazeteciye “başaramayacaksınız” şeklinde tepki göstermesi akıllara Erdoğan’ın söylemini getirmektedir.

Hiçbir zaman Türkiye ne bu terör örgütüne ne de terör örgütünün arkasına saklanmış ve terörü Türkiye'ye karşı bir manevela gibi kullanan küresel iradelere diz çökmeyecektir.

Dizinin bir sahnesinde şehit haberlerinden sonra televizyonda yayınlanan haberlerde bir terör uzmanı konuşmaktadır. Terör uzmanı tarafından yapılan konuşma yine dizide askerler tarafından sık sık tekrarlanan, terörün arkasında başka güçler olduğu söylemiyle benzer özellikler barındırmaktadır. Tabi bu tür bir ifadenin haber kanalında bir güvenlik uzmanı tarafından dile getirilmesi söylemin inandırıcılığını arttırmakta ve daha etkili olabilmektedir. Bu konuşmadaki iddialı ve kendine güvenen bir söylem sık sık şehit haberlerinin duyulduğu günlerde dizi izleyicisine bir güven vermeyi amaçlamaktadır.

Benzer bir ifade, 15 Mart 2016 tarihli Türkiye-Azerbaycan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi Toplantısı sonrasında, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev ile düzenlediği ortak basın toplantısında Ankara'daki terör saldırısına ilişkin değerlendirmelerde bulunan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşmasında da vardır. *“Terörü maşa olarak kullananlar, masumların kanları üzerinden hesap görmek isteyenler, Türkiye'ye diz çöktüremeyecekler, tam aksine kendileri diz çökeceklerdir. İnşallah millet olarak, dost ve kardeş ülkelerin desteği ile bu sıkıntıları da atlatacak, Yeni Türkiye'yi hep birlikte inşa edeceğiz.”*

Yavuz: **Bu ülke hepimizin Yusuf.**

Yusuf: **Siz bizi öldürüyorsunuz.**

Yavuz: **Biz sizi öldürmüyoruz. Sizin içinizdeki katilleri öldürüyoruz.**

Yavuz ve ekibi Karabayı'r'da teröristlere aracılık eden Yusuf adlı bir genci yakalayıp etrafını sararlar. Yusuf bu arada elindeki el bombasını patlatarak kendini öldürmek ister. Yavuz komutan Yusuf'u ikna etmeye çalışırken aralarında geçen

konuşmanın bir kısmında "bu ülke hepimizin Yusuf" der. Yusuf'un siz bizi öldürüyorsunuz cümlesinde bölgede bazı terör örgütü sempatzanı olan halktaki Türk askeri algısını göstermeye çalışır. Özellikle genç yaşta bir karakter gençlerin bu konuda daha keskin bir algıya sahip olduğunu ve bu algının da özellikle de gençlere örgüt üyeleri tarafından aşılarmaya çalışıldığı gösterilmektedir. Komutanın biz sizi değil içinizdeki katilleri öldürüyoruz cümlesinde bölgede yaşayan Kürt halkıyla terör örgütü üyelerinin ayrımı yapılmış izleyicilerin de bu ayrıma dikkati çekilmeye çalışılmıştır. İzleyiciye aktarılmak istenen mesaj bu bölgede yaşayan insanların teröristmiş gibi nitelendirilmemesi teröristlerle Kürt vatandaşların farklı olduklarıdır ve yine katilleri öldürüyoruz cümlesi Türk askerinin sivillere zarar vermediğinin mesajını vermeye çalışmıştır.

Yabancı yetkili: *Elbab'ı tamamen ele geçirdiler. Hesapta yoktu. Planlar değişiyor, ilerlemeye devam edebilirler.*

Çolak: *İki uçak gönderin vursunlar. Nasılsa yanlışlık oldu dersiniz, üstüne bir de pardon patlatırsınız olur biter.*

Diyalogda geçen "*Elbab'ı ele geçirdiler*" cümlesinde adı geçen Elbab Suriye'nin kuzeyindeki bir ilçedir. Elbab, Türkiye'nin terör örgütü IŞİD'e karşı başlattığı sınır ötesi Fırat Kalkanı Harekâtı'nda ele geçirilmişti. Milliyet Gazetesinin 23 Şubat 2017 tarihli haberinde "Türk özel kuvvetleri ve ÖSO tarafından haftalardır kuşatma altında tutulan ilçenin merkezi, bugün IŞİD'den alındı. Sınır ötesi Fırat Kalkanı Harekâtı'nda terör örgütüne en ölümcül darbe az önce vuruldu, ajanslar gelişmeyi son dakika olarak duyurdu. IŞİD teröristleri ilçe sınırlarından doğuya doğru kaçıyor" şeklinde yer almıştır.

Yine aynı konuşmada yer alan "*İki uçak gönderin vursunlar. Nasılsa yanlışlık oldu dersiniz, üstüne bir de pardon patlatırsınız olur biter*" cümlesinde Elbab'ın ele geçirildiği Fırat Kalkanı Harekâtı'nda Rusya tarafından düşürülen Türk uçağı olayına gönderme yapılmıştır. Dizide teröristin yabancı bir yetkiliyle konuşması, onlar için Türk askerini vurmak ya da uçağını düşürmenin ne kadar basit olduğunu, olayın arkasından yanlışlık oldu diyerek nasıl kolaylıkla kendilerini aklayabildiklerini izleyicilere aktarmaktır. CNNTURK'ün 9 Şubat 2017 tarihli internet sitesinde yer alan haberde "TSK: Rus uçağı kazaen Türk askerlerini vurdu" başlıklı haberin devamı "Rusya yetkililerin "söz konusu olayın bir kaza olduğunu ifade ederek, üzüntülerini ve taziye dileklerini iletmişlerdir. Olayla ilgili inceleme ve çalışmalar iki tarafça

sürdürülmektedir." şeklindedir. Dizinin bu sahnesinde de görüldüğü üzere dizide gerçek yaşanmış güncel olaylar da canlandırılarak izleyicilere hatırlatma yapılmıştır. Şehit annesiyle Keşanlı asker arasında geçen aşağıdaki konuşmada da yine aynı şekilde Fırat Kalkanı Harekâtı'nda, El bab'ta şehit olan askerlere gönderme yapılmıştır.

2.4.4. İsimsizler, Savaşçı ve Söz Dizilerinde Üretilen Ortak Söylemler ve Semboller

Bu çalışmada örneklem olarak seçilen İsimsizler, Savaşçı ve Söz dizilerinin ayrı ayrı incelenmesi sonucunda her üç dizide de benzer olan söylemler ve semboller olduğu tespit edilmiştir.

İsimsizler dizisinde devleti temsil eden kaymakamlık makamını, Söz ve Savaşçı dizilerinde ise Türk ordusunu temsil eden karakterlerin söylemlerinde, milliyetçi-dini unsurların birlikte kullanıldığı söylemlere yer verildiği tespit edilmiştir. Her üç dizide de devleti temsil eden makamların söyleminde "Allah, namaz, ezan, dua, peygamber" gibi ifadeler "vatan, bayrak, millet, toprak, ordu, asker" gibi milli unsurlarla birlikte kullanılarak, görsel sembollerle ve fon müziği olarak da marşlar ve milli unsurlar içeren türküler desteklenerek sunulmuştur. Dizilerde devleti ve Türk ordusunu temsil eden karakterlerin, terör örgütü ve paralel yapılanma ve küresel güçlerden üstünlüğü İslami unsurlar vurgulanarak sunulmuştur.

Savaşçı ve İsimsizler dizilerinde, güncel siyasi olaylardan 15 Temmuz Darbe Girişimi ve FETÖ ve paralel yapılanmaya" göndermeler yapılarak, söz konusu siyasi olaylarla ilgili söylemlere yer verilmiştir. Söz dizisinde ise Türk ordusunun "Suriye'ye girmesi, Elbab'ı ele geçirmesi" gibi güncel olaylara değinilmiştir.

Her üç dizide de ortak olan diğer bir söylem Türkiye'nin dış güçlerin odağında olduğu ve bu güçlerin terör örgütleri aracılığıyla Türkiye'ye müdahalede bulunduğu. Güncel söylemlerle, dizideki söylemler arasında benzerlik olduğunu göstermek dizide canlandırılan sahnelerde geçen olaylar gerçek yaşandığı tarihin gazeteleri incelenerek karşılaştırma yapılmıştır. Gazetelerde yer alan haberlerle karşılaştırma yapıldığında hükümetin söylemleriyle dizideki söylemler arasında yakın bir benzerlik tespit edilmiştir. Üç dizide tespit edilen ortak söylemler ve semboller olduğu aşağıdaki iki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2. Dizilerde Üretilen Ortak Söylemlerden Örnekler

	Devleti Temsil Eden Makamların Dilinden Milliyetçi İslamcı Söylemler	İktidara Ait Siyasi Gündemle İlgili Söylemler	Dizilerde kullanılan Fon Müzikleri/Marşlar
İsimsizler	✓ "Ben evvela vatanıma, ezanıma bayrağıma sevdalıyım abi." ✓ " Vatan uğruna şehid olup hakka yürüme yolundayız." ✓ "Analarınız sizi buraya dualarla gönderdi." ✓ "Her namazında sizin için dua eden bir millet var arkanızda. Vatan aşkınız var, imanınız var, inancınız var! Kur'an'da hükmü var. İnandın mı sen tetiğe basarsın hedefi Allah vurur!Bismillahirrahmanirrahim"	✓ "Kaynaklarımıza erişemiyoruz ki kaymakamım. 17-25 Aralık'tan sonra teşkilattan temizlenen paralelciler, terör örgütü içindeki muhbirlerin listesini de silmiş gitmişler." ✓ Merak etmeyin Pensilvanya'daki misafirimiz ve onun sevdikleri size yardımı esirgemeyecek. ✓ Virankaya'da bir an önce özyönetimi ilan etmemiz lazım. Ama bu iş kolay değil desteğiniz şart.	Plevne Marşı Tuna nehri akmam diyor/Etrafımı yıkmam diyor/Şanı büyük Osman Paşa/Plevne'den çıkmam diyor/Olur mu böyle olur mu/Evlât babayı vurur mu/Sizi millet hainleri/Bu dünya size kalır mı/Düşman Tuna'yı atladi/Karakolları yokladı/Osman Paşa'nın kolunda/Beşbin top birden patladı/Kılıcımı vurdum taşta/Tas yarıldı baştan başa/Askerinle binler yaşa./Nâmi büyük Osman Paşa
Savaşçı	✓ "Allahım! Sana Yesevi'nin duasıyla sesleniyorum. Sana Yunus'un sesiyle sesleniyorum. Sana Hacı Bektaş'ın nefesiyle sesleniyorum. Ey ümitsizlerin ümidi! ✓ "Yaradanımın güzel esması senin gibi katilin ağzına hiç yakışmıyor." ✓ "Allah komandoyu korusun."	✓ "Bu herifler Suriye'ye girse biz de gireceğiz. Yön değiştirirlerse biz de değiştireceğiz." ✓ Bayram Bayat malum davadan meslekten atılmış." (Ergenekon Davası) ✓ "Bu adamlar asker falan değil. Kendi halkını bombalayan adam asker değil teröristtir." (15 Temmuz Darbe Girişimi)	Dağlıca Marşı (Hakkari Dağlıca bölgesinde şehit olan 16 asker için hazırlanan marş) "Sana sıkılan kurşun, ciğerime saplanır, bilmem bu acı nasıl, yüreğimde saklanır. Can verdiğin bayrağın, tabutuna sarılmış, sana yüce yaradan, cennetten yer ayırmış."
Söz	✓ "Allahım, rabbim bu zalimlere karşı bize güç ver. Ülkemize, milletimize birlik, beraberlik, anlayış, saygı, nasip eyle Yarabbim. Allahım sen bu zalimlerin tuzaklarını boşa çıkar. Sen tuzakları boşa çıkaranların en hayırlısısın." ✓ Yüce Allah bize bir kere daha şehit verdirmesin. ✓ Askerler ölmez yalnız, şehit olurlar	✓ Hiçbir zaman Türkiye ne bu terör örgütüne ne de terör örgütünün arkasına saklanmış ve terörü Türkiye'ye karşı bir manevla gibi kullanan küresel iradelere diz çökmeyecektir. ✓ Elbab'ı tamamen ele geçirdiler. Hesapta yoktu. Planlar değişiyor, ilerlemeye devam edebilirler.	Gündoğdu Marşı "Gündoğdu, hep uyandı/ Siperlere dayandı/İstiklalin uğrunada/Al kanlara boyandı/Sandılar Türk uyudu/Ata cenge buyurdu/Türkün asker olduğunu/Dünyalara duyurdu/ Ülkemiz Türk ülkesi./Aşık eder herkesi/Üstümüzden eksilmesin/Al bayrağın gölgesi."

Tablo 3. Dizilerde Üretilen Ortak Sembollerden Örnekler

	Milliyetçi Semboller	Dini Semboller
İsimsizler		
Söz		
Savaşçı		

Tablodaki resimlerde görüldüğü gibi incelenen dizilerde orduyu ve devleti temsil eden karakterlerin söylemleri, askerin ve kaymakamın namaz kıldığı ve dua ettiği gibi görüntülerle güçlendirilmiştir. Örneklem olarak seçilen üç dizideki söylemlerde de milliyetçilik söylemleriyle, devleti ve orduyu temsil eden karakterlerin söylemleri İslami unsurlar vurgulanarak sunulmuştur.

SONUÇ

Televizyon, ideolojilerin oluşmasında aile, eğitim gibi kurumlardan sonra gelen kitle iletişim araçlarının içerisinde en etkili olanıdır. Medyayı oluşturan kurumlar ya da birbirleriyle ilişkili gruplar, kurumlar medyada üretilen ürünlerin nasıl anlamlar taşıyacağını ve bunların oluşturulma şekillerinde etkili olurlar. Televizyon yayınlarının içeriğinin izleyenleri düşünmekten, sorgulamaktan uzaklaştırması için çaba sarf ederler. Medya endüstrisi için gerekli olan insan, çok fazla irdelemeyen "mutlu ve "eğlenen" insanlardır (Erdoğan, 2011: 371-373). Kitle iletişim araçlarının büyük desteğiyle kapitalizm, insanların boş zamanını alarak, hayata dair bilgilerini yok etmeye kadar gitmiştir (Tutal Cheviron,2014:35). Zamanının büyük bir bölümünü televizyon karşısında geçiren insanların, en fazla vakit harcadığı program türü televizyon dizileridir. İnsanlar, özellikle akşam saatlerinde, evlerinde farklı şekillerde beraber vakit geçirmek yerine dizi izlemeyi tercih etmekte ve izlediklerinden fazlasıyla etkilenmekte ve bunu hayatlarına yansıtmaktadırlar (Ünür, 2015: 77).

Televizyon yayınlarının içerikleri ülkelerin siyasal, ekonomik durumuna göre şekillenebilmektedir. Türkiye'de de televizyon yayınlarının içeriklerinde, yaşanan siyasi gelişmelere bağlı olarak değişiklikler görülmektedir. Özellikle son zamanlarda Türkiye'de yaşanan gelişmelere bağlı olarak, milliyetçilik ve dini unsurların birlikte kullanıldığı televizyon programları yayınlanmaktadır. Reklamlardan, TV dizilerine kadar birçok medya metinlerinde milliyetçi, dini ayrımcılık görülmektedir. Türkiye'de gerek ulusal düzeyde gerek yerel düzeyde medyanın ırkçı, milliyetçi ve cinsiyetçi söylemleri eklemleme tarzları ve bunların müzakere edilme biçimleri üzerinde yapılmış çalışmalarda, milliyetçi-dini temelli ayrımcılığın, biz ve onlar kurgusunun varlığı saptanmıştır (Köker, Doğanay, 2010:8).

Bu tez çalışmasında, Türkiye'de en çok izlenen kanallarda yayınlanan televizyon dizilerinde konusu milliyetçilik olan dizilerin çoğalması sebebiyle TV dizilerinde milliyetçilik söylemlerinin yeniden üretilmesi başlığı altında, İsimsizler, Söz ve Savaşçı dizileri incelenmiştir. İlk olarak çalışmanın birinci ve ikinci bölümlerinde konuyla ilgili teorik bilgilere yer verilmiştir. Sonraki aşamada ise örneklem olarak seçilen diziler incelenirken Van Dijk'in söylem çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır.

Örneklem olarak seçilen dizilerde genellikle Türk askerinin terörle mücadele ederken yaşadıkları ve Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yaşayan

insanların ve orada görev yapan devleti temsil eden kişilerin hayatları ve Türkiye'de bu dönemde yaşanan siyasi olaylardan bazıları konu edinilmiştir. Bu nedenle dizilerde, yoğun şekilde milliyetçilik ve dini içerikli söylemler ve iktidarın söylemiyle benzer söylemler yer almıştır. Her üç dizide de söylemlerin, milliyetçilik, milliyetçilik-dini unsurlar ve güncel siyasete ilişkin söylemler şeklinde, üç ana tema etrafında şekillendiği tespit edilmiştir ve söylem çözümlemesi bu üç başlık altında yapılmıştır. Birinci başlıktaki milliyetçilik unsurlarını içeren söylemlerde Van Dijk'in ideolojik içerik barındıran söylem çözümlemelerinde kullanılan unsurlar içerisinden; aktörler, tanımlar, imalar, zıt anlamlılıklar ve kanıt gösterme unsurları seçilmiştir. Örnekleme olarak seçilen üç dizide de bu unsurları barındıran söylemler tespit edilmiştir.

Milliyetçilik söyleminin her zaman vatan, millet, bayrak gibi ifadelerle açık açık değil, çoğu zaman anlamların arkasına da gizlenerek yapılmaktadır. Van Dijk'in de belirttiği gibi kelimeler, cümleler veya önermeler farklı imalara ve dolaylılıklara sahip olabilir; Yani, dil kullanıcıları tarafından önceki bilgi ve inançlarından çıkarılan bilgiler, metinde gerçekten ifade edilen bilgilerle birleştirilir (Van Dijk, 1991: 181). Çözümleme yapılırken de bu durumla her üç dizide de sıklıkla karşılaşmıştır. Milliyetçilikle ilgili Türklük, bayrak, vatan, millet, gibi milliyetçilik unsuru barındıran ifadelerin yanı sıra sıklıkla anlamların arkasına saklanan ideolojik unsurlara da yer verilmiştir.

2016 yılından itibaren, Türkiye'de en çok izlenen kanallardan olan Kanal D, Star TV, Fox gibi kanallarda yayınlanan üç dizideki söylemler incelendiğinde, televizyon dizilerinde milliyetçilik söyleminin sık sık, dini öğelerle birlikte verildiğine rastlanmıştır. Dini söylemlerde de ideolojik söylemlerdeki gibi bizler ve onlar arasındaki farklar İslami unsurlarla gösterilmeye çalışılmıştır. Askerin her zaman teröristlerden üstün olduğu ve bu üstünlüğün de Müslümanlıkla ilişkili olduğu vurgulanarak Türk ordusunun 15 Temmuz darbe girişimi ve paralel yapılanmayla birlikte bozulan imajı yeninden oluşturulmaya çalışılmıştır.

Milliyetçilik söylemi, genellikle farklı etnik gruplar veya farklı durumlar arasındaki karşılaştırmalara sıklıkla başvurmaktadır. Karşılaştırmalarda bizim iyi özelliklerimiz, onların kötü özellikleri vurgulanır. Bu tür karşılaştırmalar genellikle metinde dile getirilmeyen bir dizi anlamlar ve ideolojilere sahiptir (Van Dijk, 1991: 195). Her üç dizide de 'bizler'i devleti temsil eden Türk ordusu, kaymakamlık gibi resmi kurumlar, 'onlar'ı ise 15 Temmuz darbe girişimini gerçekleştiren paralel devlet yapılanması ve PKK terör örgütü ve bu örgütü destekleyenler temsil etmektedir.

İncelenen üç dizide de Türkiye'de 80 ve 90'lı yıllarda yaşanan terör olaylarının medyaya yansımada bölge halkıyla terör örgütü arasında yakın bir bağ varmış gibi bir söyleme karşın bu dizilerde sürekli bölge halkının da bu devletin vatandaşı olduğu, ülkenin doğusuyla batısı arasında fark olmadığı, ordunun ve devletin doğuda yaşayan halk için her türlü fedakarlığı yaptığına dair söylemler mevcuttur.

Her üç dizide de iktidardaki siyasal partinin söylemlerine yer verilmiştir. Güncel olaylardan örnekler dizilerin bazı sahnelerinde canlandırılmıştır. Bunun kanıtı olarak dizide canlandırılan sahnelerde geçen olaylar gerçek yaşandığı tarihin gazeteleri incelenerek karşılaştırma yapılmıştır. Gazetelerde yer alan haberlerle karşılaştırma yapıldığında hükümetin söylemleriyle dizideki söylemler arasında yakın bir benzerlik tespit edilmiştir. İncelenen dizilerde çözümlenen söylemlere göre televizyon dizilerinin içeriklerinin ülkelerin siyasi gündemiyle yakın bir ilişki içinde olduğu sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak her üç dizide de farklı olaylar, farklı kişiler etrafında şekillense de söylemler benzerdir. Her üç dizide de milliyetçilik ifadelerine, dini unsurlara, iktidarın söylemiyle benzer söylemlere, ülkede yaşanan siyasi olaylara değinildiğı tespit edilmiştir. Milliyetçilik söylemleri bazen açık, net milliyetçilikle ilgili ibarelerle çoğu zaman da anlamlar arkasına gizlenerek üretilmiştir.

KAYNAKÇA

- Adorno, Theodor W.** (2011) *Kültür Endüstrisi, Kültür Yönetimi*, (Çev: Nihat Ülner, Mustafa Tüzel ve Elçin Gen), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Alberto N. ve García M.** (2016). *A Storytelling Machine: The Complexity and Revolution of Narrative Television*, The University of Queensland, Australia.
- Alemdar, K., Erdoğan, İ.** (2005). *Öteki Kuram: Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarını Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi*. Ankara: Erk yayınları.
- Allrath, G. and Gymnich, M.** (2005). *Narrative Strategies in Television Series*, Palgrave Macmillan UK
- Althusser, Louis** (2014). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Anderson, B.** (1995). *Hayali Cemaatler-Milliyetçiliğin Kökeni ve Yayılması*. (Çev. İ. Savaşır). İstanbul: Metis Yayınları.
- George, Y. and Brown, G** (2003). *Discourse Analysis*, Cambridge University Press, Newyork.
- Arsan, E. ve Çoban, B.** (2014). *Medya ve İktidar -Hegemonya, Statüko, Direniş*. Evrensel Basım Yayın, İstanbul.
- Aytekin, A. ve Atılğan, G.** (2015). *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler*. Yordam Kitap, İstanbul.
- Balibar, E. W.** (1995). *İrk Ulus Sınıf*, Metis Yayınları, İstanbul.
- Baker, U.** (2011). *Beyin Ekran*, Birikim Yayınları, İstanbul.
- Bourdieu, P.** (1997). *Televizyon Üzerine*. (T. Ilgaz, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Calhoun, C.** (2012). *Milliyetçilik*. (Çev. Bilgen Sütçüoğlu). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cheviron T, N.** (2014). *Televizyon ve İçimizdeki Şiddet*. Ekslibris Yayınları, İstanbul.
- Copeaux, E.** (2002). *Modern Türkiyede Siyasi Düşünce*. cilt 4. s: 47 İstanbul: İletişim Yayınları
- Çelenk, S.** (2005). *Televizyon, Temsil, Kültür*, Ankara: Ütopya.
- Çoban, B.** (2010). *Toplumsal Çatışma, Demokratik İletişim ve Alternatif Medya*. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, s:17, 1-15,

- Emre Çetin, B.** (2015). *The Paramilitary Hero on Turkish Television*. Cambridge Scholars Publishing, United Kingdom.
- Gurevitch, B.** (2007). *Medyanın Milliyetçi Söylemi: Medya, Öteki ve Şiddet*, Uluslararası Medya ve Siyaset Sempozyumu. Ege Üniversitesi, s.551-562.
- Çulhaoğlu, M** (1998). İdeolojiler Alanı ve Türkiye Örneği. Öteki Yayınları, İstanbul.
- Debord, Guy** (1996). Gösteri Toplumu. Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Devran, Y.** (2010). Haber Söylem İdeoloji. Başlık Yayın Grubu, İstanbul.
- Eagleton, Terry** (1996). İdeoloji, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- Erdoğan, İ.** (2011). İletişimianlamak, Pozitif Matbaacılık, Ankara.
- Ergat, E.A.** (2008). Dil Düşünce ve Varlık İlişkisi J. Locke ve Berkeley Örneği, Birey yayınları, İstanbul.
- Fiske, J.** (2003). İletişim Çalışmalarına Giriş. çev. Süleyman İrvan, Bilim ve Sanat, Ankara.
- Foucault, M. ve Chomsky, N.** (2012). *İnsan Doğası: İktidara Karşı Adalet*, çev. Tuncay Birkan. Bgst Yayınları, İstanbul.
- Gellner, E.** (2008). *Uluslar ve Ulusçuluk*, Hil Yayınları, İstanbul.
- Gellner, E.** (2012). *Milliyetçiliğe Bakmak*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Geuss, R.** (2013). *Eleştirel Teori: Habermas ve Frankfurt Okulu*. Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Gurevitch, M., Bennett, T., Curran J, And Woollacott J,**(2005); *Culture, Society And The Media* New York.
- Hall, S., Lumley, B. ve McLennan, G.** (1985). *Siyaset ve İdeoloji "Gramsci*. (S.Emrealp Çev.). Ankara, Birey Toplum Yayınları.
- Hartley, J.** (2004). *Communication, Cultural and MediaStudies*. London: Routledge
- Herman, E. S. ve Chomsky, N.** (2012). *Rızanın İmalatı: Kitle Medyasının Ekonomi Politikası*. Çev. E. Abadoğlu. 2. Basım. İstanbul: bgst Yayınları.
- Heywood, A.** (2013). *Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş*. (Ö. T. Ahmet Kemal Bayram, Çev.) Ankara. Liberte Yayınları.
- Hobsbawm, Eric J.** (2010). *Milletler ve Milliyetçilik: Program, Mit, Gerçeklik*. (O. Akınhay Çev.), İstanbul: Ayrıntı.
- İnal, Ayşe** (2003). “Medyanın “Etkisi” Sorunsalına Başka Bir Bakış”, **Medya ve Toplum**, Sevdal Alankuş (drl.). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 2003, s.63

- Kazancı, M.** (2006). *Althusser, İdeoloji ve İdeolojiyle İlgili Son Söz*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Bahar, s. 87.
- Kellner, D.** (2013); *Medya Gösterisi*, İstanbul: Açılım Kitap.
- Kentel, F., Ahıska, M. and Genç, F.** (2009). *"Milletin Bölünmez Bütünlüğü"Demokratikleşme Sürecinde Parçalayan Milliyetçilik(ler)* TESEV, İstanbul.
- Kirişçi, K. ve Winrow, G. M.** (2011). *Kürt Sorunu: Kökeni ve Gelişimi* (Çev. Ahmet Fethi). , İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Köker, E. ve Doğanay, Ü.** (2010). *İrkçi Değişim Ama: Yazılı Basında İrkçi Ayrımcı Söylemler*. Ankara.Ece Matbaası.
- Marinescu, V., Branea, S., Mitu, B., & Barrette, P.** (2014). *Contemporary Television Series: Narrative Structures and Audience Perception*. England: Cambridge Scholars Publishing.
- Marx, K. and Engels, F.** (2013). *Alman İdeolojisi*, (Çev: Tonguç Ok, Olcay Geridönmez), Evrensel Basım Yayın, İstanbul.
- McLellan, D.** (2005). *İdeoloji*. (B. Yıldırım, Çev.) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mutlu, E.** (1995). *Televiyonda Program Yapımı*. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları No: 4
- Özkırımlı, U.** (2005). *Milliyetçilik Kuramları/ Eleştirel Bir Bakış*.Ankara: Doğu Batı Yayınları
- Purvis, T. And Hunt, A.** (1993). *Discourse, ideology, discourse, ideology, discourse, ideology*. The British Journal of Sociology. 44(3), 473-499.
- Schiller, H.** (1993); *Zihin Yönlendirenler*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Smith, Anthony D.** (1994). *Milli Kimlik*. (Çev. B. S. Şener),İletişim Yayınları,İstanbul.
- Thompson, J. B.** (2008). *Medya ve Modernite*, (Çev. Serdar Öztürk). Kırmızı Yayınları, Kırmızı Yayınları.
- Uğur Tanrıöver, H.** (2011). *Türkiye'de Televizyon Yayıncılığı* (Çev.M.A. Kılıçbay) İTO yayınları, İstanbul.
- Ünür, E.** (2015). *Yerli Dizilerdeki Kimlik Kalıpları*, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Van Dijk, Teun A.** (2003). *Ideology and Discourse A Multidisciplinary Introduction*. Barcelona: Pompeu Fabra University.

- Van Dijk, Teun A., Mills, Sara, Wilson, John, & Fairclough, Norman** (2003); *Söylem ve İdeoloji: Mitoloji - Din - İdeoloji*. (Zeynep Özarslan, Barış Çoban Der.) İstanbul: Su yayınları.
- Van Dijk, Teun A.** (1998). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London., Sage Publications,
- Van Dijk, Teun A.** (2000). *New(s) racism: a discourse analytical approach*. Ethnic minorities and the media. United Kingdom: Open University Press, s.33-49.
- Van Dijk, Teun A.** (1991). *Racism In The Press*, New York,
- Williams, Raymond** (2004). *Television Technology and Cultural Form*, Routledge, Londra.
- Porter, M.J., Larson, D.L., Harthcock, A., & Nellis, K.B.** (2002). *Re(de)fining Narrative Events: Examining Television Narrative Structure*. Journal of Popular Film and Television, 30, 23-30.
- Zizek, S.** (2005). *Yamuk Bakmak*, İstanbul: Metis Yayınları.
- <https://www.cnnturk.com/yasam/nereden-nereye-zekeriya-ozun-hikayesi?page=1>
- <http://www.trthaber.com/haber/gundem/fetocu-abiler-genc-beyinleri-boyle-yikamis-319653.html>
- https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150911_ozyonetim_ilan_analiz_cagil_ka_sapoglu
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/mete-yarar-feto-guneydoguda-devletin-hafizasini-sildi-40187554>
- <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/32342/yeni-anayasa-ve-baskanlik-sistemi-artik-ulkemiz-icin-kacinilmaz-hale-geldi>
- <http://www.trthaber.com/haber/gundem/afrinde-teroristler-etek-giyip-sivil-halk-goruntusu-veriyor-349687.html>
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kim-nereye-bomba-atti-40203628>
- <http://www.reytingsonuclari.com/2017/6/aylik-reyting-sonuclari-mayis-2017-h2515.html>

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu



SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı	Şule YENİGÜN ALTIN
Öğrenci Numarası	152209101
Enstitü Anabilim Dalı	İletişim Bilimleri
Programı	Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç.Dr. A.Fulya ŞEN
Tez Başlığı (Türkçe)	Televizyon Dizilerinde Milliyetçi Söylemlerin Yeniden Üretimi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 106 sayfalık kısmına ilişkin, 26/06/2018 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orjinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9' dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. A. Fulya Şen
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal programı raporu ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZ GEÇMİŞ

1981 yılında Van'da doğdu. İlkokulu Trabzon ve Bilecik'te, ortaokulu Bursa'da, lise eğitimini ise Van'da tamamladı. 2006 yılında Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü'nden mezun oldu. 2006-2009 yılları arasında UNDP-Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın desteğiyle Türkiye'de çalışmalarına devam eden Yerel Gündem 21 Programı uygulamalarında gönüllü olarak yer aldı. Birleşmiş Milletler ve Sabancı Vakfı'nın hazırlamış olduğu bir hibe programında finale kalanlar arasında Van için yazmış olduğu proje vardı. 2011-2013 yılları arasında Ankara'da Sağlık Bakanlığı'nın MHRS projesinde raporlama uzmanı olarak çalıştı. 2016 yılında Fırat Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitime başladı. 2014 yılından itibaren de Bingöl Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.